

Příloha č. 1 – Rozhovor s Mgr. Danielem Dolenským, 17. 6. 2019

Otázka: Na úvod bych se Vás ráda zeptala, jak dlouho už tlumočíte pro Českou televizi? Dokázal byste odhadnout počet odtlumočených pořadů?

Odpověď: Schválně jsem si to dohledal. Poprvé jsem v České televizi tlumočil v únoru 2014, od března pak docela pravidelně, v průměru 1,5x až 2x týdně cca do září 2017. Nejsem si úplně přesně jistý, protože někdy v té době tam nastoupil kolega na plný úvazek. Nevím, jestli to byl konec srpna nebo začátek září, ale zhruba od září 2017 to začalo velmi rapidně klesat s tím, že teď už tam tlumočím jen Hyde Park Civilizace, což jde úplně jinudy než zprávy a podobné věci. Jinak jsem tam byl letos asi dvakrát, třikrát.

Otázka: Na jiný typ pořadu než Hyde Park?

Odpověď: Ano, v podstatě už tam nic jiného netlumočím.

Otázka: Měla bych ještě jednu obecnou otázku na začátek. Co pro Vás tlumočení pro média znamená a kde vidíte hlavní rozdíl oproti konferenčnímu tlumočení?

Odpověď: Myslím si, a to jsem vám vždycky říkal, že diváka úplně nezajímá přesnost – zejména, pokud jde opravdu o extra specifické téma a nedá se očekávat, že by o něm valná většina diváků měla tušení. Potřebují spíše, aby to bylo „přežvýkané“, komfortní a hladké. Myslím si, že jim nejde tolik o akurátnost. Ne, že bych vědomě házel věci pod stůl, když nemusím, to ne, ale myslím si, že je tam větší snaha o to, aby to bylo plynulé a hezké. Hyde Parky jsou hodně specifické a je to navíc s přípravou, je to vlastně jiná disciplína. Ale vždycky jsem se snažil hlavně o to, aby to bylo pěkně strukturované, aby to hezky teklo a dalo se to dobře sledovat. Když to opravdu zabíhalo do velkých podrobností, tak jsem se necítil tak špatně, když to šlo stranou. To, co bych si v konferenčním tlumočení hodně vyčítal, je tady podle mého názoru k meritu věci.

Otázka: Když se podíváme na technické parametry v České televizi, je tam jedna tlumočnická kabina, nebo více kabin a pro kolik lidí – pro dva, tři?

Odpověď: Je tam X studií. Zprávy atd. se vysílají primárně ze Studia 6 a Studia 9. Jeden čas se vysílalo z osmičky, když se přestavovala šestka, ale teď už se v osmičce moc netlumočí. Každé má svou „hlasatelnu“, což je tlumočnická místnost. Každá z nich je dost jiná. Devítka je velín, který je vidět ve zprávách, odtud se vysílají hlavní zprávy. Za rohem má místnost, ve které je okno do režie, což je docela vzácné. Jsou tam dvě židle, uprostřed je stojan na dva mikrofony, které tam jsou jako záloha. Kdyby se jeden porouchal, je tam ten druhý. I když tam tlumočí dva lidé, berou si jen jeden mikrofon. Podobný systém je v šestce, akorát v šestce je ta místnost ještě dále, tam není žádné okno, to je opravdu sklep odříznutý úplně ode všeho. Tam je také jeden stůl, dva mikrofony a televize, která je i nahoře. Dokonce dole v šestce jsou televize dvě, ale běží na nich to samé. V osmičce je to specifické, protože hlasatelna je hned vedle studia. Je tam chodba, pak takové předsálí, ze kterého se jde do samotného studia i do místnosti pro tlumočení. V té místnosti si ale zároveň moderátoři dělají přípravu, protože vzadu mají počítač. Občas tam projde moderátor, něco vyhledává na internetu a pak zase přebíhá zpátky do studia, takže je tam docela diskomfort. Tam jsem nikdy netlumočil ve dvou, tam se vysílaly pouze Události, komentáře jenom cca půl roku, když se přestavovalo Studio 6. V zásadě je to ale všude stejné.

Otázka: Hlasatelna Studia 6 je asi i hodně zvukově odizolovaná?

Odpověď: Je strašně daleko, a člověk musí v podstatě obejít celou budovu, než tam dojde, je to totálně izolované. Kromě toho je na stole vždy intercom, kde jsou tlačítka na zvuk, režii, produkci a tak dále. Vyjma intercomu tam ale není žádné spojení s vnějším světem.

Otázka: Zaujalo mě, jak jste říkal, že Studio 6 je takový v podstatě až sklep. Pomůže Vám tam někdo nastavit zvuk, nebo máte se kam obrátit, kdyby to nešlo?

Odpověď: Na zvukaře. Ale popravdě, kdyby se na mikrofonech něco fyzicky porouchalo, tak než někdo přijde, uplyne minimálně pět minut, protože je to opravdu daleko. Myslím si, že vzdušnou čarou to od režie je to možná jen ob patro, musí to být fyzicky blízko. Ale dojít tam znamená oběhnout celou budovu. Stalo se, že někdo zapomněl odemknout, bývá to normálně zamčené. Došel jsem tam a zavolal produkční, že je místnost zamčená a než tam někdo doběhl s klíčem, tak uteklo strašně času, protože to je fakt daleko. Lidé tam jdou pět minut, což může být problém.

Otázka: Na osmičce a devítce se hodně prochází?

Odpověď: Tam je provoz.

Otázka: To asi není úplně komfortní na poslouchání? Dá se tam hlasitost dobře nastavit?

Odpověď: Většinou ano. Když se to dá na maximum, tak to přebije v podstatě cokoli. Ne, že by do devítky někdo chodil, mám tam normálně červené světlo. Když se tlumočí, tak lidé vědí, že tam nemají chodit. Ale není to úplně odizolované.

Otázka: Hlavně se díváte do malých promítacích zařízení, ale výhled na řečníka nebo na to, co se přenáší, příliš nemáte?

Odpověď: Je tam úplně obyčejná televize domácích rozměrů, nic speciálního. Běží tam prostě to, co je vidět v televizi.

Otázka: Stalo se i Vám někdy, že Vás kamera zabírala?

Odpověď: Ne, to ne.

Otázka: Když jste mluvil o režii a o zvuku – dává se tlumočnickovi signál, kdy má začít tlumočit, zapíná a vypíná mu někdo automaticky mikrofon s tím, že s koncem živého vstupu ho automaticky odpojí?

Odpověď: Nekomunikujeme napřímo s režii, ale většinou přes zvukaře. Ten vždycky řekne, že se za minutu začíná, bude jingle a pak už se pojede. Ano, máme klasicky červené světýlko, jako je tomu všude. Tlumočí se na červenou s tím, že když jde o tiskovou konferenci, tak je nejprve tisková konference samotná a pak následují otázky. Nevím, kolik z těch otázek budou chtít odvysílat. Přetlumočím třeba jednu otázku a čekám, jestli mi světlo zhasne, nebo ne. Vidím, že se režie rozhodla odvysílat druhou otázku, tak tlumočím ještě další. A celou dobu si hlídám, kdy mi to vypnou. Říkám si, že třeba teď už je to nemůže zajímat, na té tiskovce řeší třeba věci, které jsou interně britské a českého diváka absolutně nezajímají, tak čekám, kdy se režie rozhodne a utne to. Ale jinak tam žádný jiný signál není, jenom to světýlko.

Otázka: Kašlátka tam ale je?

Odpověď: Kašlátka tam je úplně obyčejné.

Otázka: Vy jste říkal, že v České televizi je teď jeden tlumočník nastálo od září/října loňského roku.

Odpověď: Ne, od roku 2017.

Otázka: Jaké má pracovní jazyky? Je to určitě angličtina?

Odpověď: Angličtinu má a dále nevím. Snad němčinu nebo francouzštinu. Ale nejsem si vůbec jistý.

Otázka: Když se vysílá nějaký kratší projev do třiceti minut, tak tam tlumočí sám, jinak se doplní externistou, pokud to má být něco delšího?

Odpověď: Přesně. S tím, že případy, kdy by tam na tlumočení byli dva lidé, jsou relativně vzácné. Jestli to je deset procent případů? A to střílím dost od boku. Valnou většinu času je tam člověk sám.

Otázka: V Hyde Parku Civilizace působíte už delší dobu.

Odpověď: Počítal jsem, že už jsem otlumočil 48 pořadů z asi 250.

Otázka: Dívala jsem se, že dost často zvou zahraniční hosty, třeba každý třetí týden.

Odpověď: Nebývalo to, ale docela hodně se to zvýšilo. Přemlouvání ty první bylo těžké, ale teď už mají tolik známých jmen. Mohou říct: „u nás už byli tihle, tihle a tihle.“

Otázka: Nositelé Nobelovy ceny.

Odpověď: Nositelů Nobelovy ceny měli v pořadí asi dvacet. Přemluvit pak dalšího je o hodně jednodušší. Teď vysílali specifický rozhovor. V roce 2017 dostali Nobelovu cenu za chemii tři muži. Dva z laureátů už v pořadí byli, teď navštívil Prahu třetí z nich. Přemluvit toho třetího už bylo jednoduché, protože je s těmi dvěma v kontaktu a od nich věděl, že jde opravdu o specifický pořad i v celosvětovém kontextu. Zahraniční hosté bývali vzácní, teď už jich je možná třetina, jde to raketově nahoru.

Otázka: Nyní jsou ty pořady se zahraničním hostem předtáčené, ale dřív tomu tak nebylo?

Odpověď: Dřív se vysílalo naživo.

Otázka: Třeba rozhovor s Timothym Snyderem v roce 2015 se vysílal naživo. Nevíte, proč přišla ta změna?

Odpověď: Těch faktorů je několik. Jednak je to pořad, který je kvalitou opravdu jinde. Velmi dobře si uvědomují, že tlumočení naživo bude mít svoje chyby. Nedá se to srovnat s tím, co dělám já, což je tlumočení s přípravou, kdy pořad vidím předem. Kvalita je pochopitelně jinde. Dalším faktorem je, že zahraniční hosté přijedou do Prahy většinou na konferenci. Chtějí se projít a podívat se po Praze, další den jsou na konferenci a pak letí domů. Je docela nepravděpodobné, že by se trefili do vysílacího okna v sobotu večer. Může se to stát, ale spíše ne. Třetím důvodem je obava, jestli ten host zvládne vysílání naživo a celých asi 50 minut pořadu, což se nedá vždycky zaručit. Takže to opustili. Primárně jde o to, že je to takhle kvalitnější a komfortnější. Trefit se do vysílacího okna vždycky v sobotu večer od osmi není tak jednoduché.

Otázka: Vy pak už tlumočíte ten sestříhaný materiál?

Odpověď: Na přípravu dostanu většinou hrubý sestříh. Vzácně opravdu syrový výstup z kamery bez jakýchkoli zásahů. Potom se tlumočí, zvuk je víceméně finálně střížený a pevně daný, obraz ještě úplně ne. Je to z jedné kamery, nejsou tam prostříhy a další věci, ale zvuk už je finalizovaný.

Otázka: Jak dlouho dopředu dostáváte materiály na přípravu?

Odpověď: To je proměnlivé. Někdy to může být i týden předem, což je ale celkem vzácné, nejpozději to bývá dva dny předem. Takže řádově 2 až 4 dny dopředu. Málokdy je to úplně syrové, většinou je to hrubě střížené. Když je to hodně hrubě střížené, posílají mi k tomu ještě transkript. Interně si připravují transkripty, vyznačují si do nich, co chtějí vyřadit. Transkript mi pošlou a řeknou, která pasáž tam stoprocentně nebude. Mají přesně danou stopáž a kolikrát ještě doladují, co vyřadit, čeho jim bude nejméně líto. „To tam nebude určitě, to tam možná

nebude.“ Vyznačí mi to tam. Někdy se stane, že při reálném tlumočení je střih najednou tam, kde jsem ho vůbec nečekal. To je většinou místo, kde to pokazím, protože to prostě nečekám. Musíme to vrátit a jet znova, protože jsem tu větu chtěl mít delší a nedali mi prostor.

Otázka: Přetlumočení se tedy nahrává v jednom kuse, ale je možné se kdyžtak vrátit.

Odpověď: No jasně, to se vrací pořád. Nejlépe se to ilustruje na tom, že pořad má cca 47 minut reálného mluvení. Nejrychleji, co jsme přetlumočení natočili, bylo za hodinu a deset minut, to je rekord. Prakticky nic se tam nepřetáčelo, sedlo nám to a jelo se. Občas se něco nelíbí, někdy to pokazí Dan Stach, někdy to pokazím já. Někdy ani není nic pokažené, jenom si prostě řekneme, že by to šlo udělat lépe. Občas se opravují i kosmetické věci, které by jinak prošly, ale je jich už hodně. Naopak když mám falešný začátek a zeptám se, jestli to neopravíme, tak někdy řeknou, že ne, že to pak zní autentičtěji, jako když to je tlumočené. Což docela беру. Ale když se mi tam nakumuluje těch věcí víc po sobě, falešný začátek a potom ještě šum, tak to už je moc. Trošku nečistoty tam necháme, aby to působilo autenticky, ale ne moc.

Otázka: Při přetlumočení sedíte s moderátorem ve studiu, nebo jste odděleně?

Odpověď: Sedíme přímo vedle sebe, každý má svůj mikrofon a jedeme. S tím, že Dan Stach si to píše, má to přeložené a čte si to a já mám svůj papír s poznámkami a tlumočím to.

Otázka: Moderátor s hostem vede rozhovory v angličtině, ale pak ho tlumočí jiný tlumočnick?

Odpověď: Ne, on tlumočí sám sebe.

Otázka: Aha, podle hlasu jsem měla pocit, že ho tlumočí český tlumočnick?

Odpověď: Ne, ne, to jen výjimečně, to se stalo asi dvakrát, protože jednou byl nemocný, to jsme tam byli s Karlem, Karel tlumočil moderátora a já hosta.

Otázka: Tak to jsem se asi trefila právě do tohoto dílu.

Odpověď: Možná jo. Nedávno jsme tlumočili naživo toho astronauta, což bylo úplně speciální. Byli jsme tam tři tlumočnicki, to bylo hodně specifické.

Otázka: Většinou je tam konstelace moderátor a host nebo dva hosté, ale to už spíše výjimečně, když tam třeba pozvali manželský pár?

Odpověď: To byla jednorázová akce, opravdu velmi výjimečné.

Otázka: Většinou zvou pouze jednoho hosta?

Odpověď: Většinou je to jeden na jednoho a moderátor se dabuje, zatímco já tlumočím. Ale je to tlumočení s tím, že se chyby vrací a je to připravené. Takže je to hodně nestandardní tlumočení.

Otázka: Tam je tedy politika, že hosta muže tlumočí muž a ženu žena?

Odpověď: Ano, tam se to dodržuje stoprocentně, protože v hodinovém pořadu by to znělo rušivě a já to беру. Ženských hostů je tam ale málo. Třeba teď se soustředí na nobelisty a ženských nositelek Nobelovy ceny je hrozně málo, opravdu minimum. Za chemii myslím žije jedna a tu už v pořadu měli. Práce pro ženu-tlumočnicki je tam řádově méně.

Otázka: Většina hostů jsou muži?

Odpověď: Většina hostů jsou prostě muži.

Otázka: Vy jste říkal, že materiály dostáváte 2 až 4 dny předem. Někdy je to odborné více, jindy méně. Dá se nějak odhadnout, kolik času Vám zabere příprava na jeden díl?

Odpověď: Je to rozptyl. Pokaždé se na to dívám dvakrát. S tím, že první sledování trvá dlouho, opravdu záleží na tom, co je to za obor, a to je i vidět na mé přípravě. Někdy to jsou tři A4 vágně popsané poznámkami – vypadá to tu a tam jako konsekviva, sem tam mám nějaké slovo, není to nějak plynulé. Někdy je to sotva půl A4. Podle toho, kolik je tam terminologie. Jsou věci, o kterých mám povědomí. V Hyde Parku se docela hodně věnují kosmologii, dramaturgyně pořadu má toto téma ráda a mě to zároveň také zajímá. Přípravu proto zkracuji, protože už jsem na úrovni poučeného laika, takže si to nepotřebuji dohledávat. Když je tématem cytofagie, tak si musím dohledávat všechno, protože ty termíny neznám a nevím o tom nic. O buněčných strukturách jsem slyšel naposledy na gymnáziu. Je to strašně proměnlivé. První sledování může zabrat cca dvě hodiny. S tím, že si to pouštím a neustále zastavuji. Řeším si termíny, jména a hodně těžce zatížené syntaktické struktury. Většinou si napíšu, jak větu začít a jak do ní najet, to už mi stačí a pak už se to vyřeší. Při druhém sledování to v podstatě nezastavuji, v hlavě si to už tlumočím. Maximálně to tu a tam zastavím, někdy si do papírů doplním nějakou poznámku, abych to měl definitivně jasné.

Otázka: Takže si to jednou zkusíte přetlumočit?

Odpověď: Tak trochu si to v hlavě tlumočím i během prvního sledování, ale tam se primárně zaměřuji na vychytávání problematických míst. Podruhé to už je tlumočení, neříkám si to nahlas, ale v duchu, už se to tomu reálnému tlumočení blíží. Vychytám si tam věci, které propadly prvním sítím.

Otázka: Když jde o něco odbornějšího, nabízejí Vám v pořadu konzultaci s odborníkem nebo konzultujete termíny s moderátorem?

Odpověď: Konzultujeme to na místě. Udělám si přípravu a dohledávám kolikrát hodně obskurní věci. Host zmíní, že studoval u nějakého profesora, a pokud to není zrovna nějaký slavný vědec, tak jsou to dost často lidé, kteří se velmi obtížně dohledávají. Např. host měl na střední škole učitele, který ho inspiroval, byl to jeho mentor a jeho jméno zahuhňá. To se dohledává špatně. Nobelisté mají většinou nějakou nobelovskou přednášku o svém životě, tam to může být. Řeším to pak s moderátorem. Přijdu a zeptám se: „tady mám to jméno, měli jste ho ve své rešerši?“ Dělalí si rešerši a jméno si doplníme. Řešíme, když si nejsme něčím terminologicky jistí. Už se několikrát stalo, že jsme nevěděli a zavolali jsme do Akademie věd. Mají tam už kontakty a vědí, komu zavolat, kdo to bude vědět. Zavolají a vyřeší se to. Ne, že by to se to stávalo extra často, ale už se to stalo.

Otázka: Probíhá s moderátorem i jiná spolupráce kromě tlumočení, třeba na překladu? Např. na přípravě otázek?

Odpověď: To je velmi dobře mířená otázka. Překládám jim přípravu. Respektive, pokud jde o samotné otázky, tak to se musím ještě úplně vrátit. Jde o spin-off pořadu Hyde Park, který už vlastně neexistuje. To byl pořad založený na tom, že tam byli zvaní čeští hosté, lidé jim posílali živě přes telefon a Facebook otázky do studia, šlo o politická témata. Z toho se udělal spin-off na Hyde Park Civilizace, ve kterém jsou civilizační a vědecká témata, ne politika. Pořád platilo, že lidé posílali otázky živě. To se postupně utlumovalo. Respektive nevím, jak je tomu u českých hostů. U zahraničních hostů už to ale v podstatě neexistuje. Dřív ještě vyhlásili na Facebooku: „budeme mít hosta XYZ, kdyby vás něco zajímalo, pište nám otázky.“ Otázek se scházelo hrozně málo, vždy z toho nějaké vybrali a ty nám posílali na překlad, protože se tam během pořadu i zobrazovaly. Ty jsem překládal já. Od toho už se ale upustilo, už to vůbec nedělají. Teď jsou všechny otázky jejich vlastní, zvenku už žádné nechodí, takže název pořadu už absolutně nedává smysl. Jediné, co pro ně systematicky překládám, je vždy úvod. Je tam představení hosta, Dan Stach si to píše česky a já mu to překládám do angličtiny. A pak když

občas něco potřebují. Měli třeba pořad o Evropské jižní observatoři, to jsou ty dalekohledy v Chile v kopcích. Dan Stach tam jel, dělal si poměrně dlouhou přípravu a měl svůj dokument česko-anglicky a chtěl to všechno přeložit do angličtiny, že z toho bude pracovat na místě.

Otázka: Aby nemíchal jazyky.

Odpověď: Aby nemíchal jazyky a fakt se plně soustředil jenom na tu angličtinu. Což je legitimní.

Otázka: Znamená to, že ačkoli pořad vypadá interaktivně, lidé nemohou hostovi pokládat otázku živě?

Odpověď: Dřív to tak bývalo, ale už se živě nevysílá. Druhým krokem bylo, že přestaly otázky úplně, dlouho už jsem je neviděl. Naposledy, když měli myslím přenos z vesmírné stanice. To bylo ale opravdu něco velmi speciálního, možná už se to nedělá vůbec.

Otázka: Jaký je to pro Vás pocit, že se s hostem nemůžete potkat? Dřív jste se asi šel před vysíláním představit?

Odpověď: Je to vlastně jedno. Smyslem představení se je, oťukat si toho člověka, jak mluví, zeptat se ho na jména. O to se většinou snažím. Pokud bude říkat nějaká jména, ať mi je prosím dá dopředu, že se špatně chytají. Ale tady, když je to nahrané a vím přesně, do čeho jdu, je to v podstatě jedno. Je to opravdu strašně specifické tlumočení, protože tam není improvizace. Jasně, je tam. Když se to kolikrát z nějakého důvodu zastaví a vrátí, tak podruhé řeknu něco zase trochu jiného, protože jsem si to mezitím rozmyslel. Fakt to není dvakrát to samé a improvizace tam je vždy. Ale vím, odkud kam ten člověk jde. Nemůže mě překvapit tím, že řekne něco, co jsem vůbec nečekal.

Otázka: Takže to má zase tuto výhodu.

Odpověď: V tom je to obrovská výhoda. Víím přesně, co se bude dít. Je na mně, jak to budu realizovat, nakolik to zvládnu. Překvapení ale na vstupu není. Maximálně ten jeden stříh, který jsem nečekal. Je to strašně specifický žánr, opravdu strašně specifický pořad v rámci celé České televize. Tlumočím tam hodně, vlastně ten pořad dělám skoro výhradně já. Takže je to fakt unikátní situace.

Otázka: Daniel Stach už tam je od začátku pořadu?

Odpověď: Ten je tam od začátku.

Otázka: U Hyde Parku jsme našli, že ženu tlumočí žena a muže muž. Našla jsem ale předvolební debatu Donalda Trumpa a Hillary Clintonové z roku 2016 a tam byli oba tlumočení muži...

Odpověď: To jsme tlumočili s Karlem.

Otázka: Chtěla jsem se zeptat, jestli to bylo proto, že tlumočnice neměly volnou pracovní kapacitu, nebo se na to Česká televize příliš nesoustředila?

Odpověď: Já popravdě nevím. Tam byl trošku problém v tom, že Katka Ešnerová jednu z debat dělala v rozhlase. Byla tam s kolegou a vím, že si to rozdělili tak, že každý tlumočil jednoho z debatujících. Což je také hodně neobvyklé, to jsem v České televizi zažil všehovšudy jednou. Šlo o Hyde Park Civilizace, ke kterému se zase vracím, byl tam Drew Feustel, astronaut, a jeho žena. A ještě Dan Stach jako moderátor. Rozdělili jsme si to ve třech, kdy Karel tlumočil Dana Stacha, já Drew Feustela a Katka Indiru, jeho ženu. Ukázalo se a shodli jsme se na tom, že to bylo hrozně zvláštní tlumočení. Na to jsme také nikdo nebyl připravený. Musíte být ve střehu opravdu pořád. A je to hodně odlišné oproti tomu, když má člověk tlumočit patnáct dvacet

minut a pak ví, že to předává kolegovi. Tady musí být ve střehu fakt pořad a je to opravdu stresující.

Otázka: A to bylo předtáčené?

Odpověď: Ne, to šlo naživo ven, právě proto jsme to dělali tímhle způsobem. A ukázalo se, že to je docela drsné. Člověk musí být ve střehu pořad, není tam absolutně žádná pauza. Tlumočil jsem Drewa, který mluvil pořad, protože o něm ten pořad byl, takže jsem tlumočil valnou většinu všeho. Na konci jsem fakt nemohl, takhle zničený z tlumočení jsem už dlouho nebyl, to byl hodinový záprah. Nikde jinde jsem to nezažil. Kolegové dělali v rozhlase takhle tu předvolební debatu a my s Karlem jsme nad tím seděli a říkali jsme si, že rozdělit si ty hlasy je trochu divné. Když jsme tam ve dvou a střídali bychom se po těch cca dvaceti minutách, tak ten formát stejně nezachováme. Aby každý tlumočil oboje, by bylo divné. Vlastně ta situace není úplně řešitelná.

Otázka: Tady jste ale měli ty role rozdělené, každý jste tlumočil jednoho aktéra?

Odpověď: Ne, každý jsme měli dvacet minut. Zkrátka klasické konferenční tlumočení a přijde mi to tak rozumnější. Respektive oni si drsně skákali do řeči, tedy hlavně Donald Trump. Řešilo se to hodně špatně, protože kolikrát mluvili přes sebe.

Otázka: Není v jednom hodně těžké odlišit, kdy končí jeden řečník a začíná ten druhý?

Odpověď: Je. To byl fakt velký problém. Hillary něco říká – a pamatuju si to doteď – on do toho vpadne a řekne „liar“. Ona pokračuje dále a on do toho vpadne a řekne „liar“. Co mám tlumočnický dělat? Ještě to nemám vyřešené a neskončil jsem a on mi do toho vletí. Musím udělat intonačně předěl, dát tam to přerušení a udělat intonačně předěl zase zpátky. To je strašně těžké, je to prostě neřešitelné. V rozhlase to vyřešili dobře, prostě na sebe křičeli, což si můžou v takové situaci dovolit. Je to ale zase extrémně specifické. To jsem zažil přesně jednou, respektive ty debaty byly tři.

Otázka: Myslíte si, že je lepší, aby jeden tlumočnický měl těch dvacet třicet minut, a pak jste se prostřídali?

Odpověď: Ano, jinak bychom byli fakt zničení. Člověk se musí soustředit celou dobu, být neustále ve střehu – mluví ten můj, nebo ne? A to dost vyčerpává.

Otázka: Dá se zobecnit střídání při tlumočení pro média? Je po spíše po kratší době než při konferenčním tlumočení, nebo po delší době? Záleží na tématu, řečníkovi?

Odpověď: Řekl bych, že je to spíš po kratší době. S tím, že je to poměrně vzácné. Je to kratší kvůli tomu, že celkově je to trochu kratší. Konference bývají delší, člověk se prostřídá a na konci každý mluvil plus minus stejně. Tady to většinou bývají relativně krátké věci. Kdybychom se střídali u čtyřicetiminutového pořadu po dvaceti minutách, tak je to takové divné, tak se to radši stáhne, aby se oba dostali na řadu. Když si to můžeme dovolit a jsme tam na tu hodinu dva, tak se prostřídáme vícekrát. Je to takové psychologické, aby nikdo neměl pocit, že se na něj nedostalo. Byli bychom určitě schopni tlumočit déle. Navíc pořady se docela často dělí do nějakých přirozených celků. Dá se zhruba oddělit ta čtvrt hodina. Víc to vyplyne ze situace. Celkově je to mnohem obsahově nahuštěnější než konference, které bývají rozvleklé. Na konferenci máte řečníka, který má příspěvek na dvacet minut a tady je to polovina pořadu. Například na takovém státním pohřbu mluví jeden řečník asi deset minut, další pak také deset minut. Je logické se prostřídát po těch deseti minutách, když už tam ta mezera je. Logické úseky tam prostě bývají kratší.

Otázka: Česká televize má tlumočníka nastálo a když byl projev Theresy Mayové, tak tam muž tlumočí ženu.

Odpověď: Je tam tlumočník nastálo, tak to neřeší, ale ne, že by se mi to před tím nestávalo také. Je to takový teoretický princip, kterým se zaštiťují, taková teze, ale nakolik se to reálně dodržuje? Přejde mi, že popravdě moc ne. Když už tam někdo je objednaný, tak tlumočí všechno možné. Hyde Park to odlišuje, ale ten má mnohem větší manipulační prostor.

Otázka: Pokud to nepřesáhne třicet minut, tak se nedoplňuje nikým jiným? Například projev, který měla Theresa Mayová, nebo nějaké nečekané projevy bývají většinou kratší.

Odpověď: Pokud se jedná o tiskovou konferenci, tak ty bývají kratší. Na dlouhé věci dva lidi pozvou, ale ani ne konzistentně na věci, jako je třeba velký projev v OSN. Nikdo neví přesně, jak budou dlouhé, ale většinou se protáhnou. Dalo se očekávat, že když bude mít Obama projev v OSN k Valnému shromáždění, že to bude kolem čtyřiceti minut. Ale také se stalo, že na to pozvali jenom jednoho tlumočníka. Nechtěli to useknout, protože to bylo hezké, a pak jsem to celé tlumočil já. To ale hodně záleží na tom, kdo v té konkrétní produkci sedí a jak se nad tím zamyslí – kombinace produkce, editor, režie, je to primárně na jejich úsudku. Ale pokud vím, ve smlouvě s agenturou mají zakotveno, že 30 minut je maximum.

Otázka: Ten čas se tam tedy přesně dodržuje?

Odpověď: Teď už ano. Bývalo tam trochu divočejší období, ale fakt záleží hlavně na tom, jací lidé se tam konkrétně sejdou, a podle toho se to bude odehrávat. Tu a tam jsem tlumočil pro rozhlas a je tam obrovský rozdíl. Rozhlas je profesionální, ale mnohem uvolněnější. Fakt mnohem. Není na něj tolik vidět, necítí se tolik pod tlakem. V televizi je znát, že jsou opatrní, vědí, že politicky jsou pod drobnohledem. Jsou si toho hrozně dobře vědomi a jsou všichni hrozně opatrní.

Otázka: Vy tam tlumočíte přes agenturu, která dojedná podmínky a Česká televize se na ni obrací?

Odpověď: Ano, Česká televize se obrací na agenturu.

Otázka: Vy už jste ale zavedený pro Hyde Park Civilizace, s nimi spolupracujete dlouho?

Odpověď: To ano, je to pořád přes agenturu, ale v podstatě napřímo.

Otázka: Teoretici říkají, že tlumočení pro média může představovat více stresu než konferenční tlumočení, protože nevíte, kdo a kolik lidí Vás poslouchá. Podle tlumočení v médiích si třeba dělají obrázky o tlumočnících. Cítíte na sobě nějaký větší tlak?

Odpověď: Ne, mně to vždycky přijde trochu paradoxní. Zejména ve Studiu 6 je to ve sklepě, je to strašně daleko odevšad. Je to zavřená temná místnost ve sklepě, kde je člověk úplně sám a je tam jeden intercom. Připadáte si tam opravdu jako v jeskyni. Ty diváky a posluchače nikdo nevidí, člověk tam tlumočí opravdu do zdi. Mně to nikdo stresové nepřišlo, protože lidi nevidím, ale já nejsem úplně stresář. Na konferenci účastníky vidím. Když řeknu nějakou blbost, tak se otočí. Ne, že by se mi to nestalo, prostě se někdo otočí. A vy pak doufáte, že jde o technický kiks. Někdy to ale není technický kiks. U mediálního tlumočení nevidím nikoho. Nemám absolutně žádnou reakci. I kdybych řekl úplnou hloupost, tak se pokračuje dál. Svítí mi červená a já pořád mluvím. Možná by mi mohl říct něco zvukař zpětně, ale to se také nestalo. Mluvím do zdi a nevím, kdo mě poslouchá. Můj osobní přístup je, že mně je vlastně úplně jedno, kolik lidí mě poslouchá. Asi to nejvíce vysokoprofilové, co jsme kdy dělali, byla inaugurace Trumpa. Popravdě nevím, kolik lidí se mohlo dívat. Desítky tisíc to asi byly, přes stovky tisíc bych to neviděl, nevím, opravdu netuším. Ale i kdybych tlumočil pro tři lidi a byl za to placený, tak to odtlumočím úplně stejně. Umím tlumočit jedním jediným způsobem a ten

dělám. Jestli to na tu situaci bude dost dobré, nebo ne, to už není v mých rukou. Dělán to, co umím. Nepřijde mi, že by tam stres byl nějaký faktor.

Otázka: Asi je to i jiné u Hyde Parku, kde je to předtáčené?

Odpověď: To je naprosto bez stresu. Když se něco pokazí, tak se to prostě vrátí.

Otázka: Dívala jsem se, že tam i běží, kdo simultánně tlumočí, je tam vidět jméno.

Odpověď: Ano, je to na půl cesty mezi dabingem a tlumočením. Je to tlumočení, ale s tím, že je tam obrovská záchytná síť. Tam fakt není, čeho se bát.

Otázka: U Hyde Parku Civilizace máte dopředu materiály, ale na ty státnické projevy materiály nejsou, takže to asi úplně jiný žánr, ty předvolební debaty, státnické projevy nebo státnické pohřby?

Odpověď: Říkal jsem vám to asi na hodině, ale je to můj oblíbený vtíp. Jedinou přípravu, kterou jsem si dělal na tu úplně první předvolební debatu, bylo, že jsem si sepsal seznam údajných milenek Billa Clintona, protože se čekalo, že to tam Trump Hillary napálí. Seznam údajných milenek Billa Clintona byla moje jediná příprava. Bože můj, jak hluboko jsme klesli. Ale jsou tam věci, na které se nedá připravit. Je potřeba znát modelové věci typu projev před Valným shromážděním OSN. Tam jde o general knowledge. Víte, že se jedná o OSN, promlouvá se tam k celému světu. Trump je specifický, ale když mluvil Obama, tak tam zmínil vlastně všechno. Je potřeba tušit, co se děje v Africe, na Blízkém východě, v Číně... A pospojovat si to, protože to všechno se může objevit. To člověk ví z toho, že neustále něco sleduje. Být to něco specifického, tak není, čeho se chytit, na to se nedá připravit.

Otázka: To je zkrátka naživo.

Odpověď: To je naživo.

Otázka: Když se něco najednou objeví, tak o tom víte asi i kratší dobu dopředu?

Odpověď: To je problém objednávání. Projev na Valném shromáždění OSN je něco, o čem se ví půl roku dopředu. To datum je jasné. Tlumočení objednávají hodinu předem, protože si najednou uvědomí, že bude vystoupení v OSN. Vždycky si říkáme, proč na to tak spěchají. Protože hodinu předem nevím, že tam jedu tlumočit, takže tím spíše není šance na jakoukoli přípravu. Celkově ale objednávání v televizi bylo na velmi krátký časový horizont, objednávali to maximálně v rádech hodin předem. Nestalo se, že by to objednali den předem.

Otázka: Takže většinou o tom víte jenom takhle krátce dopředu.

Odpověď: Většinou to bylo velmi nakrátko. Teď, co tam mají tlumočnicka na plný úvazek, je to předpokládám jiné. Bývalo to ale vždycky nakrátko a vyvolalo to úplně zbytečné stresy, protože jsou události, o kterých se ví hodně dlouho dopředu. Ale tak to tam je nastavené.

Otázka: Ještě bych neopouštěla televizi. Tlumočil jste někdy pro komerční stanici – Novu, Primu?

Odpověď: Ne, oni tam s tlumočením nepracují.

Otázka: Takže vezmou nějaký zahraniční projev, potom ho někdo přeloží a přeřiká ve studiu?

Odpověď: Pokud je mi známo, tak naživo zahraniční projevy nevysílají.

Otázka: Nenašla jsem tam žádný tlumočený pořad, tak proto jsem se na to chtěla zeptat.

Odpověď: Jak říkám, pokud je mi známo, a není mi známo všechno, tak to nedělají.

Otázka: Pochybuji, že by se tlumočilo na komerčních rozhlasových stanicích.

Odpověď: To už vůbec. Ono je to prostě drahé. Nově má teď ale vzniknout CNN Prima, ta podivná kombinace. O tom se mluví už roky. Krouží se okolo toho, že by se spustila další čtyřicetihodinová zpravodajská stanice. Ale ono je to prostě hrozně drahé, takže ty komerční stanice si to tlumočení nezaplatí. Ani není tak drahé to tlumočení, protože my jsme popravdě vlastně relativně levní v porovnání s tím, co stojí všechno ostatní. Když někdo sedí ve studiu a čte zprávy, musí se zaplatit moderátor, kameraman jedna, kameraman dva, maskéři atd. My jsme vlastně relativně levní, ale i tak to jsou pátky, které si komerční stanice nemůže dovolit. Nevyplatí se jim to. Takže pokud vím, tak to nedělají.

Otázka: Tlumočil jste pro televizi někdy konsektivně nebo pomocí šušotáže? Např. na talk show či tiskové konferenci? Chtěli po Vás například kvůli nedostatku času pouze shrnutí delšího projevu zahraničního státníka?

Odpověď: Víím, že některé pořady občas konsektivní tlumočení používaly, ale já jsem tak v médiích netlumočil nikdy. Pokud víím, je to poměrně vzácné.

Otázka: Používá se tedy hlavně simultánní tlumočení, respektive simultánní tlumočení s textem v Hyde Parku Civilizace?

Odpověď: Pokud tomu chcete říkat simultánní tlumočení s textem... Je to úplně specifický žánr a nevím, jak ho pojmenovat. Simultánní tlumočení z nahrávky, kterou jsem viděl předem.

Otázka: Chápu, jde o úplně specifickou kategorii pořadu.

Odpověď: Je to úplně odlišné od všeho, co jinak tlumočím. Je to žánr sám pro sebe a fakt se nedá zobecňovat. Jinak se tlumočí simultánně, nic jiného.

Otázka: Zmiňoval jste, že jste tlumočil pro Český rozhlas. Jaké je tam vybavení? Mají nějakou specifickou kabinu nebo místnost, kde se tlumočí?

Odpověď: Budova Rozhlasu je dost velká a nebyl jsem všude. Ale kde jsem byl já, tam mají podobný velín, kde sedí lidé před počítači, z něj se jde do tří studií a z nich se všechno vysílá. Živě se tam čtou zprávy a když se tam zrovna živě nic nevysílá, tak se tam dá nahrávat. Jsou hodně flexibilní. Rozhlasová studia jsou fakt velmi dobře zařízená. Sedí tam konstantně zvukaři a jsou připraveni na všechno. Tím, že nemusejí řešit obraz, tak to mají opravdu vyšperkované. Komfort z hlediska techniky je tam absolutní.

Otázka: Vůbec se tam neřeší obrazová stránka, takže to tlumočení tam jde jenom přes zvuk?

Odpověď: Tlumočí se normálně přes zvuk. Jsou tam tři prosklená studia vedle sebe. Jednou jsem tam tlumočil rozhovor s odcházející norskou velvyslankyní, která s moderátorem seděla myslím v tom prostředním studiu. Tlumočil jsem z vedlejšího studia. Viděl jsem je, slyšel jsem je ve sluchátkách a tlumočil jsem. Bylo to takové jednoduché a trochu pseudokonferenční. Ale jak říkám, v rozhlase jsem tlumočil maličko a skoro vždycky na záznam. Vždy to ale bylo takové uvolněné, je to mnohem klidnější. Přijde mi, že tím, že se nemusejí zabývat obrazem, jsou mnohem flexibilnější. Manipulovat se zvukem je jednodušší než manipulovat s obrazem. Ještě k té technické věci – v televizi se docela často používá zpožděvací. To znamená, že jim nevyjde živé vysílání projevu, protože v každou celou hodinu vysílají zprávy, které jsou vždy na pět minut, jde o souhrn a headliny. Někdy se stane, že během zpráv začne nějaký projev, ale oni nechtějí koncept zpráv přerušovat. Projev začínají takzvaně nabírat do zpožděvací, začínají ho nahrávat. Potom přijde čas na tlumočení, tlumočník tlumočí opožděně o těch pět minut. Tlumočí naživo, ale oproti reálnému času je to posunuté. Pokud je zpožděvací delší, tak je možné si s ním nějak v přípravě hrát, ale maximálně si připravíte ten zpožděný kus, takže se to většinou neřeší. Sice je to technicky posunuté, ale reálně se to tlumočí, jako by to bylo naživo,

pro tlumočníka to není rozdíl. Tiskové konference také kolikrát nezačnou včas. Mají běžně dvacet minut zpoždění. Režie proto rozhodne, že začne s tiskovkou v českém parlamentu, tam jsou neustále nějaké tiskovky. Mezitím ale začne ten cizojazyčný projev. Režie se musí rozhodnout, jestli tu tiskovku v českém parlamentu useknout s tím, že si naštvoou politiky třeba z ODS, tyhle všechny věci musí vyvažovat. A jestli začít s cizojazyčným projevem, nebo ho nabírat do zpoždování s tím, že to není úplně přesně v reálném čase.

Otázka: Napadá mě při pohledu na to, co se tlumočí, že je u nás hodně významný britský nebo americký kontext. Mám pocit, že se tak často živě netlumočí třeba projev Merkelové, že je to spíše připravené a někdo z redaktorů to přečte.

Odpověď: To je asi pravda, ale řekl bych, že to je dané zejména orientací editorů. Myslím si, že kdyby mezi editory seděl nějaký velký frankofil, tak tam bude Macrona pouštět ve dne v noci. To je fakt hodně individuální a teď je to nastavené takhle. To stejné nastavení je u Událostí, komentářů, o kterých jsme ještě vůbec nemluvili. To je další specifický pořad.

Otázka: Jaké specifické zaměření má tento pořad?

Odpověď: Aktuální osazenstvo Událostí, komentářů je hodně podobně orientované. Taky bych řekl, že se tam primárně řeší angloamerická témata, ale to je opravdu dáno osobnostním složením redakce.

Otázka: Také Brexit se teď neustále řeší.

Odpověď: Ano, rok 2016 byl rokem Trumpa a Brexitu. Mám pocit, že německy mluvící příspěvky jsou vzhledem ke geografické blízkosti upozaděné, ale je to opravdu jenom pocit, přesná čísla neznám.

Otázka: Pro Události, komentáře jste také tlumočil?

Odpověď: Hodně za bývalé sestavy, kdy tam působili tři moderátoři. Z nich už tam teď není ani jeden.

Otázka: Teď se Události, komentáře překrývají s Událostmi, tyto dva pořady jsou nově více propojené.

Odpověď: Snaží se více propojit celý koncept večera. Dřív tam býval pořad Hydepark, potom Horizont a pak Události, komentáře. Poté z toho udělali něco jako Devadesátku České televize. Pořady se přelévají jeden do druhého, chtěli zrušit ostré hranice mezi nimi, fakt to protéká. Události volají do Událostí, komentářů a Události, komentáře dělají callbacky. Snažili se to více spojit v jeden proud. Potom se vyměnilo osazenstvo, pracují tam jiní lidé. Obměna osazenstva se v podstatě odehrávala současně s tím, kdy jsem odtamtud odcházel. Přestali nás zvat, takže s tímto osazenstvím už nemám zkušenosti. My jsme tam hodně tlumočili, když tam byl Borek, Dolanský a Takáč. Tlumočili jsme, když si zvali zahraničního hosta, což byl klasický rozhovor, který se ve valné většině případů odehrával tak, že se moderátor ptal česky a hostovi šla angličtina do ucha. Host odpovídal anglicky a čeština se vysílala ven. Tento formát se tam používal hodně. Toho jsme si tam užili docela dost.

Otázka: Vědělo se třeba více dnů dopředu, že přijde konkrétní host?

Odpověď: To se vědělo ten den odpoledne, tak zhruba v pět. Kolem páté začala produkce obvolávat hosty, aby si je zajistila na večerní Události, komentáře. V momentě, kdy měli potvrzeného zahraničního hosta, volali tlumočníka.

Otázka: Nedokážu si představit, že si hosté tak narychlo udělají čas. Je jasné, že se něco nedá plánovat dopředu, ale kdyby byla velkým tématem ve společnosti například nezaměstnanost, tak si můžou třeba na další den nebo na pozítří pozvat odborníka.

Odpověď: Ne, Události, komentáře hodně reagují na to, co se aktuálně děje. Jsou otevřené až asi do šesti, kdy si to začne sedat. Pořad pak běží od deseti do jedenácti. Je to fakt dost na knap. Může se stát, že nějaký host odřekne a zkomplikuje se to. Nakonec vždycky někoho seženu, ale musí být hrozně hektický proces, dávat to dohromady. Proto jsme dostali avízo vždy s krátkým předstihem. Jezdím tam autem a nemám handsfree, tak se mi už také stalo, že jsem přijel a na mobilu mám zprávu, že to mezitím zrušili, protože to host odřekl. Tak natáhnou segmenty předtím. Ten pořad je hrozně pružný, musí být, protože má přesně danou hodinu, nesmí přetáhnout. Tak jsem se otočil a jel zase domů. Ale zaplatili mi to.

Otázka: Kdybych měla porovnat frekvenci zahraničních hostů Hydeparku Civilizace a Události, komentářů, tak...?

Odpověď: Těch je určitě méně v Událostech, komentářích. Když šlo o něco zásadnějšího, třeba rozhovor s britským velvyslancem, tak ten zařadili na začátek pořadu, protože to je prestižní pozice, řešil se Brexit. Dohoda opět neprošla parlamentem, tak si pozvali velvyslance do Události, komentářů a rozhovor s ním byl na začátku, maximálně v druhém segmentu. Když byl host nasmlouvaný na 22:45, tak se vědělo, že to bude nějaká obskurnost. Byl třeba Febiofest a domluvil se rozhovor s režisérem nějakého snímku, který je zaujal.

Otázka: Měl jste možnost krátce se potkat s hostem?

Odpověď: Skoro vždycky, protože jsme čekali před stejným studiem. Kolikrát si s těmi lidmi člověk popovídal, protože tam jsou prostoje. Je to pružný pořad a mají nástup plus minus několik minut, sedí se tam dlouho, tak jsem si s těmi lidmi docela popovídal. To mě na tom vždycky bavilo. Specifikem Události, komentářů bylo v závislosti na tom, kdo zrovna dělal produkci, že dávali otázky předem. Moderátor má nějaké připravené otázky a ty jsme dostali předem. Někdy jsme je dostali třeba o hodinu dříve, někdy až vytištěné na místě. Otázky jsme měli a s hostem si mohl člověk popovídat a kolikrát se zeptat i na tu otázku a on říkal, co by tak zhruba odpověděl. V tomhle je to také specifické. Snažil jsem se z nich vždy dostat primárně jména, protože to je to, co nechytinu ze vzduchu. Ale jsou to většinou krátké rozhovory, maximálně deset minut, spíše tak sedm. To je v pohodě.

Otázka: Od moderátora jste většinou pár otázek tedy měl?

Odpověď: Když je od něj produkční dostala, tak ano. Každý moderátor měl svůj přístup k psaní otázek. Těch otázek bylo vždy tak třikrát tolik, než na kolik se reálně dostalo, vybíraly se pak za pochodu.

Otázka: Ty pořady se v České televizi měnily, teď jsou ty Události, komentáře, předtím bylo Interview Daniely Drtinové, teď je Interview ČT 24.

Odpověď: Interview jsem myslím skoro nikdy netlumočil, to je hrozně vzácné.

Otázka: Tlumočí se Události, komentáře a Hydepark Civilizace.

Odpověď: A pak normálně zpravodajský proud na čtyřadvacítce.

Otázka: Když je třeba nějaký státnický projev.

Odpověď: Jsou nějaké ty ranní pořady, ale to jsem jim říkal, aby mi nevolali. Potom v devět začíná normální proud a tam se může stát cokoli. Reagují na aktuální věci. Ten zpravodajský proud běží někdy do šesti večer, kdy začínají Události v regionech, do kterých se už nezasahuje. To znamená, že kdyby něco zásadního přišlo před šestou, tak to na to nemá vliv. Po Událostech v regionech následují v sedm velké zprávy, které se vysílají ze stejného studia, zase z té devítky.

Do nich se také nezasahuje. Kdyby se stalo něco extra zásadního, tak bude vstup do Událostí, ale to téměř nikdy není, protože tenhle pořad si nenechají narušit. Potom začíná baterie devadesátky, do které se zasahuje jenom velmi vzácně. Například když si tam den po Brexitu pozvali britskou velvyslankyni, tak bylo jasné, že tam budeme tlumočit celou tu devadesátku, to jsme tam byli ve dvou. V podstatě se ale dá říct, že od šesti do desíti večer se netlumočí, nebo jenom výjimečně. Mají to dost pevně strukturované a nenechají si do toho sahat. Tlumočí se až potom od Událostí, komentářů.

Otázka: Kvůli časovému posunu se ale debata Clintonové a Trumpa vysílala v noci.

Odpověď: To bylo výjimečně kvůli časovému posunu asi ve tři ráno.

Otázka: Pak se to reprízovalo přes den.

Odpověď: Reprízovalo se to dvakrát, jednou ráno a pak ještě večer.

Otázka: Tlumočil jste všechny tři předvolební debaty?

Odpověď: Myslím si, že jsme tlumočili všechny tři. To bylo ale opravdu specifické a velmi neobvyklé. Nevím, kdo to reálně ve tři ráno sledoval, ale tlumočili jsme to. Po jedenácté večer tam sedíme jenom, když dojde k nějakému teroristickému útoku, když spadne letadlo apod. Někdo tam musí být, kdyby náhodou. Ale pak se také třeba řekne, že kvůli časovému posunu nemá smysl, aby tam někdo seděl. To bylo třeba, když se to stalo v Austrálii. Přes půlnoc se to většinou netáhne. Na Události, komentáře jsem jezdil autem, protože v deset večer už tam není problém zaparkovat. Do té doby to tam prakticky nejde, ale po desáté už v České televizi pracují jen ti, co opravdu musí. Po dvanácté tam už je jenom vrátný a někdo, kdo dává pozor na reprízy, jinak skoro nikdo. Takže se tam ani netlumočí. Je to to okno cca od devíti ráno do šesti večer, kdy se může stát cokoli. Tam je to improvizace, může se přihodit všechno možné. Pak už je to strukturované.

Otázka: Když se ještě vrátíme k Hydeparku, tak tam probíhá spolupráce na překladu?

Odpověď: Ano a ve studiu řešíme třeba nějaký nešikovný termín, kolikrát i stylové věci. Někdy host použije nějaký lehčí vulgarismus, v tom případě řešíme, jestli do toho půjdeme, nebo ne. Když byl hostem Drew Feustel, tak jsme přemýšleli, jestli máme moderátorovi tykat, protože je evidentní, že jsou kamarádi. Drew Feustel byl hostem několikrát. Pokud si dobře pamatuji, tak když jsme ho tlumočili poprvé pro vědecké interview, což je skoro to samé, tak jsme se dohodli, že si budou s moderátorem vykat. Z orbity si už myslím tykali a teď naposledy si tykali už stoprocentně. Podobné věci si vždycky dořešíme předem.

Otázka: S moderátorem sedíte společně ve studiu a každý máte sluchátka a mikrofon?

Odpověď: Sedíme vedle sebe u stejného stolu, jsme od sebe půl metru, abychom se nepřekřikovali. Někdy se opravujeme navzájem. Máme velmi dobré vztahy a někdy se třeba stane, že mám pocit, že něco řekl špatně a že je to natolik zásadní, že to utnu já. Nebo když někdo udělá kiks, já nebo on, a je to zastavené, tak využiju té pauzy a upozorním na něco zpětně. Dramaturgyně, tam sedí, a všechno pečlivě poslouchá. Je to její pořad a má absolutní veto.

Otázka: U ucha ale nemáte zvuk od dramaturgyně, protože musíte mít svoje sluchátka?

Odpověď: Dramaturgyně je na intercomu a vidím ji přes sklo, takže když je nějaký problém, tak zamává. Její specialitou je, že se nesmí říkat „vteřina“, musí se říkat „sekunda“. Když řeknu „vteřina“, tak v ten moment začne mávat a vím, že jsem to zase nezvládl.

Otázka: Materiály máte předem, ale jak dlouho dopředu probíhá společné sezení a nahrávání, než se díl odvysílá? Kolik dnů před odvysíláním je díl hotový?

Odpověď: Díval jsem se zrovna do tabulky, kterou máme. Aktuálně máme namluvené čtyři díly, které se ještě nevysílaly, ale to je docela vzácné. Občas si díly nabírají do zásoby, aby prostě měli, chtějí mít vždycky nějakou rezervu. Někdy se stane, že díl odtlumíme ve čtvrtek, většinou Hyde Parky děláme ve čtvrtek, a v sobotu už se vysílá. Teď máme ale v zásobě čtyři, které se celé léto vysílat nebudou, protože už začaly reprízy a je letní pauza. Nové díly se budou vysílat od září. Mezitím přes léto určitě natočí nějaké nové díly do zásoby. Přes léto jezdí lidé třeba na Colours of Ostrava.

Otázka: Také nemají každý týden hosta ze zahraničí.

Odpověď: Jasně. Mají vždy rezervu. Kdyby jim vypadl český host, tak mají v záloze česky namluveného hosta z Británie. Dělají si pro jistotu buffer. Pořád běží každý týden, ať se děje, co se děje. Když nevysílají tak ortodoxně živě, jako tomu bývalo ze začátku, tak už to dělají tímhle způsobem.

Otázka: Příprava jednoho dílu musí asi zabrat i celý týden – odborná příprava a pak nahrávání ve studiu?

Odpověď: Jasně. Mají rešeršistku, která sedí a načítá knížky. Udělá z nich výtah, ten pak dostane Dan, který si z toho také dělá svou přípravu. To všechno dávají dohromady. Potom se to nahrává, dělá se přepis, stříhá se to. Mezitím se k tomu dělají reportáže. Je v tom strašně moc práce, fakt strašně moc. Já vlastně přijdu k hotovému. To, co na tom dělám já, je dost málo v porovnání s celým tím penzem práce. Výroba trvá opravdu dlouho. Každý týden vysílat jeden takový díl je záprah jako blázen.

Otázka: Je tam tedy produkční, dramaturgyně, rešeršistka plus moderátor, takže minimálně čtyři lidé, kteří se na tom podílejí?

Odpověď: A redaktor, který pro ně dělá reportáže. To je ten základ týmu.

Otázka: Pak samozřejmě zvukaři, kameramani...

Odpověď: Jasně, kamera, režie a tak dále. Základem je ale skutečně dramaturgyně, která je mozkiem pořadu, a produkční, která řeší technickou realizaci. Dramaturgyni zajímá výběr hostů. Rešeršistka sedí v knížkách, načítá je a dělá Danovi výtahy. Všichni dají na precizní přípravu. Velmi důkladná příprava a pak už je v tom studiu nemůže nic rozhodit. Vyhovuje jim to, protože si to můžou směstnat do tvaru, který chtějí. Reálně si pamatuju jednu z prvních věcí, kterou jsem pro ně tlumočil. Byl to vlastně úplně první Hyde Park, který jsme tlumočili s Karlem, a byl to ten nejdrsnější. Šlo o rozhovor s Lawrence Kraussem, profesorem kosmologie. Je to kosmolog, popularizátor, umí to podat, ale je to prostě kosmologie. Předem nám poslali jeho knížku. Mě kosmologie docela baví, celý život mě bavila, takže o tomhle tématu čtu rád. Ale jeho knížku jsem dočetl asi do stránky sto dvacet a pak už jsem se fakt ztratil, opravdu jsem to už nedal. Začala do toho spadávat pro mě poměrně obtížná matematika. Říkal jsem si, že jestli se v pořadu dostane přes tuto část, tak už fakt nevím. V rozhovoru potom došli zhruba na tu stranu sto dvacet, opravdu tam jeli podle té knížky, což mi obrovsky pomohlo. Ale mluvil strašně rychle a rozhovor dělali v Olomouci a my jsme tlumočili ze studia v Praze, takže přes přenos. A bylo to strašně rychlé, strašně těžké. Propotili jsme u toho oba triko. A já jsem na to tlumočení upřímně hrdý, myslím si, že jsme fakt odvedli skvělou práci na to, jak to bylo těžké. Ale přesto je mi jasné, že kdybychom to tlumočili ze záznamu, tak ta kvalita je opravdu jinde. Navzdory tomu, že jsem na to fakt hrdý, tak vím, že kdybychom měli ten komfort, tak to bude mnohem srozumitelnější. Víím, že tam měli také jednu kosmickou inženýrku, která byla fakt brutálně rychlá, skoro se ani nenadechovala. Říkám si, že kdyby se

to jelo naživo, tak tam toho zůstane půlka. A nikdo z toho nemůže nikoho vinit, protože to bylo tak strašně husté, že to by se reálně tlumočit nedalo.

Otázka: Třeba rozhovor s Timothy Snyderem také běžel naživo.

Odpověď: Ten jel naživo.

Otázka: Snyder napsal knihu Krvavé země, musel jste ji předtím číst? Nebo Vám poskytli výtah informací, který připravuje rešeršistka?

Odpověď: Kdybychom si o něj řekli, tak nám ho asi dají. Vlastně u Snydera nám svoji rešerši poslali. Dan má vždycky v každé ruce jeden mobil a jeden notebook, na kterých má dokumenty s rešerši a jede přímo z toho. Na základě rešerše si dělá strukturu. Ví přesně, odkud kam se chce dostat a kam si toho hosta chce nasměrovat. Jak říkám, je opravdu dobře připravený. Tenkrát jsme materiály dostali předem. Byl to třicetistránkový dokument a on v tom náhodně scrolluje, přeskakuje tam a zpátky. I kdybychom to před sebou měli fyzicky vytištěné, tak je to k ničemu, protože to nestihneme najít. Je potřeba to vstřebat, pochopit z toho, kudy rozhovor povede. Je to fakt příprava ve smyslu opravdu příprava. V reálném výkonu už je to úplně k ničemu, tam už nemá cenu se do toho jakkoli koukat.

Otázka: To znamená že třeba na to jedno tlumočení nejde přečíst dvě celé knihy od Snydera?

Odpověď: Ne, ony jsou tlusté. Kdybychom chtěli být perfekcionisté, tak to zvládneme, ale já jsem to tenkrát nečetl. Přečetl jsem si nějaký výtah, shrnutí. Od té doby jsem jednu z nich četl a chci si přečíst i tu druhou. Je to těžké, tlusté a strašně depresivní. Až se na to někdy budu cítit, koupím si tu druhou. Ale tenkrát jsme to nečetli. Krausse jsem četl, ale to bylo proto, že mě to částečně zajímalo, a protože jsem tušil, že to bude fakt brutální. Přece jen kosmologie je terminologicky hustší než holocaust. Holocaust je drsný psychicky, jsou tam věci, které jsou těžké emocionálně. Člověk se u toho nechce rozsypat. Ale terminologicky to není složité. Je potřeba pochopit Snyderův argument, ale termíny tam nejsou.

Otázka: Kdybychom si shrnuli témata, tak jde o hosty z oblasti chemie, fyziky, kosmologie, biologie...? V názvu pořadu je „Civilizace“ ale společenská témata tam příliš nejsou, je to hlavně přírodovědně orientované?

Odpověď: Je to spíše přírodovědně orientované. Ale to bude taky tím, že ten tým je prostě přírodovědně orientovaný. Ne, že by se bránili společenským vědám, ale primárně se orientují na tvrdé vědy, což je jejich personální preference. Navíc se teď zaměřují na nobelisty a ve společenských vědách ty Nobelovy ceny nejsou. Cena za ekonomii není nobelovka a ekonomie je stejně tak někde napůl. Pak je ještě Nobelova cena za literaturu a za mír... Mají tam ty tvrdé vědy, ale jak říkám, je to také dané jejich preferencemi.

Otázka: To, že mají i zahraniční hosty, jim také zvýší prestiž pořadu?

Odpověď: Jasně. Nejvíc jim zvýšila prestiž ta oběžná dráha. Je to tím, že oni mají vesmír opravdu upřímně rádi. Je to jejich velký zájem.

Otázka: Mockrát Vám děkuju.

Odpověď: Nemáte za co.

Příloha č. 2 – Rozhovor s Mgr. Kateřinou Ešnerovou, 18. 6. 2019

Otázka: Začala bych spíše obecnější otázkou – co pro Vás znamená tlumočení pro média a kde vidíte hlavní rozdíl oproti konferenčnímu tlumočení?

Odpověď: Je to spíše obecná otázka, ale jde rovnou k meritu věci. Hodně to souvisí s tím, kam a co chodí člověk tlumočit. V každém případě je tlumočení pro média rozhodně prestižní záležitost a je to jedna z mála tlumočnických situací, kdy si opravdu většina lidí, kteří to poslouchají, uvědomuje, že je to tlumočnický a nikoli originál. To znamená, že v televizi vidím Baracka Obamu, ale slyším český hlas. Tam je opravdu do očí bijící, že tady evidentně funguje nějaký tlumočnický. V tom je to exponovanější. Zároveň jsou to situace, kdy jde o něco opravdu tak prestižního jako je Obamův projev, a je šance, že vás poslouchá výrazně víc lidí než na běžné konferenci, což s sebou nese klady i zápory. Je to šance udělat si velmi dobré jméno, nebo si jméno zkazit, když to zrovna nevyjde. Při tlumočení v médiích to má také tlumočnický často mnohem těžší v tom, že se o tlumočení dozví na poslední chvíli, nastoupit musí v řádu hodiny, někdy dokonce minut, takže nemá čas na přípravu, a to je pro něj samozřejmě další přidáný stres. Takže na jedné straně chce podat co nejlepší možný výkon, protože je to hodně exponované, ale na druhou stranu často nemá ty nejlepší možné podmínky, jaké by si pro takový výkon třeba přál. V tom je tlumočení pro média hodně specifické.

Otázka: Co se týká stresu nebo kvality tlumočení, teoretici hodně zmiňují, že právě tlumočení pro média je ještě více stresové, že vás poslouchá daleko více lidí. Tam byste odlišila Hyde Park Civilizace od politických projevů, které představují větší stres?

Odpověď: Ano, je to samozřejmě stres. To je dáno těmi podmínkami, tím, že na krátké tlumočnické vstupy je tam většinou tlumočnický sám, takže si musí se vším sám poradit. Taky je tam v prostředí, které není úplně typicky tlumočnické – není to typická kabina, kterou všichni známe, se známou technikou, je to něco nového, takže si člověk říká: Kdybych někomu chtěla signalizovat, že je problém – tak jak to udělám? Nevím, co mám mačkat atd. Takže hlavně na začátku, kdy na to člověk není zvyklý, i to je zase stres navíc. No a pak samozřejmě to, že vím, že mě v ten moment může poslouchat spousta lidí a vědí, že teď to tlumočím právě já, to samozřejmě stres přidává. Člověk si může udělat super jméno, nebo si může v řádu dvou minut zkazit pověst. Takže ano, je to rozhodně stresovější.

Otázka: Podívejme se na pracovní podmínky. Vy jste pro Český rozhlas tlumočila třeba předvolební debatu mezi Donaldem Trumpem a Hillary Clintonovou. V Českém rozhlasu jdete z newsroomu do jednoho z těch studií a tam se tlumočíte?

Odpověď: Ano, přesně tak. Byli jsme v klasickém rozhlasovém studiu s tím, že jsme měli i video. To bylo zařízené, bez toho by to bylo velmi obtížné i vzhledem k tomu, jak je to interaktivní. Měla jsem trochu pocit, že video a audio jdou z různých kanálů, takže nebyly úplně synchronizované, byl mezi nimi zlomek sekundy a jedno šlo napřed. Ale video jsme měli.

Otázka: Nebyla to tedy klasická tlumočnická kabina, ale šlo o rozhlasové studio, které bylo zvukově odtěsněné od dalších studií?

Odpověď: Ano, samozřejmě. Měli jsme sluchátka a před sebou mikrofon, nemuseli jsme si mikrofon držet. Bylo to studio, ale bylo tam dost prostoru na to, rozložit si věci. Na obrazovku jsme se dívali trochu do rohu, ergonomicky nic moc, ale zase to byla hodina tlumočení. Není to celý den, v tomto ohledu to bylo celkem jedno. To tlumočení bylo domluvené dost dlouho dopředu, takže jsem i věnovala hodně času přípravě. Tím, že to bylo někdy ve čtyři nebo ve tři ráno, bylo zajištěné, že pro mě domů přijel taxík a dovezl mě do rádia. Takže to byl stres, ale spíš takový ten příjemný.

Otázka: Máte zkušenost s tlumočením jiného pořadu pro Český rozhlas bez obrazového materiálu? Tlumočila jste třeba nějakého hosta, který seděl vedle ve studiu?

Odpověď: Ano, přesně tak. Tlumočila jsem britskou velvyslankyni, která seděla vedle ve studiu. Neseděla úplně zády ke mně, spíše bokem, nejsem si teď úplně jistá. Rozhodně jsem na ni ale viděla. Vyklonila jsem se a viděla jsem na ni do vedlejšího studia. V rozhlasu jsem tlumočila i konsektivně.

Otázka: Chtěla jsem se zeptat právě i na jiný typ tlumočení – konsektivní a šušotáž. O jaké případy šlo?

Odpověď: Tlumočila jsem rozhovor s jedním filmovým tvůrcem, režisérem filmu. Byla to kombinace šušotáže a konsektivního tlumočení. Šlo o rozhovor na rádiu Wave. Moderátor se ptal v češtině, já jsem otázky šušotala do angličtiny a potom jsem konsektivně tlumočila odpovědi.

Otázka: V tomto případě by si asi posluchač byl vědom, že se jedná o tlumočení.

Odpověď: To ano.

Otázka: Tlumočník tam byl daleko více přítomen.

Odpověď: Ano. Tam to bylo jasné. Bylo to příjemné, byla to standardní konsektivita. Tím, že to bylo takové uvolněné a byla jsem v přímém kontaktu jak s moderátorem, tak s hostem, to hodně připomínalo festivalové tlumočení. Zdaleka tam nebyl takový stres. Určitě to souvisí i s tím tématem. Povídání na rádiu Wave o novém filmu versus debata Trumpa s Clintonovou nebo projev Baracka Obamy. Je to určitě dáno i tím tématem. Když jde o něco hodně zásadního, tak tam stres v průměru narůstá.

Otázka: Ještě k té spolupráci – k té předvolební debatě vám samozřejmě rozhlas materiály poskytnout nemůže, ale co se třeba týká rozhovoru s velvyslankyní, měla jste dopředu nějaké otázky?

Odpověď: Myslím si, že ne. Potkala jsem se s ní před začátkem, vyjasnily jsme si to. Rozuměla česky a říkala, že do svého kanálu nepotřebuje tlumočit otázky do angličtiny. Tlumočila jsem tím pádem jenom do češtiny, takže jsem to měla jednodušší. Bylo to naživo a bylo tak možné se s tím člověkem, kterého budu tlumočit, setkat. Už je to pár let, co jsem chodila do Událostí, komentářů, může se to teď lišit, ale občas jsme i tam dostávali otázky dopředu. To pomáhalo, protože se od nás přesně čekalo, že budeme tlumočit do angličtiny hostovi a tam musí být přetlumočení co nejkratší, aby nedocházelo k prostožům, kdy se zdánlivě pro diváka nic neděje, protože tlumočník ještě tlumočí otázku do angličtiny.

Otázka: Ještě bych se vrátila k té velvyslankyni – tam jste o tlumočení věděla také delší dobu dopředu?

Odpověď: Ano. Když už jsem dělala něco pro Rozhlas, byl to většinou rozhovor s živým člověkem, kterého měli přímo ve studiu, takže o tom všichni zúčastnění prostě museli vědět dost dopředu, a tím pádem jsem to věděla i já jako tlumočnice. V televizi bude myslím víc těch věcí, které nejsou naživo, takže třeba přeberou Obamův projev nebo přenos z britského parlamentu anebo je to prostě nějaká nenadálá událost. Ale hodně se to v televizi liší i pořad od pořadu a redakci od redakce.

Otázka: Podívejme se na typ tlumočených pořadů pro televizi. Hyde Park Civilizace je specifický pořad, dále to jsou Události, komentáře, kde se teď formát změnil, už je to více provázané s Událostmi. Tam se také podle aktuálního dění zval nějaký expert na večer. Je v televizi vyloženě tlumočnická kabina?

Odpověď: Ne. V televizi jsem klasickou tlumočnickou kabinu nikdy nepotkala. Vždy to bylo studio, kde to funguje tak, že člověk před sebou má televizi, na které vidí ty dva nebo tři aktéry, podle toho, kolik jich je. Sedí v normálním studiu, odkud by se mohl třeba komentovat sport. Vlastně se to v mnoha ohledech vůbec neliší od toho rozhlasového studia. Člověk na televizi vidí lidi a má sluchátka, před sebou má mikrofon, a to je vše.

Otázka: Tlumočila jste v televizi na více místech? Pan Dolenský zmiňoval hodně odizolovanou a vzdálenou místnost.

Odpověď: Ano, to je takový trezor, starší studio. Má tlusté dveře, které se raději úplně nezavírají, protože se člověk trochu bojí, jestli by je ještě někdy otevřel. Potom jsem tlumočila i někde jinde, ale popravdě je to vcelku jedno. Vždy je to místnost, kam nejde přirozené světlo, kde se to časem vydýchá a kde člověk na televizi vidí to, co tlumočí, což je logické, protože i když tam jsou ti lidé živě, tak s nimi tlumočnick samozřejmě v tom studiu není.

Otázka: Probíhá dopředu zkouška zvuku?

Odpověď: Většinou, myslím, ano, řeknu si: „Ano, slyším.“ „Chcete to nastavit výš?“ Zkoušíme, jestli oni slyší mě. Hyde Park si na tom dává velmi záležet, sedíme tam oba s moderátorem, zkoušíme, jestli můj mikrofon nebere jeho, jestli si nemám poposednout o kousek dál, jestli mi nemají dát mikrofon blíže, jestli mě nemají brát hlasitěji, protože mluvím obecně tišeji. Tam si na tom opravdu dávají velmi záležet. Souvisí to asi i s tím, že je to předtáčené a obecně jim na kvalitě hodně záleží.

Otázka: Platí v zásadě, že režie zapíná a vypíná mikrofon? A vy tam máte jenom kašlátko?

Odpověď: Přesně tak. Člověk tam má kašlátko a jakmile vidí červené světýlko, znamená to, že jde do éteru.

Otázka: Když jde o projev zahraničního státníka nebo politika a běží to naživo, dá se říct, že může běžet se zpožděním, že tam máte chvíličku čas?

Odpověď: Já jsem to asi nikdy nezažila. Sem tam se může stát, že se to vysílá třeba o půl hodiny později. Ano, člověk tam přijde, podívá se na to a potom to tlumočí. Mám pocit, že mně se to asi nestalo, ale vím, že sem tam se to povede.

Otázka: Kdybychom se podívaly na Události, komentáře, jaké specifikum má tento pořad pro Vás?

Odpověď: Specifikum je určitě to, že je to až večer. Na druhou stranu jsem tlumočila třeba pro Eurosport a tam bylo poměrně běžné, že jsem dělala nějaké shrnující studio, když skončily všechny věci v rámci letní olympiády před X lety. To bylo třeba v jednu ráno. Práce v noci má svá specifika, zvláště když je člověk spíš „morning person“. Pak je tam samozřejmě potřeba, aby byl člověk, když tlumočí do angličtiny, velmi úsporný a velmi rychle odtlumočil otázky, protože nikdo není zvědavý na to, dívat se na moderátora a hosta, jak tam čekají a nic nedělají. Na druhou stranu jsme někdy měly otázky předem a někdy byla i možnost potkat se s hostem a trochu se pobavit o tom, jak to bude fungovat. „Budu vám tlumočit do angličtiny“ a tak dále. Vědět i na té lidské úrovni, koho člověk tlumočí, je fajn.

Otázka: Ještě, než se dostaneme k Hyde Parku Civilizace, bych se ráda zeptala na dialogy. Uskutečnila se třeba předvolební debata Donalda Trumpa a Hillary Clintonové, ale obecně, když jde o dialog – preferujete, aby každý hrál jednu roli, nebo abyste se střídali klasicky po časových úsecích? Jde to nějak zobecnit?

Odpověď: Podle mě to hodně souvisí s médiem. V televizi je myslím schůdnější, aby se tlumočníci střídali normálně po dvaceti minutách, protože tam je vždy vidět, kdo mluví. V rozhlasu jsme věděli, že to takto udělat nejde, protože by v tom byl hrozný zmatek. Kdybychom se střídali po dvaceti minutách, tak by bylo těžké, aby to jeden tlumočník odlišil. V předvolební debatě si skáčou do řeči, do toho mluví moderátor. Takže už jen to, že dva tlumočníci tlumočili tři osoby, bylo náročné. Moderátor plus dva hosté, už to dělalo trochu problém rozeznávat, kdo je kdo. Vyzkoušeli jsme si to i teď nedávno na živém Hyde Parku, kdy jsme přesně měli moderátora a dva hosty a byli jsme rádi, že jsme tam tři, protože si začnou skákat do řeči, a to by pak prostě muselo jít pod stůl, protože v ten moment se ti lidé nezvládnou dohodnout. U rozhlasu jednoznačně muselo být, že budu vždy dělat Hillary Clintonovou, aby posluchači poznali, kdy kdo mluví.

Otázka: Jak moc máte pocit, že médiu záleží na tom, aby ženu tlumočila žena?

Odpověď: Možná se ještě vrátím k těm preferencím a srovnám to s čerstvou zkušeností, když jsme tlumočili v Hyde Parku naživo Feustelovi. V obou případech jsem tlumočila jednoho konkrétního člověka. Vždy, když promluvila žena, ať už Clintonová, nebo Feustelová, jsem tlumočila já. Řešili jsme, že kolega, který tlumočil Feustela, tam toho měl mnohem víc, a tím pádem tu necelou hodinu vyplnil poměrně hodně on. Mně vlastně přišlo, že by pro mě bylo jednodušší, kdybych tam tlumočení měla víc, protože bych se aspoň rozjela. Ale takhle jsem tam seděla a Indira se v podstatě za tu hodinu ozvala čtyřikrát. Paradoxně to pro mě bylo náročnější, protože jsem pořád musela být ve střehu a čekat, až ona řekne dvě věty. Ty rychle vypálit, aby ještě byly vtípné a intonačně zvládnuté. Potom jsem zase čekala deset minut. To ale neznamená, že bych odpočívala, spíš jsem byla v takovém provozním stresu a bylo to únavné. Zatímco kdybych tlumočila víc, tak by mi to bylo příjemnější. Přesně tak to bylo u té Clintonové. Byla to asi necelá hodina a já jsem si vůbec neuvědomovala, jestli jsem unavená, protože člověk jel od začátku do konce a pak skončil. A jak moc si zakládají na tom, jestli ženu tlumočí žena? Myslím, že to zase hodně záleží na tom kterém pořadu a médiu – v té prezidentské debatě v Rozhlase bylo jasné, že Hillary musí tlumočit žena, aby se poznalo, kdo je kdo. Na druhou stranu tu samou debatu v televizi tlumočili dva muži. V Hyde Parku se striktně dodržuje, že žena ženu, muž muže. Obecně mám ale pocit, že se pořád ještě považuje za přijatelnější, když muž bude tlumočit ženu, než obráceně – že žena bude tlumočit muže. Což mi přijde líto, to je kapku demotivující.

Otázka: V současné době působíte v Hyde Parku Civilizace, ale už ne v těch Událostech, komentářích?

Odpověď: Televize má teď interního zaměstnance, který má v popisu práce, že tam je k dispozici a když je něco potřeba, tak tlumočí. Maximálně je teda potřeba někoho k němu do dvojice, když je to delší, takže obecně těch příležitostí, aby tam někdo chodil externě, je méně.

Otázka: Dá se v zásadě říct, že když je nějaký projev do třiceti minut, tak to pokryje jeden tlumočník nastalo a potom, pokud je tam třeba hodinový projev, se to doplní o dalšího kolegu?

Odpověď: Ano, mělo by. Nejsem si úplně jistá, jak přesně to teď funguje a jestli je to pravidlem. Z mého pohledu by to tak fungovat mělo.

Otázka: Podívejme se na Hyde Park Civilizace. To je specifický pořad. Dříve nebyl předtáčený, předtáčí se až teď nějakou dobu. Chtěla jsem se zeptat, jak dlouho dopředu před natáčením přetlumočení máte k dispozici materiály?

Odpověď: Na Hyde Parku Civilizace je super, že tím, že to je předtočené, je tam i trochu větší časová flexibilita, takže je tam většinou aspoň nějaký manipulační prostor vybrat pro to natáčení den, který se všem hodí. Ale někdy přes to zase nejede vlak, protože natočí nějaký díl a ten po určitém datu přestane být relevantní, protože třeba zmíní kosmickou sondu, která mezitím přistane. Takže musí díl odvysílat dříve, než přistane sonda, jinak to nebude dávat smysl. V takovém případě mi ale třeba aspoň pošlou hrubý sestřih pořadu už s týdenním předstihem. A když na to mám ten čas, tak se na to klidně můžu začít dívat týden předem. Pošlou mi třeba hodinu a půl s tím, že Hyde Park má padesát minut, což znamená, že z toho ještě poměrně velká část vypadne, takže zatím nemá cenu si to připravovat velmi pečlivě. Ale je to pro základní přehled, o čem to bude, jak to bude těžké, kolik času pak možná tou přípravou strávím, tak na to už to stačí. U některých videí mají i transkript, který pak většinou pošlou tak den předem. Stejně tak i ten finální sestřih, když je to potřeba.

Otázka: Je možnost s nimi konzultovat terminologii?

Odpověď: Ano, většinou to funguje tak, že když se sejdeme na natáčení, tak si s moderátorem řekneme „Jak budete říkat tohle?“ Já řeknu, že jsem to vlastně moc neřešila, protože to tam řekne první on a čekala jsem, že to od něj opišu nebo naopak. Nebo se na tom nějak dohodneme, případně se to zkoriguje v průběhu. Měla jsem třeba zafixováno, že je „to magma“, ale ona je „ta magma“, to jsem se dozvěděla v průběhu. Nebo že astronaut a kosmonaut jsou dva různé pojmy. Některé věci se odchytil tam, většinu věcí si vyřeším sama v rámci přípravy, protože jsou to prostě dané termíny, a případně tam jdu s nějakými pár otázkami ve smyslu: „Jak říkáte tohle nebo jak budeme řešit tohle?“

Otázka: Kdyby se něco teoreticky nepovedlo nebo se někdo přerekl, tak se ten úsek může natočit znovu?

Odpověď: Přesně tak. To je další velká výhoda. Je to ale zase dvojsečné. Člověk je tam sám a Hyde Park má 50 minut a většinou je to dost těžké, i když člověk tu přípravu má. Není tam možnost natáčet donekonečna, protože už pak začnu být unavená. Když to jde hodně dobře, tak se nám to většinou povede natočit za hodinu a pět minut. Když to jde trochu hůř nebo už opravdu potřebuju pauzu, tak to máme třeba hodinu a půl. Ale pak už jsem opravdu unavená. Poslouchá nás celou dobu dramaturgyně, která je zodpovědná za celý Hyde Park a řekne třeba: „Tady se mi to třeba trošku nezdálo, tak to zkusme ještě jednou.“ Nebo si chytanu sama, že jsem řekla blbost nebo se mi to úplně nepovedlo a řeknu „pojďme to zkusit znovu.“ Nedá se to ale dělat donekonečna, protože s každým dalším opakováním je člověk unavenější.

Otázka: Občas máte k dispozici transkript. Dá se říci, že to je trochu simultánní tlumočení s textem? Dá se to takto kategorizovat?

Odpověď: Pořád kroužím okolo toho, jak ten transkript použít. Záleží na tom, jak těžký ten projev je. Obecně jsem zjistila, že se mi lépe pracuje, když si udělám vlastní poznámky. De facto skoro jako konsektivní zápis, ale trochu lépe napsaný. Asi je tam více slov, než bych si psala v konsektivě, ale prakticky to jsou poznámky, šipky, zkratky. Výjimečně si tam něco vyřeším jako celek, když zazní třeba nějaký vtíp. Ale raději tlumočím z těch poznámek, než abych se dívala do textu. Někdy je ale na druhou stranu host hodně upovídáný, třeba Anita Sengupta. To bylo vůbec nejtěžší, co jsem kdy tlumočila, tam jsem měla k dispozici transkript. Sama ještě tak trošku přemýšlím o tom, co z toho mi vyhovuje více a určitě u každého toho řečníka mi asi vyhovuje trochu něco jiného. Plus to samozřejmě závisí na tom, kolik mám času na přípravu. Když mám více času, tak si dám tu práci s tím, že si udělám vlastní poznámky. Když ho mám méně, tak si transkript pro jistotu vytisknu a pracuju s ním. Ale je to hodně

papírů. Mám poznámky třeba na třicet stran. Když chci pracovat s transkriptem, tak si ho stejně musím upravit, vyškrtnout z něj věci, které jsou označené, že tam nebudou, protože mi většinou ten transkript přijde celý. Většinou si změním barvu u výpovědi moderátora, aby mě tam nerušily, takže už i jenom připravit si ten transkript nějakou dobu trvá. Je pak otázka, jestli není lepší strávit čas přípravou vlastních poznámek.

Otázka: Asi se to nedá moc paušalizovat, ale jak moc dlouho dopředu je díl Hyde Parku Civilizace připravený, než se odvysílá? Je tam rezerva týden, měsíc?

Odpověď: Je to strašně individuální, u každého dílu je to jinak. Byly i Hyde Parky, které se natočily ve čtvrtek a v sobotu odvysílaly. Sem tam se jich natočí i víc najednou. V takovém případě se vysílají za tři týdny, za měsíc nebo podle toho, jak to přesně mají naplánované i s díly, ve kterých vystupují naživo čeští hosté. Hodně se to liší. Pro mě natočením proces skončil. Nijak do toho už potom nezasahuju, oni si na tom udělají svoje věci, přidají znělky a další věci. Natočením je pro mě hotovo.

Otázka: Nepodílíte se třeba na výběru hostů?

Odpověď: Pořád jim říkám, ať zvou víc žen, ale myslím si, že jsou v tomhle genderově neutrální. Je jim jedno, jestli je to žena, nebo muž, chtějí prostě pozvat zajímavého člověka. Když se jim naskytne možnost pozvat pět zajímavých žen, tak budou mít za sebou klidně pět žen, ale když zrovna nikoho neodchytí nebo na nikoho neprijdou, tak ne. Stejně se jich ale vždycky ptám, kdy tam bude nějaká další žena.

Otázka: Spolupracujete třeba na překlada otázek pro moderátora?

Odpověď: Ne, kromě konzultací, které si vyřešíme ve studiu, tohle neřeším.

Otázka: Děkuji moc za informace k Hyde Parku Civilizace. Chtěla bych se ještě zeptat, jestli se Vám někdy stalo, že jste pro médium přebrala roli komentátora, nebo jestli se role tlumočnicka někdy trochu změnila?

Odpověď: To se mi stalo na Eurosportu, že jsem tam seděla s profíkem moderátorem, nikoli tlumočnickem. Pro něj ta role tlumočnick-spolutlumočnick je mnohem více rozmlžená než pro mě. Bylo mistrovství světa v atletice, tlumočila jsem výpovědi sportovců. On něco komentoval a najednou se na mě otočil: „No a Kateřino, co si o tom myslíte?“ Vytřeštila jsem oči a zatajila dech, protože jsem to opravdu nečekala. To byla věc, která mě z celého toho tlumočení rozhodila úplně nejvíc. Zpětně jsem si říkala, že je to logické, že komentátoři moc neřeší, jestli tam přesně sedí spolutlumočnick, nebo tlumočnick. V ten moment to pro mě ale bylo velké překvapení.

Otázka: Tam se tlumočily výpovědi sportovců. Tlumočila jste hlavně atletiku, nebo i jiné sporty?

Odpověď: Tohle byla atletika. Když byly Olympijské hry v Londýně, tak tam to byla taková všehochuť. Bylo studio, kde se shrnuly nejzajímavější okamžiky her. Všichni jsme tam začínali na tenisu. Eurosport oslovil Ústav translatologie, konkrétně ročník, který byl nade mnou. V rámci French Open je vždy po celém dnu zápasů shrnující studio, kde se moderátorka ptá bývalého tenisty Matse Wilandera, který zápasy analyzuje. Hledali na to několik dvojic holka-kluk z vyššího ročníku, já jsem se k tomu dostala, když někdo nemohl a pak už jsem tam začala chodit stabilně. Ten tenis jsem dělala tři roky určitě.

Otázka: To byl zase úplně jiný, specifický typ tlumočení?

Odpověď: Ano, přesně tak. Dokud jsme se tam střídali jako dvojice, tak jsem tam musela velmi rychle odbýt otázky. Otázky, to bylo to nejméně zajímavé, potom tam začal řečnit Mats Wilander, kterého tlumočili kluci, to bylo to zajímavé. Jeden rok jsme to pak chodili tlumočit každý sám, takže už jsem dělala jak otázky, tak odpovědi, což bylo v určitých ohledech komfortnější, protože člověk si tam tu otázku případně zkrátí nebo na ni nějak naváže, ale je to zase jiný typ náročnosti.

Otázka: Nějakou sportovní tiskovou konferenci jste tlumočila?

Odpověď: Asi ne. Někteří kolegové tlumočí fotbal, ale k tomu jsem se nikdy nedostala. Mám pocit, že jsem sporty tlumočila vždycky jenom v Eurosportu.

Otázka: Tlumočila jste ještě pro nějaké jiné médium – televizi Prima, Nova? Mně se nepodařilo dohledat, že by tam měli nějaké pořady, které se tlumočí a že je to většinou tak, že si to v redakci přeloží.

Odpověď: Já ne, pro mě je to Český rozhlas, Česká televize a Eurosport. Ale vím, že na DVTV se sem tam tlumočí. Případně bych vám doporučila kolegy, kteří tam byli. Jestli se nemýlím, tak to funguje tak, že tlumočník je čistě jen facilitátor rozhovoru a potom spolupracuje na titulcích nebo je vytváří. Tlumočení potom ve videu není. Přemýšlím, jestli se netlumočí na Seznamu. Ale nebyla jsem tam a nejsem si tím úplně jistá. Někdo mi to možná říkal, že se tam nějaké tlumočení objevilo.

Otázka: Mockrát Vám děkuju!

Odpověď: Rádo se stalo.

Příloha č. 3 – rozhovor s Mgr. Karlem Janů, 27. 8. 2019

Otázka: Ještě jednou moc děkuji za to, že jste si udělal čas na rozhovor.

Odpověď: Nemáte vůbec zač.

Otázka: Na úvod bych začala takovou obecnou otázkou. Co pro Vás znamená tlumočení pro média a kde vidíte hlavní rozdíl oproti konferenčnímu tlumočení?

Odpověď: To je zajímavá otázka. Možná budu přehnaně specifický, ale ten hlavní rozdíl, který v tom vidím, je, že se mi při tlumočení pro média stalo, že jsem nevěděl, co jdu tlumočit. Což by se z logiky věci stávat nemělo nikde. Při konferenčním tlumočení se to v zásadě také nestává. Je ale specifických některých médií, že objednávají tlumočnicka na tlumočení a pak je už na tlumočnickovi, aby vůbec z někoho dostal informaci nebo si sám vyvodil nebo zjistil, o co vlastně půjde.

Otázka: To znamená, že se třeba ještě přesně neví, čím projev se bude vysílat. Ví se jen, že se něco bude dít.

Odpověď: Buď se to přesně neví, nebo se má za to, že bude něco, ale nakonec je něco jiného. Specificky v České televizi se tlumočnick objednával na čas s tím, že se mělo za to, že něco bude a potom bude následovat třeba i něco dalšího, možná také ne. První věc třeba nakonec vůbec nebyla a byla úplně jiná.

Otázka: Takže docházelo často ke změnám?

Odpověď: Docházelo, nebudu říkat, že často, ale dělo se to. Ne ani zřídka, ani často. Dělo se to.

Otázka: V tom asi vidíte ten hlavní rozdíl?

Odpověď: Tam bych asi viděl pro mě tu hlavní specifickou. Samozřejmě druhá specifická je, že někdy tlumočení konkrétně pro Českou televizi bylo objednávané a je objednávané hodně na poslední chvíli. Dalo by se mluvit dlouho o tom, do jaké míry to ovlivňuje přípravu tlumočnicka, jestliže se dozví, že má buď nasednout na MHD, anebo pro něj posílají taxíka, protože za dvacet minut tlumočí paní premiérku. V tomhle smyslu je to jiné.

Otázka: Ještě taková další obecná otázka. Teoretici hodně říkají, že právě mediální tlumočení znamená daleko více stresu, protože nevíte, kdo Vás poslouchá, kolik lidí. Můžete tuto teorii potvrdit, nebo to pro Vás to třeba není takové?

Odpověď: Nejsem úplně optimální člověk, protože se tlumočením nestresuji. Tlumočení jako takové mě nestresuje. Tlumočení v médiích mě nestresuje vůbec, protože kromě toho, že tlumočím, na mikrofon mluvím, to je zbytek mé práce, ať už v rádiu nebo televizi. Pro mě je mikrofon absolutně přirozená věc, a jestli jsem ještě někdy před deseti nebo patnácti lety blahé paměti nervózní byl, tak jsem byl nervóznější při konsektivě, kdy přede mnou stálo sto padesát lidí. A já jsem byl v bance a tlumočil něco takového. Najednou jsem všechny ty lidi viděl, u mikrofonu je nevidím. Z tohoto hlediska to pro mě není nějaký vyšší stres, ale dovedu si představit, že pro člověka, který je nastavený jinak, to stres být může. Přejde mi, že většina kolegyň a kolegů je vlastně svým způsobem pečlivějších než já. Chtějí mít svou přípravu, protože člověk obecně tlumočení vnímá tak, že několik dnů dopředu ví, že jde tlumočit na konkrétní konferenci. My jako tlumočnick fungujeme tak, že bychom měli být schopní se připravit na dvoudenní konferenci neurochirurgů. Jasné, nikdy to nebudeme umět jako neurochirurgové, ale s dostatkem materiálů a času se člověk připraví na cokoli. U tlumočení pro média jsem to vždycky vnímal tak, že příprava je spíše dlouhodobá. Pokud nejde o rozhovor, jde víceméně o projev. Pokud se ty věci dělají na poslední chvíli, tak z logiky věci

může teoreticky vznikat stres krátkodobý, ale já i kolegové, kteří jsme tam chodili a chodíme, to vnímáme tak, že ten se dá vykrýt dlouhodobou přípravou. Mě by ve fázi, kdy tam chodím tlumočit a vím, že mi můžou zavolat, nemělo překvapit, pokud tlumočím z angličtiny, že mám jít tlumočit britského premiéra a amerického prezidenta a pár dalších věcí. To bych měl mít pokryté. Měl bych kdykoli vědět, co zrovna dělá Boris Johnson a kde teď je Donald Trump. A co řeší. Jestliže vím, co ti lidé nejen ve vedoucích pozicích dělají a jak se samozřejmě jmenují, ideálně když těch lidí znám hodně, tak to uklidňuje. Člověk se nestresuje krátkodobě, protože je mu vlastně jedno, co jde tlumočit. Což je ta specifčnost. Takhle jsem vždy vnímal tlumočení v médiích.

Otázka: Děkuji. Mohli bychom se teď přesunout ke sportu? Vy jste v roce 2010 začínal pro Eurosport jako tlumočník a tam šlo hlavně o tenis?

Odpoověď: Ano, v roce 2010, to je možné.

Otázka: Stalo se Vám někdy, že se Vám tam střídala role komentátora a tlumočníka? Jaká specifika má sportovní tlumočení jako žánr?

Odpoověď: Na Eurosportu jsem začal jako tlumočník. Dostal jsem se tam do studia, které na Eurosportu vysílají, aktuálně ho vysílají zrovna dnes. Až s vámi domluvíme, tak potom jdu znovu na Eurosport komentovat a nejspíš i tlumočit. Mají tři největší grandslamové turnaje kromě Wimbledonu. A když se nehraje tenis, tak tam mají studio s experty. Je tam Mats Wilander, bývá tam občas John McEnroe, kteří si povídají. Někteří komentátoři anglicky umí více, někteří méně. Rozumějí jim, ale simultánní tlumočení je prostě něco jiného, než vědět a rozumět. Eurosport přišel na to, že není vhodné, aby tlumočili komentátoři, protože to nezvládají, ale zároveň ta studia přinášejí pro diváka nějakou hodnotu navíc, protože jsou tam opravdu užitečné věci. Přišlo jim, že je škoda, že český divák přichází o to, co se tam říká. Nevím, jestli tenkrát oslovili paní profesorku Čenkovou nebo paní doktorku Rejškovou. Oslovili někoho na Ústavu translologie a přes ně jsme se tam dostali ještě s několika dalšími spolužáky. Víceméně jsem tam takhle začal chodit tlumočit, postupem času jsem byl osloven, jestli nechci začít i komentovat. V téhle fázi tam chodím hlavně komentovat tenis. Ale zpátky k té otázce. Ano, oni vědí, že jsem tlumočník, takže v průběhu komentování i tlumočím. Problém může nastat proto, že bloky ke komentování jsou samozřejmě dlouhé. Komentování tenisu a komentování sportu určitě není jednoduchá práce, ale určitě je to práce, která je méně náročná než tlumočení. Včera jsem byl komentovat asi čtyři hodiny v kuse. Není to ideální, lepší by byly dvě až tři hodiny, ale čtyři hodiny člověk zvládá, protože u tenisu se nemluví do výměny. Jsou tam pauzy s tichem, nemluví se pořád, není to fotbal nebo hokej. Pak se ale někdy stává, že po pár hodinách přijde ta čtvrt hodina tlumočení. Nebo dvacet minut. Což není úplně příjemné, protože člověk je za prvé trochu vymluvený, za druhé trochu unavený. A potom mám tlumočit rozhovor. Zkoušeli jsme to dělat dokonce ve více tlumočnicích, což bylo fajn, ale Eurosport to pak nechtěl platit, protože to také přinášelo komplikace. Nebylo jasné, kdy přesně to studio bude, takže na kdy druhého tlumočníka objednávat. A potom na něj neměli moc peněz, on mluvil jenom chvilku a bylo to takové divné. Tlumočník/komentátor nefunguje vůbec, protože komentátor si z logiky věci nechává od toho člověka strašný odstup, takže někdo začne mluvit anglicky a je tam pět vteřin ticho. A teď jsem si uvědomil možná další specifikum. V médiích se člověk snaží, ať už vědomky nebo nevědomky, nechávat si mnohem menší odstup od původního řečníka. Je to mnohem přátelštější vůči posluchači, divákovi a ve formátu rozhovoru Událostí, komentářů je velká výhoda, když to člověk zvládá. Moderátoři z toho potom mají strašnou radost a výsledek, alespoň jak to vnímám já, je mnohem lepší. Jestliže si pan Železný někoho pozve a s někým mluví a pokaždé, když si předávají slovo, je tam pět vteřin ticho, tak to vypadá strašně špatně. Není to kritika lidí, kteří používají delší odstup, protože je to úplně přirozené. Každý tlumočník má odstup jiný, a když o něm ví, tak se s ním snaží

pracovat. Tady hodí držet se řečníka co nejlíže, protože pak je ten produkt lepší. Je lepší pro diváka i pro člověka, který je partnerem v rozhovoru. Samozřejmě, když se snažíte být co nejlíže u řečníka, kterého tlumočíte, tak všichni víme, že to není ideální a přináší to výzvy, které člověk musí řešit. O tom by se dalo mluvit dlouho. Je potřeba předvídatost, hlava musí jet strašně rychle a být schopná dokončit myšlenku. A to už je zase prostě úplně moje specifická věc – aby člověk nebyl na sto procentech významu, ale aspoň na devadesáti pěti. Je to pro mě pořád to nejdůležitější, ale když rázem sedím v kabině třeba v Událostech, komentářích, tak pro mě to, že úplně přesně naformuluji otázku tak, jak zazněla v originále, není tak důležité na sto procent, jako že řeknu to, na co se člověk ptá. Tím to nechci nijak snižovat. Jdu jakoby ještě více po významu, ale snažím se jet s tím člověkem, něco se prostě musí obětovat. Nikdo neumí stoprocentně přetlumočit obsah vteřinu za řečníkem, bez hezitačních zvuků, bez jakékoli gramatické chyby... Nebo já nikoho takového neznám. Zpět k té původní otázce – ke sportu.

Otázka: Vy jste na Eurosportu začínali při studiu na Ústavu translatologie. Nejprve byla konstelace, že jste tam byli ve dvou – dva tlumočníci?

Odpověď: Původní konstelace byla taková, že tam bylo půlhodinové studio, magazín, ve kterém byly některé pasáže přímo pro komentátora a pak tam bylo studio – rozhovory. Ten úplně prvotní model byl, že tam s námi nechal pan šéfredaktor Eurosportu Michal Šíma jednoho komentátora, který si obstaral věci, jako byly souhrny dnešních zápasů. Jakmile se přešlo vysloveně na tlumočení, tak jsme tam byli ve dvou. Bývali jsme tam kluk – holka, protože oni tam také jsou muž – žena. Byli tam Mats Wilander a Barbara Schettová a takhle jsme tlumočili. Na začátku nás bylo šest, začaly jsme tři dvojice.

Otázka: Tam hodně respektovali to, že muže musí tlumočit muž a ženu žena?

Odpověď: Ano, tak si to vymysleli. Myslím si, že možná byl přímo takto vznesen požadavek, a protože nebyl problém sehnat ani dost kluků, ani dost holek, tak se to tímhle způsobem udělalo. Neměli zkušenost s tlumočením, ale zase krátká odbočka – bohužel i pro média, která zkušenost s tlumočením mají a ve kterých se tlumočí hodně a pravidelně, je tlumočení věc bokem, kterou zařizují různí lidé, kteří se v tom střídají. Nevidím tam vůbec kontinuitu v tom smyslu, aby tlumočení někoho zajímalo. Bohužel i v těch veřejnoprávních médiích tomu tak prostě není. To je popis situace. Nejsme pro ně vůbec důležití. Mají bohužel občas tendenci, a byla tam ta tendence jeden čas silná, že odmítali kolegyně, když měly jít tlumočit Baracka Obamu. Byla tam pak chvíli tendence, že když v Británii po Cameronovi přišla Mayová, že na tlumočení nemůže přijít pán, že potřebují, aby přišla paní. Do České televize se chodí tlumočit přes agentury, tam je to složité. My jsme jim to vysvětlovali, agentury jim to vysvětlovaly, občas si to někdo vysvětlit nechal, občas přes to nejel vlak. Ať se vrátím obloukem na začátek, pak se z toho vyklubalo, že tam tlumočnice strávila čtyři hodiny, a kromě pěti minut Mayové tam tlumočnice, kterou si někdo vyžádal jen kvůli tomu, že je žena, o hodinu později tlumočila dvacet pět minut Donalda Tuska. Tam je nekonzistentnost. Měli nějaký primární požadavek a pak do toho na chvíli vstoupilo z nějakého důvodu toto. Najednou přišli na to, že nechtějí, aby tlumočnice tlumočila amerického prezidenta. O dva měsíce dříve nikomu nevadilo, že jsme s kolegou Dolenským tlumočili prezidentské debaty Hillary Clinton – Donald Trump. Moje nastavení je takové, že to pro mě není parametr. Pokud by tam byly dvě ženy, dva muži, muž a žena, je mi to jedno. To jsme se jim snažili předávat někdy více úspěšně, někdy méně.

Otázka: Na Eurosportu teď pracujete jak komentátor a zároveň tlumočnick. Jsou tam i další tlumočníci nebo pracují tam s tlumočením pravidelně?

Odpověď: Měnilo se to tam. My jsme tam začínali před deseti lety v šesti studentech – tlumočnicích, což jim přišlo jako dobrý nápad. Zpětně nevím, jestli to dobrý nápad byl, nikdy

v poslední době jsem si nepouštěl, jak jsme před těmi deseti lety tlumočili. Určitě to nebylo úplně ideální. Myslím, že se pak počet lidí, který tam chodil, trochu zúžil. Pak se přišlo na to, že když tam chodím komentovat, že bych mohl tlumočit vlastně všechno. Chvíli jsem tlumočil úplně celé magazíny. Na posledním grandslamovém turnaji už jsem řekl, že to sám dělat nechci, protože tam je jedno to studio extrémně dlouhé, je to třeba pětatřicet minut tlumočení. A vycházelo vždy na konec komentování. Takže to byly tři hodiny komentáře, v průběhu toho tam občas někdo dá rozhovor jen tak. Komentátorům se tam krátké rozhovory takhle dávají. Někdy přijde dopředu, na co se ti lidé ptají. Je to vždycky se zpožděním, takže někdy přijde i přepis, někdy ne. To strašně záleží. Komunikace v průběhu tak velké sportovní akce je hrozně hektická. To velké tlumočení bylo ale právě na konci. Řekl jsem, že s ohledem na svoje hlasivky a kvalitu tlumočení to opravdu dělat nechci. Občas ano, ale ne čtrnáctkrát v řadě. Reakce byla taková, že se to rozdělilo mezi ostatní komentátory. Po těch deseti letech jsme se vlastně obloukem vrátili zpátky. A důvody, proč tam teď nemají nějaké jiné tlumočníky než mě, jsou čistě finanční. Když to zjednoduším a řeknu tak, jak to je – o komentátorovi platí, jako by komentoval, a ne jako by tlumočil. Realita je taková, že tlumočnick je lépe placený než sportovní komentátor.

Otázka: Když máte rozhovor, pokládá Vám otázky komentátor a vy tlumočíte odpovědi sportovce, nebo oboje?

Odpověď: Oboje. Někdy to přijde celé. Rozhovor se odehrál třeba před patnácti minutami a někdo v režii v Paříži ten rozhovor přepíše. Eurosport je celosvětová stanice, ale primárně panevropská. Do mailové schránky na počítač nám přijde přepis, což je geniální. Sportovní tlumočení je samo o sobě okrajové. Ale třeba v tomhle smyslu strašně bojujeme s tím, že si Eurosport najal novináře – bývalé sportovce z jednotlivých jiných zemí – kteří vedou rozhovory se sportovci z jiných zemí v té jejich rodné řeči. Což je skvělé, protože z nich dostanou něco lepšího než ty strašné fráze, které sportovci, jakmile mají přepnout do angličtiny, používají. Když mluví ještě cizí řečí, tak z toho většinou není nic. Informační hodnota je tam až nulová. Když si s Nadalem někdo povídá španělsky, a ještě je to bývalý španělský tenista, tak ten rozhovor vypadá z žurnalistického hlediska jinak. Potud samé plusy. Jenže bohužel potom ten rozhovor přepíše někdo v Paříži, kdo není ani překladatel, ani tlumočnick. Rozhovor přepisuje Francouz ze španělštiny do angličtiny. A je z toho strašný mix. Vy pak tlumočíte. Pustí vám to tam, slyšíte původní znění ve španělštině. Je vlastně jedno, jestli umíte španělsky, nebo ne, protože zároveň vám do uší jde ještě britský komentátor, kterého tam máte tak jako tak. Můžete si ho ztlumit, ale ten to překládá taky do angličtiny, ideálně z té španělštiny. Někdy dostanete přepis písemně a někdy ne. Těch možností, kdy některá ta věc je splněná a některá ne, je od nuly, že nepřijde nic, a pustí vám rozhovor a vy vůbec nevíte, o co jde, až po to, že vám pustí rozhovor a vy před sebou máte vytištěný papír. To je pak řekněme takové tlumočení z listu, protože vám ten papír přišel před sedmi minutami do počítače, který máte ve studiu před sebou. To je pohoda, to je paráda a je-li ten rozhovor veden v angličtině anglicky mluvícím novinářem a náhodou se baví s Američankou, tak je to sen. V okamžiku, kdy se Francouz baví španělsky se Španělem, no... Ale víceméně tlumočení je tam takové, že jeden tlumočnick – já – to tlumočí celé. Všechno, co se tam děje, všechny účastníky. Přišlo se na to, že pokud by tam nebyl druhý tlumočnick, tak je lepší varianta, když je tam ten jeden tlumočnick sám, než když je tam s někým, kdo tlumočnick není. Protože i když tlumočím rozhovor dvou lidí, což je daleko od ideálu, tak si to alespoň profiltruji. A i kdybych danou informaci neřekl, tak slyším, co ten člověk říká, a dám to tam třeba později nebo tam tu informaci nějak vložím. Jakmile se tlumočí rozhovor dvou lidí a jeden z nich není tlumočnick, tak se to úplně rozpadá, protože má šílenou latenci a mně se to posouvá. Kdyby netlumočnick tlumočil tazatele a já toho sportovce, tak se člověk v originále začne na něco ptát, pak je několik vteřin ticho. Potom netlumočnick začne tlumočit, můj člověk už dávno odpovídá, ale já ve sluchátkách pořád slyším tu otázku. Druhá věc je, co slyšíte ve sluchátkách. Nikdy nemůžete slyšet pořádně všechno, protože člověk, který tam je

s vámi, už mluví přes toho vašeho, je to strašný mišmaš. Přišlo se na to, že není dobré, když jeden člověk tlumočí několik lidí zároveň a když tlumočí po třech hodinách komentování. Je to ale lepší, než když jsou tam netlumočníci. Ideální by samozřejmě bylo, kdyby mi tam, nebo komukoli jinému, na to studio přišli další tlumočníci. Důvod, proč se tomu tak neděje, není žádný jiný než finanční. Bohužel.

Otázka: Kromě tenisu se ale musíte specializovat i na jiné sporty?

Odověď: Komentuji tenis a snooker. U snookeru občas nějaké tlumočení je. Jsou tam děkovné řeči, když někdo vyhraje turnaj. Je to ale jako u všeho ostatního. Vždycky se smějeme s Danem Dolenským, jak stárneme, jak se nám vrací věci, které nám říkali během studia. Jak jsme se jim tenkrát smáli a jak je to strašná pravda, co nám paní Rejšková s paní Abdalláovou říkaly. Čtete. Protože čím více toho člověk ví, tím menší kapacitu spotřebuje při tlumočení čehokoli na porozumění. Jakmile víte, o čem ten člověk mluví, jakmile vy víte, že víte, o čem ten člověk mluví, tak jste v klidu. U mě to tak funguje, mám pocit, že u kolegy Dolenského možná ještě více. A je úplně jedno, jestli je to sport nebo summit G7. Říkám a kolegové se tomu někdy smějí – „čím mě můžou překvapit?“ Když vím, co dělají, co řeší, když to dennodenně čtu a věnuju se tomu. Někdo to tak má s medicínou, někdo s právem, já to tak mám, dejme tomu, se sportem a politikou. Proto je to pro mě věc, která mě absolutně nestresuje, aniž bych chtěl znít arogantně, aniž bych se snažil říkat, že mi to jde dobře. To vůbec nemusí znamenat. Ale ptala jste se na stres, tak tohle je moje cesta nebo můj způsob bojování s ním. Mám-li čas, mám-li dvě hodiny, tři hodiny, jestliže mi řeknou, že jdu zítra. Jasně, jestliže jdu zítra tlumočit cokoli, tak okamžitě sedám k počítači a k novinám a jdu zjišťovat. Ale jde o to, že tady prostě někdy čas není. A když ten čas není, tak čím více toho člověk ví, tím více je v klidu. A vnímám to. Vnímám, že když to tak někdo nemá, tak ho ty věci rozhazují. A ovlivňuje to výsledek. Prostě to tak je a ti nejlepší tlumočníci, které znám, to vědí mnohem více než já. Nedělají nic jiného, než že pořád něco zjišťují a čtou, pořád něco zkoumají a překládají. Non stop. Nikdy to nekončí, protože zrovna v té mediální scéně se pořád něco děje. U sportu člověk zase sleduje, kdo jak v poslední době hraje, abych tam nekomolil jméno. To by bylo hloupé. Ale je logické, že je to určitá specializace jako jakákoli jiná. Ne moc těžká, u toho sportu určitě ne. Někaké termíny, ale u sportu jich je málo. Kolega, který byl velmi nespportovní, a vím, že ho to nikdy moc nezajímalo, teď v poslední době začal tlumočit fotbal a tlumočí ho skvěle. A dostal se do toho, myslím, velmi rychle. Je extrémně šikovný a pracovitý, ale sport prostě nebyla jeho věc. Nějak se k tomu ale dostal a naučil se to strašně rychle, na tom nic moc není. Teď má základ a je v pohodě. Určitě ho to první tlumočení stresovalo. Nepochybně. Tak jako kdyby mi teď někdo řekl, ať jdu tlumočit anesteziologii. Stresovalo by mě to? Nepochybně. Strávil bych strašně moc času tím, abych toho věděl co nejvíc dopředu, ale stejně bych nevěděl nic. Kdybych tam šel poprvé, to tlumočení bylo by špatné. Mohl bych se na to připravovat strašně dlouho, ale bylo by to hrozné. Protože funguju tak, jak funguju, protože, jak říká moje žena, moc čtu a málo uklízím, tak politika a sport jsou zrovna věci, které mi z nějakého důvodu sedí. Vnímám to jako specializaci. Teď tam třeba chodím méně, protože mám zase nějakou jinou práci, sedíme teď v rádiu, ale jeden čas jsme tam chodili s Danem Dolenským velmi pravidelně, každý týden několikrát. Mě politika zajímá, a tak jsem ji začal sledovat opravdu do absurdních detailů a v absurdním množství, to uznávám. Když tohle člověk dělá dlouho, tak tam é televize chodím méně, protože mám zase nějakou jinou práci, sedíme teď v rádiu, ale jeden čas jsme tam s Danem Dolenským chodili velmi pravidelně, každý týden několikrát. Mě polit něco zůstane. Ne všechno, ale ty věci tam jsou a pak to pomáhá při jednotlivém tlumočení, i kdyby šlo o to, že někdo sedí před výborem amerického Senátu. Není normální vědět, kteří dva senátoři jsou z Kentucky. Není to normální. Ale je super, když jste to jméno někdy viděla a slyšela. Nejde o to, abychom věděli, že jsou tam Mitch McConnell a Rand Paul, to je k ničemu. Ta informace je v reálném světě nevyužitelná. Ale když to jméno neslyším poprvé v životě, tak zase nespotebovávám energii, nelovím. Můžu se soustředit na úplně jiné věci, což pomáhá.

Otázka: Vnímáte to tedy jako takovou specializaci. Říkal jste, že na tlumočení jste tam sám, ale teď jste zmínil kolegu na fotbal. Na celém Eurosportu tedy funguje více tlumočnicků?

Odpověď: To byl kolega, který tlumočí fotbal někde jinde.

Otázka: Na Eurosportu to ale celkově funguje jak?

Odpověď: Když mají na Eurosportu tlumočení, tak se ptají, jestli můžu, protože mě znají. Tlumočení tam zase tak moc není. Když tam je něco, co by se tlumočit dalo, tak k tomu často pošlou materiály dopředu a zadají to nějakému komentátorovi. Když mu přijde půl hodiny před vysíláním třeba nějakého půlhodinového magazínu dvacet čtyři A4 s přepisem, tak upřímně nevím, co s tím ten člověk dělá. Ale vím, že to tam takhle funguje. Chodím tlumočit sport také na ČT Sport.

Otázka: V České televizi je tedy také sportovní tlumočení?

Odpověď: Ano. Jsou strašně rádi, když můžu přijít, protože vědí, že to umím, a když ne, tak nevědí, jestli ten člověk zná fotbal a tenis. A přitom je to fakt strašně jednoduché. Jediné tlumočení je ve sportovních zprávách, které jsou jednou denně prodloužené. Nevím, jestli jsou ve 12:30 nebo 13:30. Je to úplně standardní rozhovor. Ještě k tomu se většinou předtáčí, nejde to naživo. Několikrát to běželo naživo, ale většinou si to točí dopředu. Je to rozhovor dvou lidí ve studiu u mikrofonu na kameru. Tento měsíc jsem tam byl, protože je tu cyklista, Jihoafričan, který vyhrál etapu na Tour de France a teď jel závod v Čechách. Pro Českou televizi je zajímavé, když je zahraniční sportovec na pár dnů v České republice, v Praze, a přijde na Kavčí hory. Posadí se naproti panu Dusíkovi nebo komukoli jinému a víceméně si s ním deset minut povídá. „Co cyklistika? Co Tour de France? Co víte o České republice?“ Takový jednoduchý, základní rozhovor, tam také není moc co řešit. To je jediné sportovní tlumočení v České televizi. Ještě mě napadla jedna zajímavá věc – někteří moderátoři, komentátoři a novináři se rádi ptají anglicky a někteří ne. Někteří se ptají rádi česky. Někdy jsme tázáni, co preferujeme my. Vždycky jim říkám, že mi to je jedno, ať si to udělají hlavně tak, jak je to milé těm lidem. Pro hosta je pochopitelně milejší, je-li tázán v jazyce, ve kterém odpovídá. Je to pro něj přirozenější, tím pádem vlastně vůbec neřeší tlumočení, protože mě nikdy neslyší. Slyší člověka, který sedí naproti němu. Celá ta situace je z mého pohledu pro hosta, kterého vnímám jako nejdůležitější osobu, komfortnější. Ne každý moderátor, novinář, tazatel si je natolik jistý anebo chce, aby někdo zvenku slyšel jeho angličtinu. Přetlumočil bych to, ale angličtina ve vysílání slyšet bude. Můžu sice tlumočit moderátora i hosta, ale je tam slyšet původní jazyková stopa. Ne všichni si to přejí. Potom je z toho ten klasický rozhovor, který v pořadu typu Události, komentáře bývá častěji. Což asi chápu, protože tam přece jen ty otázky jsou trochu jiné, než „jak se vám líbí Praha? Co říkáte na Tour de France? Co myslíte, jak dobrý, nebo špatný sport je cyklistika?“

Otázka: Napadá mě k tomu technická vsuvka. Když moderátor mluví česky, hostovi se tlumočí do angličtiny a česky to jde ven pro domácího diváka. Jak odlišit, aby jedna část nepřesáhla do druhé?

Odpověď: Odlišili jsme to tak, že jsme s panem Dolenským v České televizi spolupracovali na vývoji úžasného zařízení, kterého si tam strašně považují. Je to krabička, která měří asi sedm na čtyři na tři centimetry a má dva čudlíky. Na jednom stojí cizí jazyk a na druhém český jazyk. Je to věc, která trochu zabírá kapacitu a tlumočnicka obtěžuje, protože na to většinou nebývá zvyklý. Musím si to překlikávat. Stane se, že se člověk splete. Šlo o to, že zvukaři měli někdy pocit, že už jste domluvil tím jedním jazykem a přepnuli vás a vy jste se přitom nadechoval a chtěl ještě něco říct. Ve chvíli, kdy se moderátor ptá česky, mluvím anglicky a tlumočím pouze hostovi. V tu chvíli mě slyší jeden člověk. Protože jsem specifický tlumočnick a vím, že

někde musím přibrat a někde ubrat, tak otevřeně všem, co se mě na to kdy zeptali, říkám, že tahle část tlumočení je nejhorsší, kterou by kdy ode mě mohl někdo slyšet. Důvod toho není ani tak, že tlumočím do cizího jazyka, ale to, že vím, že tlumočím pro jednoho člověka. Tam je můj prostor pro to, aby angličtina nebyla perfektní, abych se přeříkával, neřekl to napoprvé dokonale, abych to řekl rychle, protože vím, že když je to Brit, tak mi bude rozumět, i když budu trochu drmolit. Důvod je ten, že vím, že to nejde ven. Takhle já tlumočím otázku do angličtiny pro hosta. V okamžiku, kdy mi svítí cizí jazyk, nejde ven nic. Když dotlumočím dotaz a překliknu, přepne se mi to na český jazyk a rozsvítí se přede mnou červená. V ten okamžik je zapnuté tlumočení na ven. Potom tlumočím pro lidi, kteří sedí u, chtěl jsem říct televize, ale dneska nejspíše u monitoru. Ale dejme tomu, že u televize. V ten okamžik moje koncentrace na to, jakou kvalitou tlumočím, jde o tři patra výše, protože to je ten můj produkt. To je to, na základě čeho mě hodnotí úplně všichni s výjimkou jediného člověka. Většinou to ve výsledku dopadne tak, že i hosté jsou moc spokojeni, někteří nadšení. Snažím se – já jako tlumočník a není to moje práce – aby se tam host cítil co nejlépe. Když dojde na tlumočení a mám mít někde nějaký problém, tak ho chci mít v téhle fázi, kterou nikdo jiný neslyší.

Otázka: Tam je asi tlak, aby otázky byly přetlumočené co nejrychleji?

Odpověď: Přesně tak. Tady můžu ubrat, můžu parafrázovat. Pan Borek je teď zrovna na Blízkém východě. Předtím byl v Událostech, komentářích. Je to historik, je strašně chytrý, ale jeho dotazy, které trvají čtyřicet pět vteřin a nejsou zakončeny otazníkem, pro tlumočení rozhovoru v médiích nejsou úplně vhodné. Člověk se snažil přijít první půl minutu na to, co vlastně je ta otázka, abych to hostovi nějak prezentoval, aby mohl začít mluvit. Jestliže to vypadá na otázku, ale pak si na to moderátor téměř odpoví nebo začne mluvit o něčem jiném a pak udělá tečku... Párkrát jsme to zkusili, jenže host tam pak sedí a neví. Tam je moje tlumočnická licence úplně nejvyšší. Chraň bůh, abych říkal něco jiného, než říká ten člověk, co se ptá. Chraň bůh, abych něco úmyslně vynechával. Ale tam je ten můj – nevím, jak to říct – možná posun. Je to věc, kterou jinak moc nedělám, snažím se to objasňovat, zpřehledňovat. Redundance, a hlavně repetice v těch dotazech, jsou-li ty otázky třicetivteřinové, jsou maximální. A já vím, že to jde pro jednoho člověka. Tam se snažím o to, abych respondentovi vytvořil co nejjasnější otázku. Přepnu. Začne mluvit, přepnu do češtiny a už zase jedu jako model, říkám v podstatě slovo od slova, co říká ten respondent. Ale obráceně ne. Protože, komu tím pomůžu? Pokud je otázka jasná, pokud je krásná, zřejmá, dobře položená, pak samozřejmě ano. Jestliže je nějaký problém v odpovědi, to už není úplně moje věc, to už si musí vyřešit tazatel. To, že vede s někým rozhovor, je jeho práce. Pokud by ale nebyla jasná otázka, tak se rozhovor vlastně neuskuteční. Pokud člověk neví, na co se ho někdo ptá, tak se to rozpadne a všichni se začnou cítit špatně. Mají pocit, že se cítí špatně kvůli mně, já mám oprávněně pocit, že se cítí špatně kvůli mně, i když tomu tak třeba není. A je to špatné. Takových rozhovorů bylo, chraň bůh, snad ani ne na prstech jedné ruky. V některých fázích patnáctiminutového rozhovoru to ale někdy do této fáze sklouzlo. Samozřejmě to není to pro nikoho příjemné. Pro nikoho řekněme z těch nás tří, co tam jsme. To člověk opravdu nechce.

Otázka: V České televizi se tlumočí Události, komentáře, Hyde Park Civilizace a sportovní zprávy po poledni, jak jste zmiňoval. Máte ještě zkušenost s jiným pořadem?

Odpověď: Potom se tam přes den tlumočí nárazově nejrůznější projevy.

Otázka: Státnické projevy, zahraniční vystoupení...

Odpověď: Podle toho, co se kde děje. Kdysi ještě chodívali hosté do Dobrého rána. Zdá se mi, že tam teď chodit přestali. Myslím si, že se teď tlumočí v České televizi obecně méně, než se tlumočilo před třemi lety. Tím nemyslím, že já tam tlumočím méně, myslím tím, že se tam tlumočí méně obecně. Každý by měl jiný názor na to, co je věc hodná tlumočení. Co je tak důležité, že to divák u nás potřebuje mít zprostředkované v přímém přenosu, a co úplně tak

důležitá věc není. Myslím si, že oni sami s tím bojovali, a to „bojovali“ je s předpřítomným časem. Bojují pořád, protože sami nevědí. Pro ně je to na jednu stranu pohodlná věc, protože když se začne tlumočit, mají všichni, co sedí na velině, na patnáct, dvacet, pětadvacet minut oddech. Na té čtyřicetce jedou pořád. Moderátor si může na chvíli odpočinout, protože najednou někdo, kdo sedí v kukani, tlumočí dvacet minut, jak mluví Tusk. A někdy je to důležité a někdy ne. Oni s tím ale pořád bojují. Přišlo mi, že před pár lety se tam tlumočilo až moc, tlumočilo se ledacos. Hodně docházelo k tomu, že tam člověk přišel tlumočit něco, co ještě dejme tomu dávalo smysl a oni řekli: „No, vy jste už tady, ta základní sazba, za kterou jste sem přišli je tahle, za tu sazbu tady budete devadesát minut, ale když vám podle toho sazebníku připlatíme jenom něco málo, tak už jsme na půldenní sazbě, a to už tady můžete být čtyři hodiny. Tak jo, tak my to zkusíme, tak tady sed'te a ono se třeba něco objeví.“ No a občas třeba o dvě a půl hodiny později měla projev Federica Mogherini, která řekla pár věcí o Frontexu a občas se taky neobjevilo nic. To mi přišlo trochu zvláštní, už to ale opustili. Teď mají jednoho člověka nastálo, který tam buď fyzicky sedí, nebo je to ten jeden člověk, kterému zavolají, teď úplně přesně nevím. Nám v této fázi tlumočení volají, je-li něco o víkendu, brzy ráno nebo pozdě večer. Anebo potřebují-li dva lidi.

Otázka: Když je to delší.

Odpověď: Což je možná věc, která by stála za samostatný hodinový rozhovor. V České televizi tlumočí tlumočnick jeden.

Otázka: Pokud je to do půl hodiny?

Odpověď: Bez komentáře. Logicky, když nevíte, kdy to začne, protože čekáte na projev, tak nemůžete jít na záchod. Když nevíte, kdy to začne, tak si nemůžete dát do pusy oříšek, protože než ho dokoušete, tak řeknou: „Už je to tady, vyjíždíme, červená.“ A já se tím oříškem za ty tři vteřiny udusím. Tohle jsou samozřejmě nějaká omezení a nějaké nevýhody. Nikdy jsem netlumočil tolik sám jako tam. Když je člověk zavolaný na rozhovor, tak tam je to jiná situace. Ať už je to v Českém rozhlasu, kde jsou rozhovory na Plusu, na Dvojce nebo na Radiožurnálu...

Otázka: To byl rozhovor s nějakým zahraničním hostem?

Odpověď: Přesně. Přijel Glen Hansard, umělec, sportovec. Rozhlas na něj má omezený čas a budou si s ním povídat. S hostem je tlumočení pro jednoho tlumočnicka jasná věc. Dává to smysl, jestliže vědí, že tam přijde jeden člověk a že tam bude určitou dobu. Jakmile se pak tlumočily projevy, vznikaly problémy. Ať už kvůli tomu, že ty projevy byly dlouhé.

Otázka: Myslíte na České televizi?

Odpověď: Myslím třeba na České televizi. Tam vznikl největší problém, kvůli kterému se změnil systém, kterým se aktuálně v České televizi tlumočí. Dva týdny po sobě jsme s kolegou Dolenským tlumočili pana prezidenta Obamu. Já čtyřicet minut a on padesát. Pak jsme se ozvali, že to takhle nejde a jejich bezprostřední reakce, když jsme to dodělali, byla, že to neutnou. Což já chápu. Já bych také neutnul Obamu v OSN a také bych neutnul Obamu, už si nepamatuju, jestli to bylo v Káhiře, což dělal Dan. Kdybych si myslel, že bude mluvit Obama v Káhiře, tak bych objednal dva tlumočnicky,

Otázka: Ještě k Českému rozhlasu – vy jste zmínil rozhovory, ty jsou v podstatě na Plusku nebo na Radiožurnálu?

Odpověď: Nebo na Dvojce.

Otázka: Hledala jsem nějaký jeden konkrétní pořad, ve kterém by se v Českém rozhlasu třeba jako v Hyde Parku v televizi pravidelně tlumočilo, ale nedohledala jsem.

Odpověď: Myslím si, že jste nedohledala správně. Nic takového podle mě neexistuje. Naposledy jsme byli v Českém rozhlase na Dvojce, ale to bylo něco trochu jiného. Chtěli jako Česká televize tlumočit projev, to jsem tam nikdy předtím nedělal. Byl to myslím jeden z těch zásadních projevů Theresy Mayové, u kterých se samozřejmě retrospektivně ukázalo, že už o nich dneska nikdo neví. Byla v parlamentu a říkala, jak to bude s Brexitem, který se stále nestal.

Otázka: Tam bylo tlumočení projevu.

Odpověď: Ano, tam jsme tlumočili projev.

Otázka: Předvolební debata Hillary Clintonová – Donald Trump se tam vysílala taky a pak se v Českém rozhlase tlumočí, když přijde zahraniční host. Tlumočil jste pro Českou televizi, Český rozhlas, Eurosport a ještě jiné médium? Jiné než veřejnoprávní médium, nějakou rozhlasovou stanicí? Nebo soukromou televizi?

Odpověď: Byli jsme tlumočit na obou komerčních televizích. V jedné televizi jsme byli tlumočit jen pro interní účely. Tlumočili jsme pro pana generálního ředitele, kterého zajímalo něco z českého dění a chtěl tomu v reálném čase rozumět. Tam jsme sice byli, ale netlumočili jsme nikdy navenek. V té druhé jsme navenek něco dělali, ale byla to jen jedna věc a bylo to něco jako klasické tlumočení na České televizi přes den. Prima kdysi chtěla odtlumočit jeden projev. A na té druhé, tam myslím nikdy nic ven nešlo, to bylo opravdu jen uvnitř. Myslím si, že se tam asi ani nic netlumočí. Nevíte?

Otázka: Hledala jsem, ale nic jsem nenašla.

Odpověď: Mě nenapadá ten formát, ve kterém by to tam potřebovali.

Otázka: A na soukromých rozhlasových stanicích? Tam si také myslím, že spíše nic není.

Odpověď: Myslím si, že ne. Ostatně ani Eurosport by podle mého názoru nic k tlumočení neměl nebo by se tomu snažil vyhnout tak, jak by to jen šlo, pokud by neměl ten jeden pořad, který je třikrát ročně čtrnáct nebo patnáct dnů v řadě a je pro ně důležitý a který je důležitý i pro českou redakci. Je důležitý celosvětově, protože tam mají opravdové odborníky a všichni, alespoň, co já vím, po Evropě to řeší a dostávají na to profesionální tlumočníky. Přišli na to, že je přidaná hodnota, když dokážou naživo v reálném čase kvalitně předat rozhovor fundovaných lidí, i když jde o sport. Rozhovor dobrých lidí, kteří říkají zajímavé věci. U Eurosportu mají tento pocit u tohoto pořadu. Stojí jim za investované peníze a prostředky, abychom našim divákům dokázali říct, co si McEnroe, Wilander a další myslí o Nadalovi s Federerem, kteří teď dohráli.

Otázka: Poslední otázka – setkal jste se někdy s konsektivním tlumočením nebo šušotáží v médiích?

Odpověď: V zásadě ne. V podstatě všechno, co jsem kdy dělal, bylo simultánní tlumočení. Je to zajímavá otázka, nikdy mě to nenapadlo. Ne, opravdu ne. Jenom to simultánní tlumočení, které silně preferuji i kdekoli jinde mimo média. Teď už ho přímo vyhledávám. Konsektivitu se snažím dělat jen jednou za čas, abych to nezapomněl. Konsektivita mi přijde těžší, přitom je často méně hodnocená. Snažím se všechny, když to jen trochu jde, od konsektivy odradit. Občas ji někdo chce z finančních důvodů. Situace na trhu je taková, že lidé mají pocit, že se tam jeden tlumočník posadí a bude pět hodin v kuse konsektivně tlumočit. Kdyby to chtěli pokrýt simultánním tlumočením, tak nejenže na to jsou potřeba dva lidi, ale i technika, která je strašně drahá. Lidé proto často nechtějí simultánní tlumočení z finančních důvodů. Když jde o nějaký rozhovor, někdo si s někým povídá, tak se jim snažíme vysvětlit, že konsektivní tlumočení ubírá hostovi téměř padesát procent času. Myslím si, že to je i odpověď, proč to v médiích není. Ono to opravdu nedává smysl. Jestliže si s někým chcete povídat, tak

konsektivním tlumočením sám sebe okrádáte o čas, který na hosta máte. Myslím si, že to pro ně není asi ani zajímavé.

Otázka: Nesetkal jste se ani s šušotáží pro hosta?

Odpověď: Ta možná občas někde je, já tohle ale fakt nesnáším. Přijde mi to jako taková degradace simultánního tlumočení, protože po vás vlastně chtějí totéž, ale odmítají vám k tomu dát podmínky, za kterých se to dělá nejlépe. Je to zase silně osobní věc, občas jsem něco takového zkoušel, ale ne. Je to o hlas, je to k ničemu, je to divné. Nemám to rád.

Otázka: Moc děkuji za rozhovor.

Odpověď: Nemáte zač.

Příloha č. 4 – rozhovor s Mgr. Kateřinou Sitařovou, 2. 9. 2019

Otázka: Moc děkuji za to, že jste si udělala čas na rozhovor. Začala bych dvěma takovými spíše obecnějšími otázkami. První z nich je, co pro Vás znamená tlumočení pro média a kde vidíte hlavní rozdíl oproti konferenčnímu tlumočení?

Odpověď: U tlumočení pro média je potřeba rozlišovat, jestli se jedná o audiovizuální médium, nebo pouze o rozhlas, tedy audio médium, a jestli je to simultánní, nebo konsekutivní tlumočení, protože jsem se při tlumočení pro média setkala s oběma variantami. Co pro mě znamená tlumočení pro média? Většinou je to zpestření mé tlumočnické praxe, protože se často jedná o setkání se zajímavými osobnostmi, a to zejména, když tlumočím pro rozhlas. A zpestření také, co se techniky týče, protože tlumočení zejména pro televizi v jejích podmínkách, kdy často nevidíte obraz a kdy ty technické podmínky velmi často nejsou úplně ideální, je adrenalinová výzva. Řekla bych, že je to tak trochu tlumočnický bungee jumping.

Otázka: Děkuji, já se později dostanu ke konsekutivnímu tlumočení, ale ještě na úvod druhá obecná otázka. Teoretici hodně říkají, že tlumočení pro média znamená více stresu, protože nevíte, kolik lidí Vás poslouchá, nebo že si na základě toho jednoho tlumočení lidé udělají obrázek o tlumočnické profesi obecně. Máte i Vy osobně pocit, že Vás tlumočení pro média stresuje více než konferenční tlumočení, nebo ani ne?

Odpověď: Myslím si, že simultánní tlumočení pro Českou televizi mě asi více stresuje, protože tam je to opravdu velmi často rychlé a vy víte, že vás slyší celý národ, takže když se přerěknete a uděláte chybu, tak to velmi pravděpodobně slyší minimálně vaši nejbližší příbuzní nebo kolegové. Kolikrát se mi už stalo, že mi telefonovali po nějakém přímém přenosu, kde jsem tlumočila, a buď mě chválili, anebo řekli: „No to byl ale legrační přerěk.“

Z tohoto hlediska to do jisté míry stres je, ale zase na druhou stranu třeba tlumočení pro rozhlas pro mě takový stres, ač simultánní tlumočení do živého vysílání, nepředstavuje, protože tam je člověk v živém kontaktu s účastníky rozhovoru ve studiu a na nějaký stres není čas myslet. Obecně mohu říci, že mě to stresovalo zejména, když jsem pro média začínala tlumočit, časem už to není tak strašné. Někdy je pro mě tlumočení v Evropském parlamentu větší stres než tlumočení pro média, ačkoli tlumočím třeba jenom pro dva posluchače.

Otázka: K setkání s konkrétním hostem před tlumočením dochází spíše v rozhlasu? V televizi často běží státnické projevy ze zahraničí, tam nedochází tolik k situaci, že by byl host ve studiu?

Odpověď: Ano, v České televizi se často jedná o takzvané remote interpreting. To znamená, že jste úplně odděleni od dění prostorově, odehrává se to třeba v Berlíně a vy sedíte ve studiu v Praze. A někdy dokonce i remote časově, protože je to nějaká věc ze záznamu, kterou najednou Česká televize koupila a teď ji pouští. Navíc je tam problém, že se často jedná, pokud je to záznam, o sestřih pořadu. Takže jsou z projevu vystříhány všechny pauzy, které je možné při simultánním tlumočení použít jako hezitace řečníka a podobně, které simultánní tlumočnick může využít k tomu, aby dohnal tempo. Co se týče setkání s hosty, naopak se ale v České televizi klidně může stát, že máte před rozhovorem možnost se v takzvané místnosti pro hosty setkat s hostem moderátora, který potom sice odejde do studia a vy už s ním kontakt nemáte, ale předem máte možnost se moderátora zeptat, o co půjde, a slyšet hosta naživo, jak mluví. Vést s ním rozhovor, i taková příležitost je. V Českém rozhlasu to probíhá velmi podobně. Tam máte z devadesáti devíti procent možnost s hostem hovořit ještě předtím, než odchází s reportérem do studia a často do studia jdete s nimi. Jenom někdy se stane, že jste ve vedlejší místnosti. A když, tak na ně vidíte přes sklo a máte možnost do toho vstoupit pomocí tlačítka.

Otázka: Pracujete s němčinou a angličtinou?

Odpověď: Pro média pracuji výlučně s němčinou. Výjimečně s angličtinou.

Otázka: Chtěla jsem se zeptat na porovnání frekvence toho, kdy je v médiích rakouský nebo německý host, s tlumočením z angličtiny?

Odpověď: To nemohu srovnat, neboť jsem zavedená jako tlumočnicka němčiny a na mě už se prakticky neobracují, když jde o výlučně anglicky hovořícího hosta. Setkávám se s tím, že ve studiu někdo mluví anglicky a německy, potom tlumočím oba jazyky anebo se také moderátor na poslední chvíli rozhodne, že bude klást otázky v angličtině a německý host je pak také obvykle nucen mluvit anglicky, takže přejde do angličtiny. V takových případech tlumočím i angličtinu. Jinak jsem němčinářka.

Otázka: Vybavíte si, jakého německého či rakouského státníka nebo jakou veřejnou osobnost tlumočíte nejčastěji?

Odpověď: Nejčastěji?

Otázka: Nebo jestli jde spíše o německý, nebo rakouský kontext?

Odpověď: Určitě je spíše německý kontext, protože pro česká média je zajímavější dění v Německu, Rakousko je okrajové. Poslední dobou ve zpravodajství pravidelně netlumočím, protože jsem na mateřské, ale mohu odpovědně říci, že jsem třeba projevy Angely Merkelové tlumočila opakovaně. Hodně jsem také tlumočila projevy prezidenta Gaucka, když byl ještě prezidentem. Tolik z německých státníků. Velice často ale v médiích tlumočím německy hovořící hosty, kteří přijedou do České republiky při příležitosti nějakého festivalu. Česká televize a Český rozhlas pak samozřejmě mají zájem o to, s těmito lidmi dělat rozhovor. Často se tito německy mluvící hosté, kteří proniknou do českých médií, rekrutují z kulturního okruhu. Bývají to spisovatelé, když jsou zde spisovatelské festivaly. Hertu Müller jsem tlumočila opakovaně, poněvadž tu již byla několikrát, a to jak v televizi, tak v rozhlase. Řadu dalších německých populárních autorů, většinu překládaných do češtiny. Někdy se také stane, že v České televizi tlumočíme německé zpravodaje německých a rakouských médií, kteří pracují v Praze. Čeští reportéři se jich ptají, jak zahraničí vidí české politické dění, to jsou také osobnosti, které tlumočím opakovaně.

Otázka: Co se těch konkrétních pořadů týká, tak se jedná buď o zpravodajský proud na ČT 24, popřípadě o Události, komentáře...?

Odpověď: Události, komentáře – tam se občas objeví něco německého. V rozhlase tlumočím nejčastěji pro Art Café, tam bývají zvaní hosté nebo si jednotliví moderátoři zvou hosty do různých svých pořadů. Často tlumočím třeba horolezce a sportovce, kteří přijíždějí do Prahy, protože se v těchto kruzích pohybují, takže je potom doprovázím.

Otázka: To může být třeba rozhovor na Radiožurnálu, na Plusku, na Dvojce, na jedné z těch stanic?

Odpověď: Ano, i na Vltavě, na jedné z těch stanic.

Otázka: Zmínila jste konsektivní tlumočení, to mě u tlumočení pro média zaujalo. Používá se to často nebo máte zkušenost, že to je třeba půl napůl simultánní a konsektivní tlumočení?

Odpověď: Většinou je to taková kombinace. Velice často se v rozhlase používá něco jako kombinace šušotáže s konsektivním tlumočením. To znamená, že když hovoří moderátor česky, hostovi šeptám německy otázku, aby to nezdržovalo. On pak odpovídá. Rozhlas ho nechá chvíli hovořit a pak už pustí můj hlas, jak konsektivně tlumočím. To se stává třeba, když je to tlumočení takzvaně na záznam, není to do živého vysílání. Je to tedy i pro televizi. Když

tu byl například Neo Rauch nebo hodně často výtvarníci nebo divadelníci, tak s nimi televize i rozhlas dělají rozhovor přímo na místě konání vernisáže nebo divadelní hry. Točí rozhovor tímto způsobem. Simultánně přetluočím otázku, pak nechají hosta hovořit a do médií jde sestřih, kde zazní můj hlas.

Otázka: Jenom na úvod na chvíli zazní němčina hosta a pak jde přetluočení.

Odpověď: A potom přes tu němčinu pustí češtinu.

Otázka: Překvapilo mě konsektivní tlumočení i šušotáž. Co se techniky na simultánní tlumočení týká, tak v podstatě v rozhlasu je to tak, že sedíte v klasickém rozhlasovém studiu? Tam není vyloženo tlumočnická kabina?

Odpověď: Tlumočnická kabina tam není. V budově Českého rozhlasu nic takového nemají. Buď sedím s hostem přímo ve studiu a funguje to tak, jak jste právě popsala nebo jak jsme si právě popsaly u kombinace šušotáže a konsektivy. Anebo je to tak, že jsou dvě studia vedle sebe. Jedno je zprávařské, ve druhém se dělají rozhovory a když začne odpovídat host, tak rovnou pustí moje simultánní tlumočení. Dělá to technik na mixážním pultu. Já slyším do sluchátek, co se děje přede mnou, mezi námi je pouze sklo.

Otázka: Máte tam kašlátko?

Odpověď: Ano, je tam.

Otázka: Potom se rozsvítí červená a zvukař to pouští do vysílání? Vy si nezapínáte mikrofon, to jde automaticky?

Odpověď: Ano, přesně tak to je, já se nezapínám. Rozsvítí se červená a znamená to, že teď je snímán mikrofon, který je před vámi.

Otázka: Jasně.

Odpověď: V televizi to funguje trochu jinak. Tam bych neřekla, že existuje něco jako tlumočnická kabina, alespoň jak jsem to zažila já, ale je tam jakási zvukotěsná místnost využívaná tlumočníky. Před vámi stojí televize, vy sedíte či stojíte u takového šikmého pultu a je tam rovněž velice citlivý mikrofon s kašlátkem. Jediné vybavení, které máte k dispozici, je kašlátko plus samozřejmě ovládání hlasitosti do sluchátek. Je to náročné v obou těchto institucích, protože obě tyto instituce nabízejí tlumočnickům pouze jejich sluchátka, ale jsou to taková ta odhlučňovaná sluchátka, to znamená, že tlumočnick neslyší svůj hlas. Tudiž, chcete-li simultánně tlumočit, musíte nutně nadzvednout jedno ucho a strašně vás to celou hodinu tlačí.

Otázka: V televizi před sebou máte nějakou malou obrazovku?

Odpověď: Máte obrazovku a na ní asi se sekundovým zpožděním běží obraz člověka, kterého tlumočíte. Pokud to ovšem není zahraniční komentář, to je potom rychlý sestřih. A běží nějaké ilustrační obrázky.

Otázka: Dá se říct, že pořady jsou většinou do půl hodiny, do čtyřiceti minut?

Je tam tlumočnick sám, nebo spíše ve dvojici?

Odpověď: Ve dvojici jsem tlumočila pouze jednou, to bylo při přímém vysílání ČT 24 při první volbě Miloše Zemana, kdy ve studiu seděli i německojazyční politologové a osobnosti, které se nějak vyjadřovaly k dění v České republice. Celý den tam byly průběžné vstupy. Kolegyně byla víc angličtinářka a méně němčinářka, já více němčinářka a méně angličtinářka, takže jsme se střídaly víceméně na jazykovém principu.

Otázka: Nebylo to tak, že byste měly rozdělené konkrétní osobnosti?

Odpověď: To se stává výjimečně.

Otázka: Výjimečně. Ptala jsem se na to právě u předvolební debaty Hillary Clintonové a Donalda Trumpa. V rozhlasu to bylo tak, že si pro přehlednost ty osoby rozdělili, protože posluchači nemají obrazový záznam, tak aby to pro ně nebylo matoucí. Kdežto v televizi se střídali klasicky po dvaceti minutách.

Odpověď: Pokud je nás tam více, tak se střídáme na jazykovém principu. Tedy jeden řečník, jeden tlumočník. Většinou. Nevystřídáme se v polovině projevu.

Otázka: Ještě bych se zeptala na politiku média v tom smyslu, zdali máte zkušenost s tím, že Český rozhlas a Česká televize mají princip, že muž musí tlumočit muž a ženu žena? Nebo jestli na tom nezáleží?

Odpověď: V Českém rozhlasu to neřeší. Víím, že v České televizi takové snahy proběhly. Pro Českou televizi a zpravodajství ale v poslední době tlumočím opravdu málo. Jednak nemám čas, většinu času jim odříkám, a tím pádem se obrací na někoho jiného. Ale hlavně mají takovou cenovou politiku, že pro ně nemám zájem tlumočit. To už musí být výjimečná událost, aby se obrátili na mě a byli ochotni mi zaplatit honorář Asociace konferenčních tlumočnicků. V takovém případě neřeší, jestli se jedná o tlumočnicka muže či ženu, to už řeší opravdu kvalitu a potom volají lidem, kteří jsou v Asociaci konferenčních tlumočnicků a nevolají poolu svých lidí.

Otázka: Stalo se Vám někdy, že jste během tlumočení přebrala roli komentátorky? Setřela se někdy role tlumočnicka a komentátora, musela jste někdy něco shrnout?

Odpověď: V mém případě se stalo pouze jednou, že jsem byla moderátorem v živém přenosu přímo vyzvána, abych něco shrnula. „Prosím tlumočnicki, aby pouze shrnula, protože už máme jenom jednu minutu.“ A bylo jasné, že ta odpověď trvala pět minut, takže to jsem udělala jenom jednou. Jinak nevidím prostor pro to, aby se tlumočnick, který je objednan jako tlumočnick, ujal role moderátora či komentátora.

Otázka: Děkuji. Máte zkušenost s tlumočením pro jiné než veřejnoprávní médium? Pro nějakou soukromou rozhlasovou stanicí? Televizi Nova, televizi Prima?

Odpověď: Ne.

Otázka: Dohledávala jsem, jestli tam jsou nějaké pořady, ve kterých by bylo pravidelně tlumočení jako je tomu v České televizi, zatím se mi to nepodařilo.

Odpověď: Ne, opravdu ne. Pro soukromé subjekty jsem tlumočila pouze, když se na mě obrátili němečtí filmaři, kteří točili v České republice dokumenty, to jsem dělala opakovaně. Nebo němečtí rozhlasáci, kteří přijeli do Prahy točit rozhovory a nebyli z veřejnoprávních médií, byly to třeba soukromé osoby, které točily vlastní produkce. Ale jinak ne.

Otázka: Někáká online média? DVTV?

Odpověď: Ne. To se na mě nikdo neobrátil.

Otázka: Kdybychom se ještě podívaly na frekvenci tlumočení pro Český rozhlas/Českou televizi, dá se říci, že jedno médium vyžaduje tlumočení častěji? Nebo že jedno médium častěji přebírá zahraniční záznam, přeloží si ho a komentář namluví redaktor?

Odpověď: Vííte, já to z pozice tlumočnicka mohu těžko posoudit, protože tlumočnický trh v České republice funguje na bázi OSVČ. Česká televize uzavírá, řekla bych, rámcové smlouvy s dodavatelem tlumočení. Dříve to byla Artlingua, což je jazyková a tlumočnická agentura, pro niž jsem tlumočila, tudíž jsem byla v televizi de facto třikrát do měsíce. Ale protože potom Česká televize s Artlinguou zrušila smlouvu a začala si najímat, řekla bych tehdy méně profesionální, mladší, méně zkušené, a především výrazně levnější tlumočnicki, tak jsem z toho

poolu vypadla. Jak už jsem říkala, na mě se obracají pouze, když se jedná o určitá témata, protože se ví, že tady tato témata dělám já. Nebo když tam přímo přijdu, někoho doprovázím nebo když si mě přímo vyžádá redaktor. Což se stává. To znamená, že tlumočnick na českém trhu pracuje buď na základě příslušnosti k agentuře, anebo na základě referencí. Já patřím do té druhé skupiny. Tudíž frekvence, kdy se na mě obrací to které médium, nemá vypovídající hodnotu pro to, co vás zajímá. Na mě se obrací často Český rozhlas, protože se mnou mají ti redaktori určitou zkušenost a vědí, že když jim to budu tlumočit já, že potom nemusí investovat do přepisu a čtení přepisu, že tam můžou pustit přímo moje tlumočení. Redaktori, kteří tohle vědí, si zjistí, jestli na některé akci budu tlumočit já, nebo někdo jiný. Vědí, že tím ušetří svůj budget na příspěvek. A tím pádem mě vyžadují.

Otázka: Dá se říci, že se v Českém rozhlase nebo obecně v rozhlase často dělá spíše ten záznam, který se posléze pustí, nebo že to je více naživo než třeba v České televizi?

Odpověď: Ani to nelze říct. V Českém rozhlase se jedná především o tlumočení debat se zahraničními hosty. Ty debaty jsou jak naživo, tak je pouštějí zpětně ze záznamu. V České televizi je na ČT 24 zpravodajství, které jede průběžně, takže i ten systém jejich práce, kdy se přejímají příspěvky ze zahraničí, vytváří v podstatě úplně jinou potřebu tlumočení. A strukturu různých typů tlumočení.

Otázka: Co se týká času, kdy dopředu o nějaké akci víte – dá se říci, že v médiích je to daleko méně času dopředu?

Odpověď: Je to výrazně méně času dopředu. Výrazně kratší dobu před akcí se dozvíte, že akce bude. Často se stane, že víte, že daný host do Prahy přijede přes pořadatelskou instituci třeba měsíc dopředu. Ale že budete tlumočit toho konkrétního člověka ten den ten večer, to se dozvíte často ráno. Herta Müller sice letos na jaře přijela a vědělo se to měsíc dopředu, přijela v plánovaném termínu, měla plánované akce, ale přesto se Česká televize rozhodla, udělat s ní ještě navíc rozhovor ad hoc. To se vědělo asi čtyřicet osm hodin předem.

Otázka: Občas je to delší dobu dopředu, občas musí být člověk hodně flexibilní.

Odpověď: Co se týče tlumočení pro média, musíte být velmi flexibilní. Rozhlas ví zhruba tak čtrnáct dní nebo týden dopředu, kdo bude jejich hostem. Česká televize o tom často rozhodne ráno. Ale to je asi opravdu dáno způsobem redakční práce. U České televize můžete také vědět měsíc dopředu, že přijede nějaký host, ale přesto tím, že mají zprostředkovatelskou tlumočnickou agenturu, se k tlumočnickovi informace, že má přijít tlumočit třeba večer v deset, dostane odpoledne v jednu.

Otázka: Vlastně ten den, nebo až po poledni. Je to hodně narychlo.

Odpověď: Velmi často.

Otázka: Co se materiálů týká, říkala jste, že pokud tam konkrétně hosta vidíte, tak se s ním můžete pobavit?

Odpověď: V České televizi, pokud je to rozhovor třeba v Událostech, komentářích, tak vám, když máte štěstí, moderátor dá seznam otázek. V Českém rozhlase, když jde například o moderovanou hodinovou debatu na Art Café, tak seznam otázek, plus minus okruhů, dostanete třeba ten den ráno, protože se na to redaktor musí také nějak připravit. Možnost přípravy tlumočnicka je, zjistit, pokud možno, jméno. Někdy vám to zprostředkovatelská agentura není schopna sdělit. Tolik k roli zprostředkovatelských agentur. Vezmou si peníze, zavolají vám v jednu, že máte přijít v jedenáct a ani vám neřeknou koho budete tlumočit. Řeknou vám „bude to nejspíš němčina.“ Když se náhodou dozvíte jméno, máte možnost si toho člověka vygooglovat. A vytušit, proč asi přijel do Prahy nebo si to sama zjistit.

Otázka: V případě, že jde o nějaký přenos ze zahraničí, třeba projev Angely Merkelové, tak tam samozřejmě nevíte vůbec...

Odpověď: Vůbec ne. To je ad hoc. To je ta nejvíce stresová disciplína. Může to být úplně cokoliv. Může to být sestříhaná reportáž, což velmi často bývá.

Otázka: V takovém případě máte možnost, se na ten záznam podívat dopředu?

Odpověď: Ne. Velmi často mám ten dojem, že ani v televizi nevědí, co přesně bude. Už se mi kolikrát stalo, že jsem přišla do televize, mělo být něco, nebylo to, a zase jsem šla domů.

Otázka: Pro televizi a rozhlas se pracuje přes agentury?

Odpověď: Jak už jsem říkala, tak pro Českou televizi téměř výlučně, až na výjimečné události, kdy i redaktorům v České televizi dochází, že by to chtělo někoho, kdo je opravdu kvalitní a kdo má určité v tlumočnické komunitě jméno. V Českém rozhlasu se pracuje především na základě osobních referencí. To znamená, kvality tlumočnicka. Myslím, že tam ani agenturní lidi vůbec neberou, jakože by zavolali do agentury a „dneska odpoledne nám dejte někoho, kdo mluví německy.“ Naštěstí je v tomhle Český rozhlas z mého pohledu profesionálnější.

Otázka: Říkala jste, že tlumočíte kulturu, politiku, máte zkušenost třeba se sportovním tlumočením z němčiny?

Odpověď: Například s jezdeckými závody. K tomu jsem se dostala, protože sama jezdím na koni a vyžádali si mě přímo ti hosté. Anebo s horolezeckou tematikou, protože to je tematika, kterou se dlouhodobě zabývám, tlumočím na horolezeckých festivalech. Přeložila jsem řadu knih, dostala jsem za to řadu cen, takže už vědí, že když jde o horolezectví, že mají zvat mě, a to i na angličtinu.

Otázka: To je pak vysíláno na ČT Sport v České televizi?

Odpověď: Já myslím, že ten rozhovor s Reinholdem Messnerem byl vysílán, kupodivu byl někým předabován do češtiny. A tak to bylo i na ČT Sport.

Otázka: Stalo se Vám někdy, že byla konstelace, že by moderátor s hostem mluvil německy a vy jste tlumočila jak moderátora, tak hosta do češtiny?

Odpověď: Myslíte, jako se to stává s Danielem Stachem, který mluví anglicky?

Otázka: Ano, v Hyde Parku.

Odpověď: Myslím, že se mi to stalo jednou a už je to dávno, řekla bych... Stalo se mi to párkrát s Hanou Scharffovou, protože má skvělou němčinu.

Otázka: Tam to jde do češtiny. Říkala jsem si, že když moderátor klade otázku v češtině a Vy tlumočíte do němčiny, tak jak – když se podíváme na tu techniku – odlišit, co jde hostovi a kdy už to má zvukař pustit ven, kdy je to ta Vaše čeština?

Odpověď: Myslím si, že je to těžké pro zvukaře, ne pro mě, já nemůžu dělat nic.

Otázka: Nemáte tam možnost.

Odpověď: Nemůžu dělat nic, můžu udělat kratičkou pauzu, protože na víc tam není čas, a začít druhý jazyk. A velmi dobře odintonovat, že už je konec otázky.

Otázka: U mediálního tlumočení je potřeba být co nejkratší dobu za řečníkem?

Odpověď: Mít co nejmenší décalage. Což je někdy opravdu těžké, zejména, když jde o výchy funkčí, ministerstev a podobně. Než si člověk vzpomene, jak se to přesně řekne, to je pak hodně těžké.

Otázka: Víím, že už jsem se na frekvenci němčina versus angličtina ptala, ale prostor pro tlumočení z němčiny v médiích je? Německo je důležitý kontext pro Českou republiku?

Odpověď: Je, ale velmi malý. A ještě se zmenšuje. Stalo se mi několikrát v poslední době, že jsem přišla tlumočit německého hosta a on mluvil anglicky. Zejména v oblasti filmu se to stává.

Otázka: Takže jemu pak tlumočíte otázku do němčiny?

Odpověď: Ne, já to pak tlumočím celé česko-anglicky.

Otázka: Moc děkuji za rozhovor a za čas.

Odpověď: Rádo se stalo.

Příloha č. 5 – rozhovor s Mgr. Martinem Nejedlým, 2. 12. 2019

Otázka: Moc děkuji za to, že jste si udělal čas na rozhovor. Jaké jsou Vaše pracovní jazyky? Je to angličtina a...?

Odpověď: Angličtina a francouzština.

Otázka: Na úvod bych se Vás chtěla zeptat na dvě obecnější otázky. Co pro Vás znamená tlumočení pro média a kde vidíte hlavní rozdíl oproti konferenčnímu tlumočení? Jaká specifika má mediální tlumočení pro Vás?

Odpověď: Tlumočení pro média pro mě asi nejvíc znamená určité osobní naplnění, protože už instinktivně na Útrl jsem si dokázal představit, že bych v nich jednou chtěl působit. Je to velice zajímavá a různorodá práce v kolektivu profesionálů. Tento kolektiv je živý a rozmanitý. Hlavní rozdíl oproti konferenčnímu tlumočení spatřuji v tom, že některý den musíte skutečně tlumočit i několik dosti odlišných témat. Samozřejmě, že na konferenci se také připravujete na různé projevy, které se třeba mohou týkat různých dílčích problémů v daném kontextu, ale tady můžete mít během jednoho dne naprosto odlišná témata, odlišné záběry problémů. Další věc je, že média žijí rychlým životem, to znamená, že všechno je v nich daleko rychlejší. Když vedete dvojjazyčný rozhovor, tak ten probíhá téměř simultánně, není tam moc čas na prodlevu. Dost často ani není možnost se vrátit a něco třeba ještě doříct, protože na to není časový prostor. Kdežto na konferenci se s tím dá trošku pracovat. Ten největší rozdíl, který je úplně evidentní, je ten, že máte daleko širší, větší diváckou nebo tedy posluchačskou základnu než v případě konferenčního tlumočení.

Otázka: S tím právě souvisí i otázka stresu, protože nevíte, kolik lidí Vás poslouchá a kdo Vás poslouchá. Znamená pro Vás tlumočení pro média větší stres než jiné typy tlumočení?

Odpověď: Rozhodně je to větší stres, už jenom kvůli tomu, že minimálně v nadpoloviční většině případů se na tlumočení vlastně nemůžete ani připravit. Nevíte, co bude následovat. Někdy se stává, že například teď v souvislosti s Brexitem se dost často tlumočily interpelace z britské dolní sněmovny. Mělo být vyjádření premiérky, premiéra k tématu Brexitu a místo toho se vysílalo něco úplně jiného. Dokud svítí světlo a vy jdete takzvaně vñn, musíte být schopen nebo schopna se v tom orientovat. Sledovat, co se tam děje, i když jste třeba úplně mimo kontext. Stres tam je samozřejmě značný. Na nějaké vládní úrovni si možná dovedu představit, že stres musí být ještě větší, protože tam už jde opravdu o každé slovo. Ale i tady, cokoliv řeknete, nejenže se okamžitě šíří, ale je to také archivováno a když je potřeba, dá se k tomu v dnešní době vrátit. Pořizují se z toho i sekvence do následných pořadů.

Otázka: Dívala jsem se, že se občas třeba na začátku pořadu objevuje přímo jméno toho, kdo simultánně tlumočí.

Odpověď: Když je to skutečně přímé, to znamená, že to není předtáčka, tak tam to jméno je vždycky.

Otázka: Odkdy působíte jako stálý tlumočník v České televizi?

Odpověď: Jako tlumočník v České televizi působím od roku 2007, kdy jsem začal úžeji spolupracovat s agenturou Kahlen, která dodávala nějakých dvacet, možná pětadvacet let tlumočníky pro Českou televizi. Vzhledem k tomu, že jsem byl tehdy mladý a nadšený, se mi podařilo vyprofilovat se jako jeden z tlumočníků, kteří do televize chodili poměrně dost často. Potom následovala taková nemilá změna v roce 2013 a trvala zhruba do roku 2017. Potom kvůli okolnostem, které vznikly, se Česká televize rozhodla, že si najme tlumočníka. Sice externistu, ale generálního tlumočníka, který bude působit pouze pro ně. Takže od roku 2017.

Otázka: Jaká je Vaše běžná pracovní doba? Když máte dovolenou během roku, kdo Vás zastupuje?

Odpověď: Vzhledem k tomu, že působím primárně pro kontinuální vysílání studia ČT 24, které vysílá od deseti dopoledne do šesti do večera, tak je moje pracovní doba v tomto rozmezí. Ale samozřejmě v rámci jiných bloků, když potřebují tlumočení, se na mě obrací také. Chodím i do ranního a večerního vysílání a také o víkendech. Když mám dovolenou, tak za mě existuje alternace z agentur.

Otázka: Jak dlouho dopředu se dozvídáte o tom, že bude tlumočení potřeba?

Odpověď: To je případ od případu. Záleží na různém charakteru vstupů. Třeba dneska vím, že zítra se koná summit NATO v Londýně, takže se dá očekávat, že se bude tlumočit projev Stoltenberga nebo něco podobného. Na dnešní dopoledne mě poptávali už v pátek,¹ tlumočila se tisková konference ministrů zahraničí V4, o tom se vědělo. Nicméně hned bezprostředně hodinu nato jsem dostal další poptávku, která měla následovat, a sice vyjádření Evropské komise k auditu a ke střetu zájmů premiéra Babiše. Tam skutečně vidíte, jak velký rozdíl v tom je. Když se objednává do pořadů, jejichž dramaturgie se určuje třeba odpoledne, tak už většinou odpoledne vím, že jdu večer tlumočit. Když se ví, že se bude dít nějaká zajímavá nebo pro českého diváka důležitá událost v zahraničí – summity Evropské unie, summity NATO, volby v Británii, volby v USA, zpráva o stavu unie prezidenta Trumpa – tak většinou den předem, někdy odpoledne, už vím, že to po mně druhý den budou chtít. Během živého vysílání, což je skutečně velice rychle se vyvíjející program, je to někdy opravdu z hodiny na hodinu.

Otázka: To znamená, že Vás více redaktorů nebo redakcí oslovuje, nebo je tam jeden koordinátor?

Odpověď: V rámci toho kontinuálu, to znamená od deseti do šesti, editor denního vysílání rozhoduje o tom, co se bude vysílat. Jak jsem zmínil, některé ty události se očekávají a jsou známé. Ale když se třeba minulý pátek stal ten incident v Londýně, tak se to opět událo během hodiny a já jsem tam musel být k dispozici a reagovat na to. Takže ano, když existuje nějaký plán, když se ví předem, že se daná událost bude vysílat, tak editor rozhodne o tom, že tlumočený příspěvek odvysílají a já o tom vím třeba den dopředu. Ale když se skutečně něco děje – breaking news – tak se o tom rozhoduje v řádech desítek minut.

Otázka: Hodně se pracuje s angličtinou. Váš druhý pracovní jazyk je francouzština, v archivech jsem našla, že byl tlumočen například projev Emmanuela Macrona. Našla jsem občas i projevy z němčiny nebo španělštiny.

Odpověď: A hodně ruština.

Otázka: Tu jsem našla v Hyde Parku Civilizace v začátcích. Dá se říci, že angličtina oproti ostatním jazykům převažuje?

Odpověď: Rozhodně, protože jak vás asi učí na Ústavu, tak se z angličtiny postupem času stala lingua franca. Třeba i dnes, když jsem tlumočil tu V4, tak tam byl Čech, Slovák, Polák, Maďar a všichni mluvili anglicky. Když chodí zahraniční hosté do vysílání, tak dost často preferují angličtinu. Můj druhý pracovní jazyk je francouzština, která, tipuji, bude tak na čtvrtém místě z hlediska výskytu. První bude angličtina, druhá si myslím, že bude ruština, třetí němčina, pak možná francouzština. Asi tak bych tu distribuci viděl.

¹ Rozhovor se uskutečnil v pondělí.

Otázka: To znamená, že se občas setkáváte s kolegy externisty, kteří přicházejí z agentur?

Odpověď: Rozhodně. Když je třeba summit OSN v New Yorku a očekává se, že tam třeba bude mluvit Angela Merkelová, tak kromě mě a kolegy nebo kolegyně na francouzštinu ještě poptají němčináře.

Otázka: Setkal jste se v České televizi někdy s šušotáží nebo konsekutivním tlumočením?

Odpověď: Ano, jednou. To bylo už ale skutečně před řadou let. Do ranního studia nebo dopoledního vysílání pozvali Google evangelistu Vinta Cerfa, což je starý pán, který stál u zrodu internetu. Měl naslouchátko, takže jsem normálně šel do studia a tam jsem mu dělal šušotáž a následně jsem konsekutivně tlumočil jeho odpovědi. Ale to bylo jednou, to je naprosto výjimečné.

Otázka: To znamená, že Vás tam kamera zabírala?

Odpověď: Ano, ano. Ale je to výjimečné.

Otázka: Dá se říct, že valná většina je simultánní tlumočení?

Odpověď: Ano.

Otázka: Máte k dispozici od redaktorů nějaké materiály, podklady předem? Otázky, když jde o Události, komentáře?

Odpověď: Na vyžádání ano.

Otázka: Zmínil jste předtáčení pořadu. Jak často se s ním pracuje? Obecně v tom zpravodajském proudu, nebo i v Událostech, komentářích? Jak často tam potkáte živého hosta?

Odpověď: V drtivé většině případů je to živé. Potom občas, když se připravují reportáže – například Věda – tak samozřejmě vyjíždějí do terénu. Materiál potom zařazují do vysílání ad hoc. Ty materiály jsou takzvaně předtočené, ale tlumočení je živé. Není to tak, že by se předtáčelo i tlumočení. Jednou za čas, nevím, v jakém procentě případů, jestli v deseti procentech případů, se předtáčí i tlumočení. Ale vzhledem k tomu, že je to technicky trochu složitější, protože musíte domluvit zvukovou režii a tak dále, tak si myslím, že obecná preference je právě k živému tlumočení.

Otázka: Dá se ale říct, že tam jsou ty tři typy – živé tlumočení, předtočený příspěvek, který se tlumočí naživo a předtočené tlumočení?

Odpověď: Přesně tak.

Otázka: Pravidelně se s předtáčením v současné době pracuje v Hyde Parku Civilizace?

Odpověď: V současné době to tak je, protože trochu změnili model. Na začátku bylo všechno živé se dvěma tlumočníky. Teď se to dělá tak, že to nechají přepsat, pořídí si transkript přesně slovo od slova, potom sestříhají výsledný materiál k překladu a tlumočení. Moderátor si svoje otázky říká česky sám a tlumočník, který tam chodí, má k dispozici přepis a jede se na základě záznamu, který se pořídí. Potom se to smíchá, dá dohromady a vysílá.

Otázka: Zmínil jste zpravodajský proud na ČT 24. Co se konkrétních dalších pořadů týká – na ČT Sport je Téma pro hosty ČT Sport, tam jsou občas hosté ze zahraničí...

Odpověď: Dřív jsem do sportu chodil, ale vzhledem k tomu, že mám být primárně k dispozici zpravodajství, tak ten sport jde trochu bokem.

Otázka: Dá se ale říct, že pořady, ve kterých se tlumočí, jsou Hyde Park Civilizace, Události, komentáře, zpravodajský proud během dne...?

Odpověď: Během rána se samozřejmě tlumočí i Studio 6.

Otázka: To je do těch deseti.

Odpověď: Onehdy jsem dělal Byznys ČT 24. Vysílací schéma, preference příspěvků a vstupů, které se tlumočí, se trochu změnilo. Dříve – před rokem 2013 – to bylo řadově i více. Hodně se tlumočily rozhovory. Byly tam pořady Před polednem, Milénium a Před půlnocí. Živý tlumočený rozhovor s hostem byl téměř ob den. Dnes se preferují ty takzvané trasy. To znamená z Londýna, když zasedá sněmovna nebo projev Trumpa, Macrona... Spíše se teď vysílá toto než živé rozhovory. Živé rozhovory se začaly opět znovu na, řekněme, běžnějším základě objevovat v Událostech, komentářích. Jak říkám, minulý týden jsem dělal Byznys. Živě tlumočené ekonomické téma jsem neměl už dlouho.

Otázka: Jak často se stává, že je projev delší a doplňuje Vás externista a jak často je to do té půl hodiny?

Odpověď: Víceméně existuje domluva, kterou jsme si během těch let prosadili, že do dvaceti minut se to zvládá v jednom člověku a nad dvacet minut by se už měl objednávat druhý tlumočník. Toto jako gentlemanská dohoda funguje. Samozřejmě se objevují situace, kdy se neví, kolik se toho z projevu bude vysílat, takže někdy to třeba těch dvacet minut přesáhne, ale taková nepsaná dohoda je dvacet minut.

Otázka: Pokud jste tam ve dvou – dá se říci, že u mediálního tlumočení střídání probíhá po kratších úsecích než třeba na konferencích?

Odpověď: Většinou se střídáme tak po deseti minutách.

Otázka: Po nějakých logických celcích, když to vyplyne?

Odpověď: Nevíte, co bude. Samozřejmě nepřestaneme v půlce věty, ale je to většinou mezi těmi deseti a dvanácti minutami – podle toho, jak se to zrovna odvíjí.

Otázka: Jaký máte pocit, že je přístup média v otázce zásady, že muž má tlumočit muž a ženu žena?

Odpověď: To se neřeší.

Otázka: Neřeší se?

Odpověď: Ne, to se neřeší.

Otázka: Například v Hyde Parku Civilizace se to dodržuje.

Odpověď: Ano, ale to je svébytný pořad, svébytný program. Jinak se to neřeší. Dříve to bylo tak, že kdo měl čas a přišel, tak tlumočil. Vzhledem k tomu, že tam teď působím jako interní tlumočník, tak jsem tlumočil Theresu Mayovou naprosto běžně.

Otázka: Jak byste popsal pracovní podmínky, to znamená místnost, odkud se tlumočí? Jak vypadá?

Odpověď: Tlumočíte z hlasatelny, před sebou máte dva monitory. V horní hlasatelně si ovládáte příjem do jednoho monitoru, můžete sledovat aktuální trasu, tedy to, co přichází živě třeba z britského parlamentu, z Ameriky apod. Na druhé obrazovce vidíte, co se děje ve studiu, to, co se vysílá. Což je někdy dobré, protože konference začne třeba trochu dříve, než jsou v režii schopni pustit do vysílání, takže slyšíte úvod a potom, když moderátor uvede: „Teď vám nabízíme živě briefing“, tak jste viděli ten začátek, můžete na něj nějak navázat a nezačínáte v půlce věty. Máte před sebou mikrofon se síťkou na eliminaci vedlejších ruchů. Je to normální

místnost, televizní hlasatelna. Ty místnosti jsou primárně dvě. SK 9 a SK 6, ale to jenom tak na okraj.

Otázka: Osmička není?

Odpověď: To jsou nějaké ty míchačky. Jedna je v prvním patře, kde je velín a odkud se vysílá denní kontinuál. Potom je ještě v suterénu taková odlehlá místnost, velká, temná, které osobně říkám bunkr. Tam jste ve spojení se zvukovou režii a režii pouze přes pult, takže když něco potřebujete, musíte si o to říct. To vlastně tam nahoře taky, ale tam máte pocit, že jste v centru dění.

Otázka: Vybavení obou místností je ale podobné?

Odpověď: Je to stejné. S tím, že od toho roku, kdy jsem tam začal opět působit – měl jsem vlastně roční přestávku vynucenou změnou agentury – už nám tam instalovali přepínání jazyka. Dřív to dělal technik. Teď si to režirujeme sami.

Otázka: To znamená, že si přepínáte, kdy jde cizí jazyk hostovi a kdy jde čeština ven?

Odpověď: Když je to tlumočení rozhovoru dvojjazyčně, tak ano. Jinak, když je to celé anglicky, tak není co řešit.

Otázka: Probíhá zkouška zvuku před začátkem tlumočení?

Odpověď: Řeknou mi, ať jim řeknu pár slov.

Otázka: Kdyby byl nějaký technický problém, tak to máte komu signalizovat?

Odpověď: Problémy se leckdy vyskytují i během rozhovoru. Už jsem také zažil perné chvíle.

Otázka: Máte zkušenost s tlumočením pro soukromé televize, to znamená pro Novu nebo pro Primu?

Odpověď: Kdysi jsem dělal pro Primu, ale to bylo zřejmě pro jejich interní potřeby. Tlumočil jsem jim nějaké zprávy, oni si je nahrávali a potom je zřejmě předkládali svému vedení, aby mělo představu, co se tam děje. Ale v živém nebo jakémkoli vysílání, kde běžel můj hlas, to ne.

Otázka: Prohledávala jsem jejich archiv a nenašla jsem nějaký pravidelně tlumočený pořad a na základě toho jsem diplomovou práci omezila na Českou televizi a Český rozhlas.

Odpověď: V těch se tlumočí nejvíc.

Otázka: S Českým rozhlasem máte zkušenost?

Odpověď: Kdysi jsem tam tlumočil Bushe juniora, ale to už je před lety letoucími. Potom jsem začal více chodit do České televize.

Otázka: Podívejme se ještě na pořady. Jaké specifikum mají Události, komentáře pro Vás oproti zpravodajskému proudu?

Odpověď: Je to pozdě. Většinou se tam tlumočí od půl jedenácté dále a samozřejmě ten mozek je už leckdy unavený, zvláště, když tam ještě musíte působit přes den. Ale zase na druhou stranu je to zajímavé tím, že se jedná o živé hosty. Z hlediska procesu zpracování informace si můžete s tou rychlostí trochu pohrát. Kdežto, když tlumočíte předtočený rozhovor, který je celý anglicky, tak musíte mít minimální odstup. Protože když vám něco uteče, tak už se k tomu nemůžete vrátit. Kdežto když si s překladem trochu hraje, tak si tam můžete dovolit třeba i něco na závěr otázky dořeknout, když si myslíte, že by to hostovi pomohlo nebo že by to naopak divák potřeboval nějakým způsobem více konkretizovat a vyplývá to z té odpovědi, ale

je třeba na místě to trochu explicitně určit. Něco takového se děje i v ranním vysílání, když tam mají hosty. Tam taky občas někoho zvou. Takže asi takovýto rozdíl.

Otázka: Máte možnost se s hostem předem na chvíli setkat?

Odpověď: Ano, je to možné a asi to i víceméně pravidelně dělám. Ne každý má zkušenost s formátem, že na vás někdo mluví jedním jazykem a vy to dostáváte do ucha v druhém jazyce a vlastně se musíte soustředit na to, co vám jde do toho ucha. To, na co se vás někdo ptá česky, vás vlastně ruší. Někdy je lepší hosty upozornit na to, že tam to nepohodlí bude a ať si třeba nechají angličtinu do ucha zesílit.

Otázka: Jste tam od deseti do šesti, popřípadě se pracovní doba upraví, když musíte do Událostí, komentářů a pokud by bylo nějaké tlumočení ráno, tak...

Odpověď: To samé.

Otázka: Co se typů projevů týká, tak jde o politiku, ekonomiku ...?

Odpověď: Občas je tam kultura. V kontinuálu víceméně především Studio ČT 24, ale potom v těch ranních, dopoledních a večerních blocích se mohou objevit i kulturní a společenská témata. Není to jenom o politice. Dřív se docela tlumočila i medicína, i na to se občas dostane, ale už ne tolik, jako to bývalo dřív.

Otázka: Moc děkuji za rozhovor a za to, že jste si udělal čas.

Odpověď: Není zač.

Příloha č. 6 – rozhovor s Alenou Hanusovou a Milanem Dvořákem, 4. 12. 2019

Otázka: Dobrý den, ještě jednou moc děkuji za to, že jste si udělali čas na rozhovor. Na začátku bych si chtěla ověřit Vaše pracovní jazyky. Paní Hanusová, vy máte angličtinu, francouzštinu a ruštinu?

A. Hanusová: Ruštinu už jenom pasivně.

Otázka: Pane Dvořáku, vy pracujete s angličtinou a ruštinou?

M. Dvořák: Je to tak.

Otázka: Moje dvě úvodní otázky budou spíše obecnější. Co pro Vás znamená tlumočení pro média a kde vidíte hlavní rozdíl oproti konferenčnímu tlumočení?

M. Dvořák: Co to pro mě znamená? Je to práce. Občas jsem si říkal, že je to vlastně taková neplacená reklama, protože někdy dávají titulky „simultánně tlumočí ten a ten.“ Na druhé straně, kdyby to člověk samozřejmě hodně, jak se říká, pokaňhal, tak si udělá zápornou reklamu. A co se týče odlišnosti od konferenčního tlumočení – je to potíž, protože tady nás samozřejmě obvykle povolají den předem. A ty náměty jsou všemožné. Může to být lékařství, může to být politika nebo obchod, může to být také něco právního a podobně. Jednou měl jeden Američan mluvit o muzice a ujistil mě, jelikož jsme měli možnost spolu mluvit předem, že se maximálně zmíní o Dvořákově. Potom se rozjel a jmenoval různé lidi. Není to žádná legrace, protože není-li člověk specializován na hudbu, tak nemusí ta jména znát. A ta výslovnost je všemožná. Když tlumočíme na konferenci, dostaneme materiály a připravíme se. Jsou obory, u kterých přímo říkám, nedostanu-li materiály, tak tam prostě nepůjdu. Kdežto v televizi tohle není. Tato možnost je tam velmi omezená. Člověk si může alespoň nějaké informace o mluvčím najít v síti, ale obvykle ne více než to.

A. Hanusová: Jenom bych doplnila, že se to samozřejmě hodně změnilo s internetem, protože když za dob předinternetových člověku řekli, že to bude například o Nobelově ceně za chemii a pokud o tom člověk opravdu něco nevěděl, mohl maximálně běžet do nějaké technické knihovny nebo se spolehnout na akademický slovník, ale tam toho zpravidla tolik nebylo.

Zatímco teď na internetu leccos dohledat jde. Na druhou stranu je to zase o to větší závazek, protože zdroje jsou mnohdy velmi rozsáhlé. A ne vždy víte, kterým směrem se začít ubírat. Času není tolik, abyste prostudovala všechny. Člověk se musí vydat nějakým směrem a doufat, že to bude ve vztahu k tomu, o čem tlumočení bude. A bývá to samozřejmě obrovský stres.

M. Dvořák: Ještě mě napadl další rozdíl mezi konferencí a televizí či rozhlasem. Častokrát trvají rozhovory v televizi pět až sedm minut. Kdežto na konferenci je člověk půl dne nebo den. Když na začátku udělá nějakou botu, tak má čas napravit dojem. Kdežto když tady něco člověk pokazí, tak už nemá příliš možnost předvést diváctvu, že vlastně umí.

A. Hanusová: Také jste se ptala na to, jaké to bývá nebo co se typicky tlumočí. Je to velice různé. Mohou to být rozhovory, kdy si třeba do Událostí, komentářů pozvou hosta. Nejprve se povídá nějaký úvod a pak přijde ten rozhovor. V optimálním případě – ovšem ne vždy to ta televize akceptuje nebo ne vždy je na to čas – máte možnost s hostem alespoň pár slov předtím prohodit. Přinejmenším zjistíte, jak mluví. Třeba mu drobně napovíte, že by bylo dobré, aby mluvil pomalu a distinctly neboli srozumitelně. Můžete se ho hlavně zeptat, jestli bude mluvit o vlastních jménech, která můžete špatně vyslovit nebo vám nebudou známá, o faktických událostech, které se budou vztahovat k nějaké skutečnosti, kterou zase vy neznáte, a přitom to nemůžete přeložit, protože si nejste jistá, jestli to správně chytnete. Z fonetiky to není vždy jasné. Ale vzpomínám si, že jsem ve své praxi zaznamenala, že jsou redaktori, kteří nemají rádi,

když si tlumočník s tím hostem předtím popovídá. Vždy jsem vyžadovala, aby mi dali otázky předem, abych mu je mohla přečíst a on sám trochu věděl, na co se má připravit. A i na základě těch otázek potom řekl, o čem eventuálně může mluvit. Když třeba Američan vysloví slovo [kætɪn], tak nevíte, jestli mluví o Katyni, nebo jestli mluví o něčem jiném. V tom může člověk skutečně udělat obrovskou botu. Čili pohovor předtím je dobrý, ale jak říkám, byli redaktori, kteří říkali „ono to už potom není tak spontánní.“ Což, těžko je můžete přesvědčovat...

M. Dvořák: Tohle se mi nikdy nestalo. Ale dovedu si to představit. Ještě jedna věc – má-li člověk možnost s mluvčím předem promluvit, je dobré se zeptat na zkratky. „Hodláte užívat nějakých zkratk? Napadá Vás něco?“ Samozřejmě OSN bych věděl. Ale pakliže by třeba chtěl užívat zkratky organizací, které působí v jeho oboru, tak to samozřejmě znát nemusím.

Otázka: V případě, že se nejedná o přenášený zahraniční projev, je tedy občas možnost se s hostem ve studiu setkat. Paní Hanusová, vy jste zmínila stres. To je moje druhá obecná otázka na úvod. Představuje pro Vás mediální tlumočení oproti jiným typům tlumočení větší stres? Pociťujete to nějakým způsobem?

A. Hanusová: Nepochybně, za mě určitě ano. Nedělám si iluze, že v danou chvíli sedí před televizní obrazovkou miliony lidí, ale stres je to právě proto, že pokud se přece jenom tlumočník opravdu hodně sekne, tak to slyší více lidí než na konferenci. Na konferenci také mnohem méně záleží na té zvukové části. Vím, že v televizi je do jisté míry kladně hodnoceno, i když třeba tlumočník udělá chybu, tak když to dobře zní, když je to řečeno příjemným hlasem, bez škobrtání, bez přeříkání a tak dále. Což sice u konference je komfort pro posluchače, ale není to tak podstatné. V televizi nebo rozhlasě samozřejmě ano. Tam na tom prostě záleží. Kromě toho, že se člověk snaží, aby rozuměl všemu, co říká mluvčí, a ještě to stihl všechno přeložit, tak to ještě musí říkat lahodně.

Otázka: Takže i na zvukovou stránku se klade důraz?

A. Hanusová: Ano, na zvukovou stránku samozřejmě ano.

M. Dvořák: Více se tam na to dbá. Speciální případ stresu byl, když jsem poprvé v televizi tlumočil v roce 1984. Ještě těch pět let to byl takový velký tlak na lidi, kteří tam tlumočili, protože do toho hrály roli takové ty politicko-propagandistické faktory. Můj vynikající kolega, bohužel dnes již nežijící, se dvakrát poměrně značně přeřekl při pohřbu sovětského generálního tajemníka Leonida Brežněva. Opravdu byl zřejmě v podezření, že se dopustil ideologické diverze. V té době to zřejmě nějací lidé poslouchali a dávali takřkajíc pozor. Pravda, ten kolega, Petr Dvořáček, předtím napsal také dopis do redakce Rudého práva. To byl tehdy hlavní komunistický deník. Vyjádřil velkou nespokojenost s tím, že si slušný člověk nemůže koupit stěrače na auto a že si je lidé kradou. Možná, že mu také někde udělali černý puntík. Ale v každém případě, poté, co se dvakrát dosti slyšitelně při přímém přenosu přeřekl, mu půl roku nedávali žádnou práci. My jsme byli i tehdy na volné noze.

Otázka: Nebylo to tak, že by tehdy fungoval interní zaměstnanec? Tlumočníci zkrátka působili na volné noze?

M. Dvořák: Až do doby, než jsme začali tlumočit pořady, tak sovětská tisková agentura TASS většinou dvě hodiny před vysláním projevu, řekněme téhož Brežněva, začala text projevu posílat dálnopisem. V ČTK seděli velmi zruční a rychlí překladatelé, kteří to překládali do češtiny, takže nás, jako skutečně tlumočníky, v té době vlastně nepotřebovali. Nejdříve byly ty pohřby, jak jsem říkal, ale potom už dost brzy nastoupil Michail Gorbačov. Zatímco Brežněv disciplinovaně odříkal všechno slovo od slova, jak to měl schválené od tehdejšího vrcholného orgánu Politbyra, tak od doby Michaila Gorbačova se ukázalo, že mluvčí napsaný text třeba odloží a povídají něco jiného. Takže od té doby si zvykli, nás používat.

Otázka: Jednalo se především o politické projevy?

M. Dvořák: Tehdy v těch osmdesátých letech jsme tlumočili v přímém přenosu především projevy politiků. Později, řekněme od devadesátého roku dále, už začala televize skutečně zvát hosty do studia. Herce, významné sportovce, piloty... Prostě se hosta ptají, kladou mu otázky a on odpovídá. Je to taková tematická všehochnut'.

Otázka: Dá se říct, že se to tematicky rozrůžnilo?

M. Dvořák: Ano, do značné míry.

Otázka: Jak byste srovnal tehdejší pracovní podmínky v Československé televizi s těmi současnými v České televizi? Například, co se materiálů předem týká?

M. Dvořák: Materiály předem obvykle nejsou.

Otázka: A zásada, že by muže měl tlumočit muž a ženu žena? Vidíte tam nějaký rozdíl?

A. Hanusová: Opakovaně byly činěny pokusy toto pravidlo zavést.

M. Dvořák: Tady je problém ten, že se o to vždycky pokoušejí, a bylo tomu už tak i v osmdesátých letech. Jenomže potíží je v tom, že význační představitelé ať už kteréhokoli oboru lidské činnosti jsou ještě pořád převážně muži. Zatímco v tom našem řemesle hodně převažují ženy. Takže to prostě nejde. Televizáci po čase vždy přijdou na to, že to prostě nejde.

A. Hanusová: Je to samozřejmě můj osobní názor a je možné, že je uchýlený tímto směrem, protože hájím samu sebe jako ženu. Ale myslím si, že se může stát, že dva ženské hlasy splývají. Zvláště, pokud mají stejný timbre. Pokud technici vyloženě odlišeni neošetří, tak někdy splývá originál s překladem, což se u mužského a ženského hlasu stát nemůže. Jistě, že je pro tlumočnicka trochu problém, pokud musí nebo nesmí používat ženské koncovky nebo naopak mužské, aby to nezakreslil. Ale přesto si myslím, že v rámci srozumitelnosti vůbec nevádí, když muž tlumočí ženu. Všichni vědí, že jde samozřejmě o překlad.

Otázka: Paní Hanusová, jaká byla Vaše cesta k mediálnímu tlumočení? Vy hodně tlumočíte na Karlovarském filmovém festivalu.

A. Hanusová: Tlumočila jsem, ale dnes už ne. Už jenom proto, že se tam velice změnil profil práce. Dřív se tlumočily filmy, dnes už se netlumočí.

M. Dvořák: Ony se titulují.

A. Hanusová: Ony se samozřejmě titulují. Nebyl to ale Karlovarský festival, který by mě k tlumočení v médiích přivedl. Chvilku jsem přemýšlela o tom, kdy jsem v televizi tlumočila poprvé. Nedokážu si na to vůbec vzpomenout. Ale mohu vzpomenout některé příležitosti, takové třeba i bizarní. Bizarní bylo, když mě povolali do Novy, abych v přímém přenosu tlumočila přechod na letopočet 2000. To byla spíše opravdu bizarnost a sranda.

M. Dvořák: Alenko, byla to Nova?

A. Hanusová: Seděla jsem v Nově.

M. Dvořák: Vždyť jsme spolu v tu noc přechodu na rok 2000 byli v České televizi. Tlumočili jsme to čtyři. Dana a počkej, kdo byl ten čtvrtý?

A. Hanusová: Víím, že tam byla Olga Staňková.

M. Dvořák: Dobře, jenže to je němčinářka. Během těch čtyřadvaceti hodin jsme se celkem vystřídali čtyři. A my dva jsme spolu měli službu od půlnoci do šesti do rána.

A. Hanusová: Myslím si, že se dnes už tento typ akcí ani příliš netlumočí. Tehdy v televizi brali tak nějak, co mohli, dnes už mají jiný program. Není důvod, proč by se tohle mělo tlumočit. Ale samozřejmě mi velmi zůstává v paměti tlumočení z 11. září 2001. Byla jsem na konferenci v Průhonicích a najednou mi volala agentura, která mě tehdy té televizi zprostředkovala, s tím, jestli bych mohla přijet do televize. Mělo to být myslím v Událostech pozdě večer s tím, že to bude o požárech ve výškových budovách. Říkala jsem, dobře, počítám s tím. V té době už existovaly mobily. Jedné kolegyni na mobil někdo volal, co se stalo v New Yorku, tak nám to říkala. Srdcervoucí bylo, že na té konferenci byli tehdy američtí účastníci, kteří normálně dál přednášeli. My už jsme věděli, co se stalo. Oni to nevěděli, dozvěděli se to až s nějakým skluzem. Doteď mě mrazí, když si na to vzpomenu. Z Průhonic už jsem rovnou jela do televize, protože mi mezitím řekli, ať přijedu okamžitě, jak budu moci. Z tlumočnického hlediska jsem přišla in medias res. Věděla jsem, že se něco stalo, ale nevěděla jsem ani přesně, co. Nevěděla jsem vlastně vůbec nic.

M. Dvořák: To v tu chvíli ještě pořádně nevěděl nikdo.

A. Hanusová: Dobře, ale myslím, že jsi tam byl, že jsem střídala zrovna tebe.

M. Dvořák: Dostavil jsem se tam jako první. Pak se objevil Michal Staša.

A. Hanusová: Ano, ano.

M. Dvořák: Pak jsi dorazila ty. Nakonec jsme tam byli ve třech.

A. Hanusová: Ale vy jste potom relativně brzy odešli, byli jste tam totiž hodně dlouho.

M. Dvořák: Mně potom propustili, ale nevím, jestli jsem ti to povídal. Kolem půlnoci mi zavolali, jestli bych se tam mohl zase vrátit, že pro mě posílají taxík.

A. Hanusová: Zkrátka a dobře si vzpomínám na ten okamžik, kdy už jsem to převzala s tím, že budu tlumočit. Najednou v komentáři, který tam zněl a který jsem měla tlumočit, byly odkazy na něco, co se stalo před chvílí. Jenomže v té angličtině, američtině, jak víte, se záporka někdy skryje. Čili jsem najednou nevěděla, jestli říkali, že se něco stalo nebo nestalo. A protože jsem tam předtím nebyla, tak jsem nevěděla. Vzpomínám si na ten okamžik naprosté paniky, když zmiňovali, že ta dvojčata spadla. To bylo už poté, co se opravdu zřítila. Jenomže já jsem nevěděla, že se zřítila. Musela jsem říct něco, o čem jsem vůbec nevěděla, jestli je pravda, a to mohl být kolosální průšvih. Vzpomínám si, že jsem si pak hříšně přála, aby to opravdu bylo tak, že ta dvojčata spadla. Pak mi došlo, jakou zvěrskou věc si přeju. Ty budovy však spadly i bez mého přání. Kromě toho si vzpomínám, že to bylo neskutečně zatížené emocemi. Přišla jsem do studia a viděla tam záběr zdálky, letecký pohled na Manhattan zahalený dýmem a pak ty opakované záběry letadel...doteď, když o tom mluvím, mě přemáhají emoce. Byl to strašný zážitek.

Otázka: To muselo být hodně náročné.

A. Hanusová: Je to prostě něco, co člověk musí dokázat zvládnout.

M. Dvořák: Tehdy tam vládl strašlivý zmatek.

Otázka: Všechno se asi řešilo hodně operativně?

M. Dvořák: No a za mnou přišel do hlasatelný člověk z režie a ptal se „Pane Dvořáku, jak dlouho tady s námi můžete vydržet?“ Tehdy jsem ještě viděl, takže jsem viděl, že přede mnou svítí červená, což znamená, že se vysílá. Ale říkal jsem si, je tady všude zmatek a na mě mluví člověk z režie, tak asi ví, že ve skutečnosti nejedeme do vzduchu. No tak jsem říkal „No, heleďte, první kšeft ráno mám ve tři čtvrtě na osm tady u vás, takže do půl osmé můžu klidně sedět tady.“ Pak nás oba seřval režisér, že jsme to odvysílali. Několik kamarádů mi potom říkalo „V televizi vysílali tvůj denní rozvrh.“ (smích)

Otázka: U těch mimořádných událostí nastupují tlumočníci ve směnách? Čeká se, jak se to vyvine, co se bude vysílat?

A. Hanusová: To byla opravdu naprosto mimořádná doba, protože se tehdy samozřejmě očekávalo, že bude následovat nějaká americká odvěta. Prostě se dnem i nocí čekalo. Skutečně jsme se po nějakou dobu střídali po osmihodinových směnách. Čtyřicet hodin denně. Spali jsme v České televizi.

M. Dvořák: Zvali nás do České televize už v jednadesátém.

A. Hanusová: Nejsm si jistá, jestli jsem tam tehdy už tlumočila. To jsem tam ještě nebyla.

M. Dvořák: Po jedenáctém září se čekalo, co se stane. Když to vypadalo, že napětí už praskne, tak jsme tam také byli na takové směny.

A. Hanusová: Vždycky nám ve studiu v kanapátku přinesli deku. Stávalo se, že jsme to opravdu prospali. Tedy většinou jsme to prospali. Když to vypuklo, když skutečně Amerika zaútočila, tak jsem byla shodou okolností doma a volala mi zoufalá kolegyně, že za ní mám přijet. Ale to byla naprosto mimořádná doba.

Otázka: Z mimořádných událostí jste zmínili rok 2001, devadesátá léta a Perský záliv. Vybavíte si ještě další situace? Když třeba dojde k nějakému zemětřesení, tsunami...?

M. Dvořák: Taky jsme dělali. Jestli si, Alenko, vzpomínáš, zrovna my dva spolu jsme tlumočili, když bylo to hrozné zemětřesení na Haiti – bylo to 2010?

A. Hanusová: Ano.

M. Dvořák: Ale nebylo to o zemětřesení, nýbrž se jednalo o ten dobročinný koncert popových hvězd. Souviselo to ale s tou hroznou událostí.

A. Hanusová: Zmíním teď naprosto aktuální věc, která dokonce ještě nekončí, a tou je samozřejmě Brexit. To je, řekla bych, jedno z nejobtížnějších témat, pokud ne vůbec to nejobtížnější. Zvláště zkraje, kdy byl Brexit už tématem v parlamentu, ale jedním z více, tak se stávalo, že jsme se sice naučili reálie o Brexitu a tlumočili jsme v rámci možností. Ale pak si najednou vzal slovo poslanec, který se dožadoval upřesnění o systému národní zdravotní služby A tam, když prostě člověk nevěděl, a v tom hluku...

M. Dvořák: Souvisí to s tím, že tam skutečně není prakticky možnost se opravdově připravit.

Otázka: Takže jde spíše o znalost reálií, obecný přehled? To může pomoci?

M. Dvořák: Ano. Člověk musí být trochu informovaný o tom, co se děje a vycházet ze svých poznatků. Ale přesto, jak Alenka říká, když potom místo Brexitu dojde na národní zdravotní službu, tak jsme vedle.

A. Hanusová: Mnohdy vidíte, že režiséra ani nenapadne, aby to pro tu chvíli vypnul, když to ani pro diváky nemůže být relevantní. Nechají to běžet a my si říkáme, kdy to vypnou, protože se nám to zdá pro českého diváka nepodstatné. Ale ve chvíli, kdy opravdu vařím z vody a nevím, o co se jedná, tak říkat něco, co nejde ani doprava, ani doleva...

M. Dvořák: Ve vysílacích médiích mají prostě určitý, alespoň nějaký bodový scénář. Odkdy dokdy to poběží. Takže asi na to, že je toto pro českého diváka úplně irelevantní, nemůžou brát zřetel.

A. Hanusová: Měli by, protože...

M. Dvořák: Ano, ale musí mít, co vysílat.

A. Hanusová: Rozumím, ale přenos z parlamentu přece často doplňují studiem. To znamená, že ve studiu už sedí přichystaný jednak redaktor, který se zabývá tématem a...

M. Dvořák: A náhodou jim ten host ještě zrovna nedorazil.

A. Hanusová: Ano, zatím si odskočil. (smích)

M. Dvořák: Bohužel, bohužel. Jsou to někdy opravdu velmi stresové chvíle.

A. Hanusová: Řekla bych, že ten parlament je...

M. Dvořák: Jedno z nejhorších témat.

A. Hanusová: Profesně, to znamená z tlumočnického hlediska, je to asi to nejtěžší. Nejsou tam emoce jako u 11. září. Ale profesně, pokud chce člověk opravdu říkat to, co říkají v tom parlamentu, tak je to opravdu strašné.

Otázka: Konkrétně ten britský parlament je těžký?

A. Hanusová: Konkrétně mi takto přišel britský parlament.

Otázka: Zmínili jste Novu a Primu. Chtěla jsem se zeptat, jakou zkušenost s těmito médii máte nebo co za pořady jste v nich tlumočili? Dívala jsem se do archivu a nenašla jsem nějaký pravidelně tlumočený pořad. Jedná se spíše o nárazovou spolupráci? O jaké projevy a jaké příležitosti tam jde?

M. Dvořák: Dneska už moc neslyším, že by se tam chodilo tlumočit, Ale dneska už to Nova nedělá. Prima nějakou dobu používala tlumočení tiskových konferencích po závodech Formule 1 a Moto GP.

A. Hanusová: Ano, to jsem také dělávala.

M. Dvořák: Člověk tam musel odsedět dvě hodiny, kdy ten závod trval, a pak tlumočil třeba pět minut.

A. Hanusová: Někdy ani to ne. Vyzpovídali nějakého toho závodníka a člověk taky nevěděl.

M. Dvořák: Interview obvykle trvala chvilku. Ale tohle třeba ta Prima dělala soustavně. Pak myslím, že to převzala Nova, ale postupně se to už netlumočilo. Zřejmě to teď dělají nějak jinak.

A. Hanusová: Anebo to převzaly také všelijaké ty sportovní kanály. Tehdy zdaleka nebyla taková nabídka sportovních kanálů, které jsou specializované a ty pořady jsou už dnes úplně jinak stavěné.

M. Dvořák: To je pravda.

Otázka: Občas se na Eurosportu tlumočí tenis.

A. Hanusová: A já ani nevím, že existuje Eurosport.

M. Dvořák: Těch kanálů od devadesátých let zásadně přibylo.

A. Hanusová: To se vůbec nedá srovnat.

M. Dvořák: V osmdesátých letech jsme měli, jak jednou řekl Jiří Grossmann, všechny dva programy. A dneska je toho nepřeborně.

Otázka: Ještě obecně k té Nově a Primě – šlo také o politické projevy? Tlumočili tam někteří Vaši kolegové například toho 11. září 2001?

M. Dvořák: To nevím.

A. Hanusová: Jestli tam byli, nevím.

M. Dvořák: My jsme byli v té České.

A. Hanusová: My jsme byli v České televizi. Televize samozřejmě hlídaly, aby nepropásly nástup, pokud by skutečně padl rozkaz zaútočit na Irák, který nakonec padl. Televize to chtěly mít samozřejmě pokryté, takže se tlumočníci střídali v různých televizích a hlídali to.

M. Dvořák: Ono se to stihlo, dejme tomu za těch třicet let, opravdu hodně proměnit. Poměrně nedávno jsem tlumočil nějaký politický námět na Primě. Nebylo to simultánně, seděl jsem vedle nich ve studiu a dělal jsem to konsekutivně.

Otázka: Na to jsem se právě také chtěla zeptat. Máte zkušenost s konsekutivním tlumočením nebo šušotáží pro média, nebo jde převážně o tlumočení simultánní?

A. Hanusová: Myslíte přímo v té televizi?

Otázka: Nebo i v rozhlase.

A. Hanusová: Rozhlas si teď nevybavuji, ale co se televize týká, právě před chvílí na to s Milanem přišla řeč. Někdy se stane, že jsou ve studiu lidé, kteří už jsou třeba starší a mají problémy se sluchem. Kdysi jsem tlumočila siru Nicolasi Wintonovi. To už byl opravdu velmi starý. Redaktor mu česky položil otázku a já mu ji začala tlumočit do ucha anglicky. Chudák pan Winton strhl sluchátka a řekl: „Počkejte, nemluvte na mě oba dohromady.“ Potom jsem vyběhla a těmi dlouhými chodbami České televize jsem utíkala do studia a skutečně jsem si vedle něj sedla a tlumočila jsem konsekutivně. Zjevně nedokázal akceptovat to, že před ním někdo mluví jazykem, jemuž sice nerozumí, ale který ho rozptyluje, a nedokázal se zaměřit jenom na to, co slyší ve sluchátkách. To bylo bezděky konsekutivní tlumočení.

M. Dvořák: Mně se také jednou či dvakrát stalo, že jsem si z nějakého důvodu musel jít sednout vedle mluvčího. Ale v naprosté většině, skoro vždycky, se tlumočí simultánně.

Otázka: Kdybychom navázali na pracovní podmínky, tak v televizi není klasická tlumočnická kabina, ale tlumočí se v nějaké hlasatelně a v rozhlase pak v klasickém rozhlasovém studiu?

M. Dvořák: Tak. Ale jinak je to hodně podobné potud, že člověk má na uších sluchátka, před sebou mikrofon, takže z tohoto hlediska to není takový rozdíl.

A. Hanusová: Je tam několik tlačítek, o jejichž funkci nejsem dodnes zcela informovaná. Je možné navázat komunikaci se zvukařem nebo přímo s režisérem. Čili oni na vás mohou zahovořit, vy jim něco můžete říct, a přitom to nejde ven. Hlavní je hlídat si červené světlo, které znamená, že to jde opravdu do vzduchu. V televizi se taky musíte přepínat, nebylo tomu tak vždycky. Což je protivné. Je to další starost, kterou máte navíc. Přepínáte se, když mluvíte do češtiny a když mluvíte na hosta jeho jazykem a když tedy tlumočíte oběma směry. Jsou vlastně dva módy. Redaktor už buď rovnou mluví anglicky nebo jazykem hosta. Host na něj reaguje. Pak tlumočíte jedním směrem. Pokud se rozhovor předtáčí, tak si to ten redaktor sám překládá. Dělá to tak například Daniel Stach. Anebo redaktor mluví česky a vy to musíte hostovi přeložit do angličtiny. Slyší to jenom on, pokyvuje hlavou. Redaktor už domluvil, host pořád ještě pokyvuje hlavou. Musíme se snažit nebýt moc ve skluzu, aby ta pauza, respektive ten odstup než to dopřeložíme, nebyl dlouhý. Pak začne mluvit host a zvukař to pustí do vzduchu, aby byl slyšet náš překlad do češtiny.

Otázka: Takže, jak jste říkala, je potřeba se soustředit eventuálně na přepínání, pokud je to ten model, že se redaktor ptá česky?

A. Hanusová: Pokud je to ten modus. Mám pocit, že ne vždy to uplatňuju. S tím se mnou musí mít špatné zkušenosti, protože na to zapomínám.

M. Dvořák: Také se tomu dost bráním. Protože je to o jednu věc, na kterou by si měl člověk dávat pozor, více. Navíc jsou ta tlačítka dotyková, nejsou na zatlačení a aretaci. Takže protože nevidím, tak nevím, jestli jsem se opravdu přepnul. Když můžu, tak žádám, ať to přepíná zvukař.

A. Hanusová: Soudím, že to je věc, kterou by si zvukoví mistři měli ohlídat sami. Pro tlumočnický je to opravdu zátěž navíc, protože ne každé tlumočení je pohodové. Někdy je to opravdu velký stres.

Otázka: Kdybychom se podívali na jazyky, ze kterých se tlumočí – oba pracujete s angličtinou, ale máte k tomu další jazyk. Převažuje dnes tlumočení z angličtiny, nebo se dostane i na tlumočení z Vašich druhých jazyků?

A. Hanusová: Můj další jazyk je také poměrně velký, je to francouzština. Občas se z ní tlumočí, pokud Macron řekne něco, co rozvíří vody. Docela zajímavou zkušeností byly prezidentské debaty. Pak jde o předvídatelné věci, jako třeba slavnost u příležitosti vylodění v Normandii, na které mluvil Macron. Také vylodění na Středozezemním moři, o kterém se ví mnohem méně. Tam opět mluvil Macron. To jsou potom věci, u kterých je dobré si malinko nastudovat, jak to probíhalo, jací tam byli generálové, armádní formace... To je užitečná příprava.

Otázka: Předvolební debaty ve Francii se vysílaly také živě v České televizi?

A. Hanusová: Ne úplně celé, ale části z toho byly. Víím, že jsem tlumočila Macrona a Marine Le Pen. Byla to radost. (smích)

Otázka: Jak často se tlumočí z ruštiny?

M. Dvořák: Vyskytuje se. Dříve jsem dělal převážně angličtinu. Ale teď už nastoupili mladší a velmi dobří kolegové, tak se jim do toho moc nepletu. Na ruštinu nás tam zas tak moc nezbylo, takže mě pořád povolávají. Dneska to mám tak půl na půl. Možná u mě má dokonce převahu ruština. Ale jak říkám, není to tím, že by bylo málo angličtiny, ale tím, že těch tlumočnicků s angličtinou je dost a jsou skutečně velmi dobří.

Otázka: Takže se nedá říci, že se tlumočí jenom z angličtiny, ale dá se tlumočit i z dalších jazyků? Je pro to prostor?

A. Hanusová: Určitě.

Otázka: Našla jsem i španělštinu a němčinu.

M. Dvořák: Ano, němčina.

A. Hanusová: Taky italština.

M. Dvořák: Už jsem slyšel také, že se tlumočila polština. Dokonce jednou hebrejštinu.

A. Hanusová: Kdo tlumočil?

M. Dvořák: Byla to taková mladá dáma a zřejmě se tím neživila. Ono taky, jak by se uživila jako simultánní tlumočnick z hebrejštiny. Ale byla dobrá.

Otázka: Prohledávala jsem archivy v Českém rozhlasu a na Art Café jsem narazila na tlumočení jedné islandské autorky, kde byl formát šušotáž hostovi do ucha a potom konsektivní tlumočení. Ta islandština mě překvapila.

M. Dvořák: Opět, u těch malých jazyků je potíž to, že ten člověk nemusí být full-time, protože je těch příležitostí prostě málo.

A. Hanusová: Člověk nemá tu rutinu, ale mnohdy je u malých jazyků mnohem intimnější znalost reálií té země. Když někdo dělá islandštinu, tak možná zná skoro každého Islandčana osobně (smích). Ti lidé jsou mnohem více napojeni na jazyk a na tu zemi, zatímco u velkých jazyků prostě půlku světa neobsáhnete.

Otázka: Nakousli jsme i Český rozhlas. Máte zkušenost s tlumočením pro Český rozhlas? Jaká specifika to má pro Vás?

A. Hanusová: Myslím si, že jsem tam také byla, ale už si to nepamatuju.

M. Dvořák: Byl jsem tam víckrát, ale podle mých zkušeností je tam simultánního tlumočení méně. Svým způsobem je to podobné jako v televizi. To jest ty podmínky rozhodně nejsou jako na konferenci. Televize s tlumočením pracuje daleko častěji, takže je tam rutina toho, jak se to dělá. Technici, zvukaři a režiséři už to prostě mají tak trochu v krvi. Kdežto rozhlas s tím skutečně pracuje jednou za pár let a člověk si nemůže být jist, že technici budou mít bezpečně zvládnuté, jak je to potřeba dělat.

Otázka: Zkušenosti s konsektivním tlumočením nebo s šušotáží byste viděli třeba spíše v tom Českém rozhlasu než v České televizi? Nebo se to nedá takto říct?

A. Hanusová: Nevím. Přiznám se, že jsem v Českém rozhlasu byla, ale muselo to být naprosto výjimečně. Možná jednou, dvakrát. A je to dávno, takže už k tomu žádnou konkrétní vzpomínku nemám. Myslím si, že jak šušotáž – technicky se tedy šušotáž od simultánního

tlumočení příliš neliší, akorát má člověk horší pocit – tak konsekvativa jsou naprosto výjimečné. Máš k tomu něco ty?

M. Dvořák: V rozhlase jsem snad nikdy konsekvativně netlumočil. Nevzpomínám si. Myslím, že jsem vždycky tlumočil simultánně.

A. Hanusová: Snažím se teď vzpomenout, ale je to zase bizarní věc. Bylo to kdysi pro Novu, ještě když sídlili ve Vladislavově a přijel jim tam David Hasselhoff. Nechytáte se, že ne? Já jsem se tehdy také nechytala, ale to už je před mnoha a mnoha lety. To snad byla hvězda asi Pobřežní hlídky? Nebo jak se jmenoval ten nekonečný americký seriál? On byl ten statný a krásný zachránce. Hrozně se divili, když jsem nevěděla, kdo je David Hasselhoff. Nicméně ho skutečně přivezla limuzína, čekali už ho před studiem, natáčeli, jak do studia přichází. Ve studiu jsem seděla skutečně vedle něj, a to jsem mu myslím tehdy šeptala. Byl to jeden z mála případů, kdy mě bylo i vidět. Mluvím o tom hlavně proto, protože tam líčil, jaká je jeho jiná filmová kariéra kromě tohoto svalovce na pláži. Mimo jiné říkal, že pořád hraje kladné postavy a že ho to hrozně štve, že by také chtěl hrát nějaké ty záporné. A takhle se na mě vrhl a začal mě škrtil a cloumat mnou. Několik pubescentních dcer mých spolužaček a kamarádek potom strašně žárlilo, že mě škrtil David Hasselhoff (smích). Tak to byla konsekvativa. Nebo spíše šušotáž.

Otázka: Kdybychom se podívali na typy tlumočených projevů, tak se většinou jedná o zahraniční projev nějakého politika, popřípadě o rozhovor ve studiu. Tématy jsou politika, ekonomika... Máte zkušenosti třeba s kulturou, s předáváním zahraničních cen?

M. Dvořák: Tohle jsem nikdy moc nedělal. Někdy se dělaly, nevím, jestli se to dělá ještě pořád, přenosy z odevzdávání Oscarů. To ale tlumočili asi tak dva lidé, kteří byli o světě filmu hodně poučení.

A. Hanusová: Určitě znáte jméno Dana Hábová.

M. Dvořák: Dana Hábová a možná jestli to dělá Michal Günter, to si teď nevzpomínám. Ale především Dana. Je to člověk, který kromě tlumočení také přeložil spoustu filmů. Je o světě filmu prostě hodně poučená. Je-li Oscarová ceremonie, ona je tam člověk na svém místě.

A. Hanusová: Myslím si, že se většina tlumočení váže k aktuálnímu dění. To znamená, že to jsou rozhovory, přenosy nebo to, co se zpravodajsky přebírá z jiných televizí. Nebo to jsou rozhovory s celebritami buď u příležitosti toho, že jim byla předána nějaká cena, anebo u příležitosti toho, že navštíví Českou republiku, a tudíž s nimi televize má zájem udělat rozhovor.

Otázka: Ještě jedna otázka na závěr. Zmínili jste, že u mimořádných událostí se o tlumočení ví samozřejmě hodně krátce dopředu, ale jak dlouho předem v průměru o tlumočení víte v takovém tom běžném provozu?

M. Dvořák: Předchozí den.

A. Hanusová: V lepším případě. V horším případě volají: „Alenko, mohla bys jít do televize?“

M. Dvořák: Někdy až ten den. Ale typicky je to předchozí den.

Otázka: Mockrát děkuji za rozhovor.

Příloha č. 7 – Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Byl/a jste požádán/a o rozhovor v délce 30–45 minut za účelem získání dat pro zpracování diplomové práce na téma Tlumočení pro média v České republice, jejíž řešitelkou je Barbara Žáčková. Práce má představit teoretické aspekty tlumočení v médiích z pohledu různých autorů a typy tlumočených pořadů v České republice. Na základě rozhovorů s praktikujícími tlumočníky pojedná i o jejich pracovních podmínkách v médiích.

Výzkum probíhá v rámci magisterského studia na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Vaše účast na výzkumu je dobrovolná a máte právo od něj kdykoli odstoupit. Informace získané z rozhovorů budou použity pouze pro zpracování této diplomové práce.

Rozhovor je nahráván. Řešitelka následně vyhotoví přepis, který Vám bude zaslán k autorizaci prostřednictvím e-mailu.

V případě jakýchkoli dotazů týkajících se diplomové práce se můžete na řešitelku obrátit na této e-mailové adrese: xxxxxxxxxxxxxxxx.

Souhlasíte s účastí na výzkumu?

Ano, byl/a jsem plně srozuměn/a s účelem diplomové práce a souhlasím s (*nehodící se škrtněte*)

- poskytnutím a nahráním rozhovoru	ANO/NE
- použitím autorizovaného přepisu rozhovoru v příloze diplomové práce	ANO/NE
- uvedením svého jména v diplomové práci	ANO/NE

Potvrzuji, že jsem obdržel/a kopii tohoto dokumentu.

Datum:

Jméno respondenta:

Jméno řešitelky diplomové práce:

Podpis respondenta:

Podpis řešitelky diplomové práce: